

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

SPORT POHLEDEM DUCHOVNÍCH
ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE V ČR

Diplomová práce
(magisterská)

Autor: Bc. Dominik Byrtus, prezenční studium TVaS

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.

Olomouc 2017

Jméno a příjmení autora: Bc. Dominik Byrtus
Název diplomové práce: Sport pohledem duchovních
Římskokatolické církve v ČR
Pracoviště: Katedra rekreologie FTK UP v Olomouci
Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.
Rok obhajoby diplomové práce: 2017

Abstrakt:

V předkládané diplomové práci zkoumám vztah křesťanství a sportu. Práce se zabývá pohledem církve a vybraných duchovních Římskokatolické církve v České republice na sport.

V práci poukazuji na hodnoty sportu pro život křesťana. Zjišťuji, jakým způsobem se sport dá využít v pastorační práci a jak může sport přispět k mravnímu růstu člověka. Rovněž zjišťuji názor oslovených duchovních na vrcholový sport.

K naplnění cíle šetření jsem použil individuální, strukturovaný rozhovor, který jsem realizoval s 10 duchovními Římskokatolické církve v České republice.

Klíčová slova:

Sport, křesťanství, Římskokatolická církev, duchovní, pastorační práce, spiritualita, religiozita.

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovnických služeb.

Author's first name and surname: Bc. Dominik Byrtus
Title of the master thesis: Church perspective and Roman Catholic Church
clergymen perspective on sport in the Czech
Republic
Department: Department of Recreology
Supervisor: prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.
The year of presentation: 2017

Abstract:

This thesis studies the relation between the Christianity and sport. The thesis deals with Church perspective and selected Roman Catholic Church clergymen perspective on sport in the Czech Republic.

In the thesis I point out the value of sport in Christian life. I find out how can sport be utilized in Christian ministry and how can sport contribute to moral growth of Christians. I also find out opinions of Christian clergy on professional sport.

To achieve this aim I used individual, structured interview. I conducted this interview with 10 Roman Catholic Church clergymen in the Czech Republic.

Keywords:

Sport, Christianity, Roman Catholic Church, clergy, Christian ministry, spirituality, religiosity.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D. a uvedl všechny použité literární a odborné zdroje.

V Třinci dne 13. dubna 2017

.....

Děkuji panu prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D. za čas, pomoc, odborné vedení a cenné rady při zpracování předkládané diplomové práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat všem duchovním, kteří byli ochotní a realizovali se mnou rozhovor.

V Třinci dne 13. dubna 2017

.....

Modlitba za sportovce:

„Pane Ježíši Kriste, pomáhej těmto sportovcům, aby byli tvými přáteli a svědky Tvé lásky ve světě. Pomáhej jim, aby do své osobní askeze dali stejné úsilí jako do sportu. Pomáhej jim uskutečňovat harmonii a jednotu duše a těla. Pro ty, kdo je obdivují, ať se stanou těmi pravými vzory k následování. Pomáhej jim být stále sportovci ducha, aby obdrželi tvoji cenu: korunu, která nepomíjí a trvá věčně. Amen.“

sv. Jan Pavel II.

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 PŘEHLED POZNATKŮ	11
2.1 Vymezení pojmu sport.....	11
2.2 Historický vývoj vztahu církve ke sportu.....	12
2.2.1 <i>Církev a sport v období starověku</i>	12
2.2.2 <i>Církev a sport v období středověku</i>	14
2.2.3 <i>Církev a sport v období novověku</i>	15
2.2.4 <i>Církev a sport v dnešní době</i>	17
2.2.5 <i>Vztah novodobých papežů ke sportu</i>	20
2.3 Salesiáni Dona Boska	23
2.4 Orel	24
2.5 Spiritualita	25
2.5.1 <i>Křesťanská spiritualita</i>	28
2.6 Religiozita.....	30
2.7 Vztah spirituality a religiozity	31
2.8 Spiritualita sportu	33
3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	37
3.1 Hlavní cíl	37
3.2 Dílčí cíle	37
3.3 Úkoly práce.....	37
3.4 Výzkumné otázky	37
4 METODIKA.....	39
4.1 Výzkumný vzorek.....	39
4.2 Sběr dat	39

5 VÝSLEDKY	42
5.1 Jednotlivé případové studie	42
5.1.1 P. Jindřich Poláček OP.....	42
5.1.2 P. Justin Dvorský OP.....	43
5.1.3 P. Petr Havlíček SJ.....	44
5.1.4 Jindřich Honěk.....	45
5.1.5 P. Jiří Caha SDB.....	47
5.1.6 P. Pavel Kosmák SDB.....	50
5.1.7 P. František Ptáček SDB.....	51
5.1.8 P. Pavel Šupol.....	53
5.1.9 P. Rudolf Smahel SDB	54
5.1.10 P. Josef Mikulášek	56
5.2 Jednotlivá témata	57
5.2.1 Hodnota sportu pohledem křesťanství	58
5.2.2 Sport jako příležitost pastorační	59
5.2.3 Pohled duchovních na vrcholový sport.....	60
5.2.4 Osobní vztah duchovních ke sportu	60
6 DISKUZE.....	62
7 ZÁVĚRY	65
8 SOUHRN	67
9 SUMMARY	68
10 REFERENČNÍ SEZNAM.....	69
11 SEZNAM ZKRATEK.....	73
12 PŘÍLOHY.....	74

1 ÚVOD

Volbou tématu mé diplomové práce jsem se zabýval již od prvního ročníku magisterského studia. Samozřejmě jsem se chtěl zabírat problematikou sportu, vzhledem k tomu, že studuji na Fakultě tělesné kultury. Dlouhou dobu jsem však nevěděl, z jakého úhlu pohledu sport zkoumat. Od malička jsem byl vychováván v křesťanské rodině a víru v Boha jsem si uchoval do dnešního dne. Proto jsem se rozhodl, že budu zkoumat analogii sportu ke křesťanství. Domnívám se, že podobné téma se na půdě Fakulty tělesné kultury příliš často neobjevuje.

Danou oblast jsem si vybral i z toho důvodu, že lze najít spoustu podobností mezi sportem a křesťanstvím (duchovním životem). Příkladem může být pravidelnost. Jestliže chci být v libovolném sportu úspěšný a něčeho dosáhnout, musím pravidelně trénovat. V duchovním životě tomu není jinak. Nestačí být jen v mládí pokřtěn, ale je potřeba denně navazovat vztah s Bohem. Jako další analogie můžou sloužit opakované pády. Ve sportu se může jednat o časté prohry či neúspěchy, v duchovní sféře zase o sklony k hříchům. Můžeme občas prohrát, můžeme i často prohrávat, ale podstatné je, abychom vždy a za všech okolností hráli fair play. Hrát čestně a upřímně sami se sebou, hrát vždy čestně s druhými (bez ohledu na to, zda oni hrají fair play) a hrát čestně a rovně s Bohem – on totiž s námi vždycky hraje fair play (Hes, 1998).

V teoretické části práce nejprve hodlám vymezit, v jakém smyslu budu ve své práci používat slovo sport. Budu se rovněž zabývat historickým vývojem pohledu církve na sport. Uvedu citáty z Písma svatého (Bible) – nejcennějšího pramene církve – které se, i když okrajově, dotýkají sportu nebo sportovních aktivit tehdejší doby. Objasním stanovisko církve na sport od počátku jejího působení v 1. století, přes církevní pohled na sport ve středověku, až po současný názor církve na sport, včetně prohlášení církevního magisteria¹, především na II. Vatikánském koncilu z 2. poloviny 20. století. Nabídnou také vztah novodobých papežů ke sportu, zvláště papeže Jana Pavla II., Benedikta XVI. a současného papeže Františka.

Po shromáždění poznatků o pohledu církve na sport představím kongregaci Římskokatolické církve (Salesiáni Dona Bosca) a křesťanské organizace (Orel), které se ve svém poslání věnují práci s mládeží a čteně k tomu využívají i sportu. Dále objasním problematiku spirituality, nastíním, v čem spočívá křesťanská spiritualita a budu se rovněž

¹ Učitelství úřad církve

zabývat pojmem religiozity a jejím vzájemným vztahem se spiritualitou. Poslední část teoretické části bude věnována spiritualitě sportu.

V praktické části práce po stanovení hlavního cíle a cílů dílčích, úkolů práce a výzkumných otázek, přistoupím k metodice, k samotnému výzkumu a jeho zpracování. Poslední část práce bude věnována výsledkům práce, diskusi, závěrům a souhrnu práce.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Vymezení pojmu sport

Na začátku mé práce bych chtěl zmínit, v jakém slova smyslu budu používat slovo „sport“, jelikož je možno se na něj dívat z více pohledů. Samotné slovo sport je sice používáno v dnešní době velice často, avšak ne vždy se tím rozumí stejná skutečnost či činnost.

Pacut a Kosík (2009) tvrdí, že slovo sport pochází z angličtiny, do které se zřejmě dostalo z francouzského výrazu „desporter“ ve 2. polovině 15. století. Volně přeloženo znamená slovo „desporter“ bavit se, oddávat se zábavě či hrát hry pro zábavu.

Jak uvádí Sekot (2006), sport pro mnohé znamená pojem specifických představ či názorů, prostřednictvím kterých mají lidé své zastoupení ve světě.

Sport je také chápán jako pohybová činnost, jejíž cílem je závodit, soutěžit apod. Je spojen s úsilím o dosažení co možná nejlepšího tělesného výkonu nebo vítězství nad soupeřem. Součástí sportu je sportovní trénink (Charvát, 2002).

Bohumil Hodaň ve své publikaci Sociokulturní kinantropologie uvádí, že sport je vedle tělesné výchovy a tělocvičné rekreace jedna z částí tělesných cvičení. Tělocvičná rekreace je zaměřena na rozvoj a obnovování lidských sil, tělesná výchova na výchovu a vzdělávání prostřednictvím pohybu a sport na soutěživost a s ní spojený výkon (Hodaň, 2006).

Podobně Jirásek (2005) zaměřuje nejasný pojem sport termínem pohybová aktivita, kterou rozděluje podle hodnoty, cíle, účelu a smyslu pohybu do dílčích kategorií. Dle autora je možno sport rozdělit podle toho, zda v něm člověk představuje subjekt nebo pouhý objekt pohybové aktivity. Takový sport, jenž staví do popředí zájmu člověka a jeho adekvátní rozvoj, nazývá jednoduše sport. Naproti tomu sport, který člověka odsunuje na pozici prostředku a lidské tělo vnímá jako pouhé těleso, označuje jako „sport“.

Tato rozdělení jsou sice velice vhodná pro potřeby kinantropologie, avšak pro moji diplomovou práci, ve které budu realizovat rozhovory s katolickými kněžími, kteří nemají žádnou zkušenost s kinantropologií, poněkud složitá. Respondenti budou pod pojmem sport zahrnovat jak hru českých reprezentantů v ledním hokeji na mistrovství světa, tak i procházku v parku.

Proto jsem se rozhodl v předkládané práci používat pojem sport spíše ve smyslu, jak jej definuje Evropská charta sportu a jak jej zhruba chápou také respondenti, které jsem oslovil: *„Sportem se rozumí všechny formy tělesných činností, které at' již prostřednictvím organizované účasti či nikoliv, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické*

kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních“ (Evropská charta sportu, 1994).

Vzhledem k faktu, že ve své práci rovněž pracuji se slovem tělesná kultura, předkládám zde její definice dle Hodaně (1997, pp. 34-35):

Tělesná kultura je sociokulturní systém, který jako výsledek činností, tvorby hodnot, vztahů a norem zabezpečuje specifickými tělocvičnými prostředky uspokojování zvláštních biologických a sociálních potřeb člověka v oblasti fyzického a z něj vyplývajícího psychického a sociálního rozvoje s cílem jeho socializace a kultivace. Je součástí kultury a kulturního dědictví každého národa. Objektem jejího působení je kulturní a společenský člověk jako plnohodnotný člen společnosti.

2.2 Historický vývoj vztahu církve ke sportu

Dříve, než se začnu zabírat otázkou sportu jako takového, považuji za nutné učinit exkurz do historie sportu, a to zejména pohledem církve. V úvodní kapitole se tedy budu zabírat vztahem církve ke sportu, jakým způsobem byl sport vnímán ze strany církve, jaké stanovisko v průběhu staletí zaujala církev ke sportu apod.

2.2.1 Církev a sport v období starověku

Církev se o sport zajímá prakticky již od 1. století, kdy se v Korintě provozuje lehká atletika. V novozákonní době byl Korint jedním z nejdůležitějších středisek Římské říše a jedno z center rané církve. Apoštol Pavel do Korintu píše mnoho svých dopisů pro podporu a rozvoj místní komunity.

Ve *Starém Zákoně* bychom až na některé výjimky marně nacházeli zmínky o sportu. Je pochopitelné, že tehdejší Židé provozovali fyzické aktivity vzdáleně podobné dnešnímu sportu (běh, bojové hry, tanec), ale výslovně o sportovních hrách hovoří ve *Starém Zákoně* pouze Druhá kniha Makabejská, kde nacházíme zmínku o závodních hrách v Týru: „*Na závodní hry v Týru, které se konají každých pět let za účasti samého krále, poslal ten zlosyn Jáson diváky z jeruzalémských ‚Antiochejců‘, aby donesli tři sta drachem stříbra jako oběť Héraklovi.*“ (Bible, 2 Mak 4, 18-19). O tom, že sport již v tehdejší době určitý způsobem ovlivňoval duchovní život Židů, se hovoří o několik veršů dříve: „*Proto ani kněží nebyli horliví v službách u oltáře, ale měli na mysli novoty. Oběti zanedbávali, protože spěchali, aby se mohli na cvičišti účastnit svévolného závodění v hodu diskem.*“ (Bible, 2 Mak 4, 14).

V *Novém zákoně* používá svatý Pavel, apoštol, výrazy obecně známé ve sportu (např. 1 Kor 9,24-27; Ef 6,12; Fil 3,13; 1 Tim 4,7; 2 Tim 2,5; 4,7). Jedná se o jakési sportovní či atletické metafory, které jsou známé zejména pro ty, kteří poznali, co znamená naplno trénovat a usilovat o lepší výsledky. Dnes nevíme přesně a můžeme se jen domnívat, proč se svatý Pavel takto vyjadřuje. Je možné, že se sám účastnil v Tarsu, odkud pocházel, atletických soutěží, nebo používá těchto výrazů kvůli těm, kterým jsou tato přirovnání blízká. Nutno však podotknout, že autor listů nikdy pozitivně či negativně samotný sport nehodnotí. Spíše jej používá jako obraznou pomůcku pro své homilie a pro pochopení něčeho podstatně důležitějšího. V 1. listě Korint'ánům popisuje křesťanský život jako běh po závodní dráze:

Nevíte snad, že ti, kteří běží na závodní dráze, běží sice všichni, ale jen jeden dostane cenu? Běžte tak, abyste ji získali! Každý závodník se podrobuje všestranné kázni. Oni to podstupují pro pomíjitelný věnec, my však pro věnec nepomíjitelný. Já tedy běžím ne jako bez cíle; bojuji ne tak, jako bych dával rány do prázdna. Ranami nutím své tělo ke kázni, abych snad, když kážu jiným, sám neselhal. (Bible, 1 Kor 24-27).

Svatý Pavel zde naznačuje, že život z víry není jen pouhé pasivní čekání na to, až se mnou Bůh něco udělá, ale naopak namáhavý a mnohdy dramatický souboj se sebou samým, se svými hříchy a slabostmi. Souboj, který na tomto světě nikdy nekončí. Křesťan se nemůže spoléhat jen a pouze na Boží milost², ale musí s ní spolupracovat a jít jí aktivně naproti. Nejenom z výše uvedené, ale i z dalších „sportovních metafor“ svatého Pavla je patrné, že i přes skutečnost, že hry už v prvních staletích sloužily k pobavení lidu, nesnese tehdejší představa sportu srovnání s dnešním, vrcholovým pojetím sportu.

V římské říši (27 př. n. l. – 395 n. l.), která představovala největší státní útvar ve starověku, jednoznačně dominovala militaristická funkce tělesné kultury. S vytvořením armády se většina obyvatelstva stala pasivními sportovci a vzrostl fenomén diváctví a her v cirku. Postupně došlo k nežádoucí přeměně těchto soutěží až k preferování pověstných *gladiátorských her*, které jsou mnohdy považovány za jeden z nejhorších omylů sportovních dějin. Gladiátorské hry představovaly největší atrakci starověkého Říma zaměstnávající tisíce lidí, během kterých však umíraly často i stovky lidí za jediný den. Nesoutěžilo se pouze v amfiteátrech, ale také na náměstí či v divadlech. V podstatě se jednalo o boj na život a na smrt, ve kterých bojovali hlavně otroci a křesťané, ale také svobodní dobrovolníci, otroci či

² Milost je pomoc, kterou nám Bůh dává, abychom odpovídali na naše povolání stát se jeho adoptivními dětmi. Uvádí nás do vnitřního života Nejsvětější Trojice (Katechismus katolické církve, 1995, 500).

zvířata. Právě souboj zvířat s lidmi byl velmi atraktivní. Křesťanství se ke gladiátorským hrám stavělo negativně a zakazovalo je (Grexa & Strachová, 2011).

V té době byli křesťané tvrdě pronásledováni. Oficiálního uznání Římské říše a statusu „legálního náboženství“ se křesťanství dočkalo až roku 313 císařem Konstantinem. Od tohoto okamžiku nebylo pouze uznávaným vyznáním, ale křesťanství se stalo i oficiálním náboženstvím Římské říše (McGrath, 2006; in Partridge, 2006).

Koncem 3. století n. l. začal postupný rozpad římského státu a nově uznané křesťanství se ostře postavilo proti pohanským svátkům, proti rozmařilosti a zhýralosti římského světa. Křesťanské učení odmítalo dosavadní životní styl. Církev zakazovala jak gladiátorské hry, tak i *Olympijské hry*, které byly oficiálně zrušeny roku 394 n. l. Důvod byl zřejmý. Hry byly oslavou pohanských bohů (a zvláště boha Dia), nikoliv Ježíše Krista, a tudíž odporovaly křesťanství (Kössl, Štumbauer & Waic, 2004).

2.2.2 Církev a sport v období středověku

Jak jsem již naznačil, nástup křesťanství na sklonku existence Římské říše znamenal úpadek tělesné kultury. Sommer (2003, p. 114) píše: „*S trochou nadsázky se dá říci, že křesťanská ideologie neměla valného pochopení pro tělesné dovednosti, tělesnou obratnost, pro fyzickou sílu a pohyb.*“ Avšak jak uvádějí Grexa a Strachová (2011), navzdory negativnímu vztahu církve ke sportu se ve středověku rozvinulo velké množství her a tanců, které byly zábavnou reakcí na nové životní podmínky jako pohybové vyjádření života a spontánní přirozené radosti z tohoto pohybu. Floss (1994) píše, že dokonce i v křesťanských kláštrech se objevují první náznaky změny pohledu na fyzickou tělesnost. Jedním z představitelů zabírajících se touto problematikou byl *sv. Tomáš Akvinský*³, který prosazoval pojetí člověka jako bytostné jednoty těla a rozumového ducha. Ashley (1995) doplňuje, že sv. Tomáš ve svém myšlení nezanedbal ani téma sportu, respektive pohybové aktivity. Svou filosofii zakládá na aristotelském realismu a biblickém personalismu. Podstatná je pro něj integrace duše a těla, která je pro člověka dobrem, i když ne tím nejvyšším. Dziubiński a Pleň (2005) ke spiritualitě sv. Tomáše přidávají, že podle jeho názoru by se měl člověk starat o svou dobrou fyzickou kondici, která má jistým způsobem vliv i na jeho ostatní složky osobnosti. Nedostatek tělesného zdraví může vést např. k úpadku ctností a náchylnostem k neřesti. Zdravé tělo ovlivňuje nejenom psychický stav, ale také intelekt

³ Sv. Tomáš Akvinský (1225-1274) – dominikánský kněz, Učitel církve, jeden z nejvýznamnějších představitelů středověké teologie a scholastiky

a vůli. Sv. Tomáš Akvinský se tímto názorem distancuje od názorů odsuzování lidského těla (typické pro manicheisty⁴).

Přesto přese všechno přetrvává názor, že celé období evropského feudalismu bylo výrazně poznamenané církevním odmítáním tělesnosti. Hlásala se hříšnost těla, s čím souvisel zákaz cvičení, her a zábav, a s tím odhalování těla. Naopak se tělo mělo trestat askézí, bičováním a trápením. Odmítání tělesnosti bylo kompenzováno jednostranným preferováním duše, jehož vzorem byl ideál asketického světce. Církev však postupem času svůj pohled na sport a pohybovou aktivitu přehodnotila. Již ve středověku hrál sport důležitou sociální roli a ani církve vždy proti těmto aktivitám ostře nevystupovala. Vojenské nájezdy Hunů, Avarů, Bulharů, Vikingů, Arabů a přetrvávající vnitřní mocenské boje a války na evropském kontinentu přinutily křesťanskou církev akceptovat tělesnou přípravu bojovníků, povolanych z řad šlechty (Grexa & Strachová, 2011).

Vzhledem k tomu, že křesťanství bylo nejdůležitější ideologií evropského středověku, byl po staletí odpor k lidskému tělu významnou složkou celé evropské kultury. Byl ovšem neustále v rozporu s životem skutečným. Jediným uceleným systémem evropské středověké tělesné výchovy byla *rytířská výchova*, která sice postrádala rozumovou přípravu, ale zajišťovala středověký stát vojensky. Náplní rytířova života byl boj. V křížáckých výpravách 11. a 13. století (při dobývání a ochraně Jeruzaléma) získávali bojovníci aureolu svatosti. Církev sice proti tělesnosti bojovala, ale v tomto případě ji přijímala, protože byla nutná pro přípravu božích bojovníků (Kössl, Štumbauer & Waic, 2004).

2.2.3 Církev a sport v období novověku

V době *humanismu a renesance*, roku 1534, založil svatý *Ignác z Loyoly* Tovaryšstvo Ježíšovo⁵. Olivová (1979) tvrdí, že působení řádu bylo zaměřené výhradně na činnosti duchovní, na vliv v oblasti ideologie. Přesto však v něm byla pěstována i fyzická zdatnost. Ve vztahu k lidskému tělu vycházel sv. Ignác ze základního stanoviska křesťanské církve o prvořadě hodnotě ducha vůči tělu a o hříšnosti lidského těla. Avšak v konkrétní praxi při budování řádu prosazoval nezbytnost fyzické zdatnosti jeho příslušníků. Stanovisko sv. Ignáce bylo zřejmě výrazně ovlivněno i vlastní životní zkušeností, jelikož si prošel rytířskou

⁴ Manicheismus – perské náboženské hnutí obsahující mnoho prvků z učení křesťanství, gnóze a východních náboženství (např. reinkarnaci).

⁵ Jeden z největších a nejvýznamnějších řeholních řádů Římskokatolické církve (označován také jako jezuitský řád nebo jezuité).

výchovou. Následující tvrdá askeze, která ho přivedla až na pokraj záhuby a podlomila jeho zdraví, přispěla k jeho novému pochopení významu zdravého a silného těla. Toto stanovisko sv. Ignáce se ztotožňovalo s oficiální naukou církve pozdního středověku, která dospěla k ocenění významu fyzického zdraví pro duševní a duchovní rozvoj člověka. Grexa a Strachová (2011) k tomu dodávají, že na jezuitských univerzitách byla mj. zavedena také tělesná výchova.

Olivová (1979) dále píše, že jezuitský řád se postupem času stal v celé řadě evropských zemí základem praktické školské politiky. Pojetí tělesné výchovy v rámci jezuitského řádu vycházelo z církevního stanoviska v období pozdního středověku, a sice že pouze zdravé tělo může zaručit duchovní rozvoj člověka. V průběhu 16. století bylo toto stanovisko používáno jak v teorii, tak i ve výchovné praxi řádu. Jezuitští vychovatelé často využívali her, které jim poskytovaly možnosti hlouběji proniknout do nitra jejich svěřenců, lépe je poznat a tím volit lepší pedagogické postupy k jejich ovlivnění. Ve studijních pravidlech jezuitského řádu se přímo zdůrazňovalo, že obdobně jako je nutná vytrvalá píle v duchovních vědách, tak je také nezbytné uvolnění. Z tohoto důvodu byl do denního programu zařazen dvouhodinový odpočinek po obědě od učení a nejméně jedno odpoledne týdně mělo být věnováno pouze zotavení a hrám. Z her, které jezuité nejvíce využívali, patří šachy, kuželky, kulečník a míčové hry. Naopak byly zakázány karty, kostky, koupání či klouzání.

Olivová (1979) tvrdí, že protireformační hnutí taktéž tolerovalo a v určitém smyslu i podporovalo fyzické aktivity směřující k cvičení a posilování lidského těla. Podle Grexy a Strachové (2011) reformátor *Martin Luther* rovněž projevil kladný postoj k tělesné výchově a doporučoval rytířská cvičení, stejně jako další církevní reformátor *Huldreich Zwingli*.

Církev ve 2. polovině 16. století však blokovala konání a rozvoj vlastních zábav a her městského i venkovského obyvatelstva. Místo toho se však sama ujala iniciativy při organizaci volného času (Olivová, 1979).

V 18. století lze sledovat proces racionálního poznávání, který po staletí klíčil a narůstal v evropské společnosti. Po období usilovných snah o spojení vědy s vírou a o reformu křesťanské církve vydávala se rozvíjející se věda na samostatnou cestu za poznáním. Věda se postupně odpoutávala od víry a plynule přecházela v boj proti ní. Rodil se ateistický proud namířený proti zjevenému náboženství a proti církevní nadvládě. *Osvícenský racionalismus* věnoval výchově zvýšenou pozornost, která se zaměřila na studium co největší sumy poznatků. Akcentováním rozumu byl však ve výuce zúžen prostor pro pochopení významu herní aktivity pro vývoj dítěte a tím byla obecná pozornost odvrácena i od jedné z nejzákladnějších forem tělesného výcviku. Zřetelné ateistické zaměření osvícenské

pedagogiky současně způsobilo opozici v katolických církevních školách, v nichž byly až dosud fyzické aktivity víceméně tolerovány. Obrana proti vzrůstajícímu ateismu vedla k vystupňování náboženské horlivosti. V jejím rámci znovu ožily staré křesťanské požadavky askeze i boj proti hrám a jakýmkoli zábavám vůbec. Obdobné tendence zakazování herních aktivit se v té době projevovaly také uvnitř jezuitského řádu (Olivová, 1979).

V „dlouhém“ 19. století prožívá svět velké celospolečenské změny, jako je nástup průmyslové revoluce a konec feudálního systému. Dochází k technickému a civilizačnímu rozvoji, ale i vojenským konfliktům. Z tohoto důvodu znovu vzrostl zájem o vzdělání a výchovu, včetně výchovy tělesné. V tomto století se sportovní aktivity začaly rozvíjet do takové míry, že v roce 1896 se znovuobnovily *novodobé olympijské hry*. I když zánik starověkých her v Olympii neznamenal konec tělesných cvičení ideál starořecké kalokagathie, prakticky v 15. století zanikl. To však neznamená, že olympijské hry zapadly do úplného zapomnění. Zakladatelem novověkých olympijských her, *Pierre de Coubertin*, pochopil možnost využití olympijských tradic pro rozvoj sportu a mezinárodní mírové spolupráce a využití sportu jako univerzálního výchovného prostředku (Grexa & Strachová, 2011). V roce 1894 svolal Pierre de Coubertin v Paříži mezinárodní kongres, který schválil složení Mezinárodního olympijského výboru jako zastřešující organizaci. Kongres rovněž schválil 4letý cyklus pořádání her. První novodobé olympijské hry se konaly v roce 1896 v Aténách.

2.2.4 Církev a sport v dnešní době

V současné době má církev na sport a fyzické aktivity vůbec zcela odlišný názor, než tomu bývalo v minulosti. Sport vidí jako příležitost k tomu, aby oslovili sportovce a jejich fanoušky k poctivosti, čestnosti a zásadám fair play. Jako zářný příklad nám můžou posloužit Olympijské hry. Sportovci nejednou obdrží před odjezdem na Olympijské hry nebo i během jejich průběhu požehnání církevních představitelů. Mnoha sportovcům požehnal sám papež. Olympijských her jsou často přítomni i vysoce postavení církevní představitelé. Sport je církvi akceptován, a dokonce i doporučován jako smysluplné využití volného času. Kladný postoj církve ke sportu vyplývá i z Dokumentu 2. Vatikánského koncilu⁶ *Gaudium et spes* (v překladu Radost a naděje):

⁶ Druhý vatikánský koncil bylo shromáždění více než 2500 katolických biskupů na dosud posledním ekumenickém koncilu, které svolal papež Jan XXIII. Koncil zasedal v letech 1962–1965. Jeho cílem bylo reagovat na potřeby doby.

Volného času je třeba správně využívat k uvolnění ducha a k posílení duševního i tělesného zdraví. Tomu slouží rozmanité záliby a zájmy, např. cestování do jiných zemí (turismus), které člověka vnitřně zušlechťují, ale také lidi obohacují vzájemným poznáním, nebo cvičení a sportovní podniky, jež pomáhají k udržení duševní vyrovnanosti jednotlivce i společnosti a k uskutečnění bratrských vztahů mezi lidmi každého postavení, národnosti nebo odlišné rasy. Křesťané mají tedy spolupracovat na tom, aby kolektivní kulturní projevy a podniky, které jsou naší době vlastní, byly proniknuty lidským a křesťanským duchem (*Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Gaudium et spes, 2002, p. 61*).

II. Vatikánský koncil se sportu dotkl (i když spíše okrajově) i v Prohlášení o křesťanské výchově v kapitole nazvané *Výchova*, kde vedle prvořadě katechetické výchovy uvádí také:

Církev velice oceňuje a snaží se proniknout svým duchem a pozvednout i ostatní prostředky, které patří k společnému dědictví lidí a mají velký vzdělávací a výchovný význam; jsou to například hromadné sdělovací prostředky, různé kulturní a sportovní spolky, sdružení mládeže a především školy. (*Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Gravissimum educationis, 2002, p. 4*).

Mazza (2006; in *Pontificium Consilium pro Laicis, 2006*) píše, že církev ve 20. století a zejména na 2. Vatikánském koncilu začala zkoumat sport jako novodobý fenomén. Církev si uvědomovala, že sport začal být globální záležitostí a zaujal podstatné místo v kulturních proměnách. Koncil mj. reflektoval potřebu duchovního rozvoje trenérů a sportovců a rovněž zacítil na faktory poškozující sport, jako je například násilí, doping a rostoucí komercializace sportu.

Ryško (2006; in *Pontificium Consilium pro Laicis, 2006*) uvádí, že papež Jan Pavel II. na sklonku svého života, v roce 2004, přichází s požadavkem založit v církvi sekci s názvem „*Církev a sport*“ spadající do Papežské rady pro laiky. Bezprostřední podnět k jejímu zřízení daly Letní olympijské hry v Aténách v roce 2004 a stále větší důraz na sport v životě dnešní společnosti.

Lixey (2006; in *Pontificium Consilium pro Laicis, 2006*) shrnuje 5 cílů, které si sekce vytyčila za cíl:

- Zajistit přímější a systematictější pozornost rozsáhlému světu sportu na část církve, která se stará o obnovu pastorační práce ve sportu a skrze sport,

- rozšířit učení církve týkající se sportu a podporovat studium a výzkum různých témat sportu, zejména těch, které jsou etické povahy,
- podporovat iniciativy, které mohou sloužit k evangelizaci světa sportu, zejména ty, které podporují svědectví autentického křesťanského života mezi profesionálními sportovci,
- podporovat kulturu sportu v souladu s opravdovou důstojností lidské bytosti prostřednictvím vzdělávání mládeže,
- upřednostňovat spolupráci mezi různými sportovními organizacemi a asociacemi na národní i mezinárodní úrovni, které slouží jako záchytný bod a vést rozhovor s různými národními a mezinárodními sportovními subjekty.

Ve dnech 11. - 12. listopadu 2005 se v Římě konal historicky první mezinárodní seminář o sportu, který se zabýval tématem „*Svět sportu dnes, pole křesťanské angažovanosti*“. Seminář se uskutečnil pod záštitou Papežské rady pro laiky a jednalo se o první setkání, která spadala do kompetencí nově vzniklé sekce Církev a sport. Semináře se účastnilo 45 lidí z 18 zemí, mezi kterými nechyběli profesionální sportovci, trenéři, vedoucí představitelé katolických sportovních organizací, vědci nebo také zástupci biskupských konferencí z Rakouska, Německa, Maďarska, Polska a Itálie. První část semináře se týkala historického pohledu na sport od dávných dějin až po současnost. Dále byla v úvodní části řeč o postavení sportu v moderní společnosti a kultuře, zdůrazňovaly se hodnoty a morální zásady, které zastává křesťanství. Poté se řešily záležitosti týkající se problémů a výzev současného sportu, komercializací sportu, násilí a dopingu ve sportu a médií ve sportu. Druhá část semináře se zabývala evangelizační možností, které sport přináší, zvláště mezi mladými lidmi (Ryřko 2006; in Pontificium Consilium pro Laicis, 2006).

V říjnu 2016 se ve Vatikánu konala další světová konference o víře a sportu, tentokrát pod titulem „*Sport ve službě lidstva*“. Konferenci zahájili papež František, generální tajemník OSN Pan Ki-mun, předseda Mezinárodního olympijského výboru Thomas Bach, anglický primas Justin Welby, zástupci moskevského a konstantinopolského pravoslavného patriarchátu, představitelé židovství a islámu. Mezi přítomnými bylo mnoho sportovců, včetně nositelů olympijských a paralympijských medailí, kteří při inauguraci vyhlásili šest principů, jimiž se konference hodlá řídit: láska, radost, úcta, soucit, inspirace a rovnováha. Cílem konference je vytvořit globální hnutí, které by kupříkladu poukázalo na kladnou

zkušenost katolických oratoří – obdobná místa setkání i sportu by mohla vyrůstat při mešitách nebo synagogách („Papež a Pan Ki-mun“, 2016).

2.2.5 Vztah novodobých papežů ke sportu

Sport považovali mnozí papežové Římskokatolické církve jako výchovný a pastorační prostředek vhodný zejména pro mladé lidi. Byli to především Lev XIII. (papežem 1878-1903), svatý Pius X. (papežem 1903-1914), Pius XI. (papežem 1922-1939), ctihodný Pius XII. (papežem 1939-1958), blahoslavený Pavel VI. (papežem 1963-1978), svatý Jan Pavel II. (papežem 1978-2005), Benedikt XVI. (papežem 2005-2013) i současný papež František.

Papež Lev XIII. ve své encyklice *Rerum novarum* z roku 1891 vykresluje sport jako nový způsob masové komunikace a v roce 1902 vychází ve Vatikánu kniha s titulem *Sport Cristiano*. Tato kniha se v následujících letech stala vztažným bodem pro sport v katolickém prostředí (Calvigioni & Calvigioni, 2011).

Papež Pius X. byl velkým podporovatelem sportu. Ten ve své promluvě k mládeži z 8. října 1905 pronesl slova, která lze označit za jakousi „*magnum chartu*“ papežského postoje ke sportu: „Obdivuji a žehnám všem vašim hrám a sportům: gymnastice, cyklistice, alpinismu, běhu, jachtingu, zápasu a dalším podobným činnostem, kterým se věnujete. Tato tělesná cvičení mají totiž podivuhodný vliv na cvičení ducha, protože vyžadují námahu a brání zahálce, která je matkou neřestí, a sportovní utkání jsou obrazem soupeření v uplatňování ctností“ („Sport ve Vatikánu“, 2011).

Papež Pius XII. je často považován za „papeže sportovců“. Sport a cvičení chápal jako prostředek k formování charakteru a posilování vůle. Upozorňuje na důležitost tělesné kultury, neboť tělo stejně jako duše, se kterým je spojená, hraje důležitou úlohu v Božím plánu. Sport je podle něj spojen se vzděláváním těla, což úzce souvisí s morálkou, proto se církev musí o sport zajímat. Zároveň sport chápal v Pavlovském smyslu jako symbol, který poukazuje na vítězný vavřík věčné spásy, kterého lze dosáhnout jen pravidelným cvičením sebe sama (Pančocha, 2009; in Kantor, 2013).

V květnu roku 1945 papež Pius XII. prohlásil k římským sportovcům, že lidé, kteří obviňují církev z toho, že ji nezajímá péče o tělo a tělesnou kulturu, lžou. Zároveň odmítl názor těch, kteří si myslí, že církev zajímají jen náboženské a duševní záležitosti. Dále řekl, že tělo, stejně jako duše a duch, bylo stvořeno Bohem a jsou si navzájem spojeni. Na závěr svého proslovu položil řečnické otázky: Proč by se církev nezajímala o sport, když se jedná o formu vzdělávání? A když se jedná o vzdělávání, je to úzce spojeno s mravností, s etikou. Jak by to mohlo církev nezajímat? (Lixey, 2006; in Pontificium Consilium pro Laicis, 2006).

Rovněž dnes již blahoslavený papež *Pavel VI.* si byl vědom potenciálu sportu, jakožto významného pastoračního prostředku a vybízí církve, aby jej v dobrém využívala, především na úrovni diecézí. Právě pouze v oblastech jednotlivých diecézí může být podle papeže pastorační činnost efektivně uskutečňována (*Sport e Vita Christiana*, 1995). Papež v roce 1966 předstoupil před Mezinárodní olympijský výbor. Ve svém projevu se zmínil o tom, že sport vidí jako jedinečnou příležitost, jak vštěpovat mladým lidem správné morální zásady. Řekl, že neexistuje lepší školy k naučení spravedlnosti a poctivosti než provozování sportu. Papež se dále zmínil o tom, že ve sportu je vyžadováno mnoho užitečných vlastností, jako je disciplína, obětavost, sebeovládání, odvaha a houževnatost (Mazza, 2006; in Pontificium Consilium pro Laicis, 2006).

Papež *Jan Pavel II.*, který je považovaný za jednu z největších postav konce 20. a začátku 21. století, měl také sport velmi v oblíbě a sportoval už od mládí. Jedná se o prvního papeže, který se sportu věnoval také během svého pontifikátu. Při fotbale se nejraději stavěl do brány, věnoval se jízdě na kajaku a plavání. Na střední škole se kromě toho ještě věnoval sprintu na sto metrů a taktéž skoku do dálky. Během svého pontifikátu rád cvičil, lyžoval a věnoval se turistice (Feeney, 2005). Velice složitým procesem svatořečení prošel Jan Pavel II. za rekordně krátkou dobu, za pouhých devět let po své smrti byl v roce 2014 prohlášen za svatého. V rodinných kruzích Janu Pavlovi II. říkali Lolek a civilním jménem se jmenoval Karol Wojtyła. *„Lidé na Lolka vzpomínají jako na vysokého, živého a výrazně baculatého chlapce. Byl náruživým sportovcem, kterým i zůstal. Nejvíce miloval fotbal – byl brankářem. Také rád plaval, lyžoval, bruslil a chodil na výlety do hor. Oblíbil si i kino, ale přednost dával divadlu.“* (Walsch, 1995, p. 11).

Lixey, Müller a Schäfer (2012) píší, že Jan Pavel II. se sportu věnoval ve 120 promluvách, ve kterých sportovce vyzýval k prožívání radosti ve sportu. Jednou z nejvýznamnějších papežových promluv o sportu byla ta na olympijském stadionu v Římě v roce 1984. Papež v promluvě hovoří o pozitivních hodnotách sportu. Každé sportování by mělo být „chvalozpěvem života.“ Zdůraznil rovněž důležitou evangelijní zásadu, že sport má sloužit člověku, ne člověk sportu, a proto je také důstojnost každé lidské osoby cílem a hlavním kritériem veškeré sportovní činnosti. Papež dále vyzdvihuje potenciál sportu jako jednotícího prvku přesahujícího národnostní, jazykové a rasové odlišnosti. Toto sjednocení se má ovšem podle papeže uskutečňovat především ve vzájemné lásce. Další částí promluvy je pasáž věnovaná tělu, jakožto chrámu Ducha. Papež dal rovněž jasně najevo, že sport má mít své místo v životě člověka, ale zároveň nesmí být jeho cílem a středobodem a krása a smysl sportu spočívá v jeho rekreační formě. Nakonec papež zdůrazňuje povolání každého člověka

k lásce. Právě přebývání v Kristově lásce je nejen samotné tajemství života, ale také „nejhlubší a nejautentičtější rozměr sportu.“ Mazza (2012; in Lixey et al., 2012) tvrdí, že díky angažovanosti sv. Jana Pavla II. v oblasti sportu mu mnoho lidí udělilo titul „papež sportovců“.

Papež *Benedikt XVI.*, který byl hlavou Římskokatolické církve po smrti Jana Pavla II. v roce 2005 až do své rezignace v roce 2013, měl rovněž kladný vztah ke sportu. Clemens (2012; in Lixey et al. 2012) uvádí, že Benedikt XVI. jako hlava katolické církve předstoupila před sportovce nebo zaslala poselství před zahájením mnoha sportovních akcí, jako bylo ku příkladu Mistrovství světa v plavání v Římě v roce 2009, Zimní olympijské hry v Turíně v roce 2006 nebo Letní olympijské hry v Pekingu v roce 2008. Před touto významnou sportovní událostí pozdravil účastníky slovy: „S velkým zájmem sleduji tuto nejvýznamnější a nejočekávanější sportovní událost roku a srdečně doufám, že mezinárodnímu společenství bude nabízet účinný příklad soužití mezi lidmi nejrůznějšího původu s ohledem na jejich společnou důstojnost. Sport se může stát zárukou bratrství a míru mezi národy.“ (Benedikt XVI., 2008; in Lixey et al., 2012).

Ryško (2006; in Pontificium Consilium pro Laicis, 2006) se zmiňuje o zprávě tehdejšího papeže Benedikta XVI. před Zimními olympijskými hrami v Turíně v roce 2006, ve které mj. uvedl, že Ježíš Kristus, vtělené Boží slovo a světlo světa, může osvětlit každou dimenzi člověka, včetně té sportovní. Neexistuje nic lidského, kromě hříchu, co by Ježíš Kristus díky svému vtělení nepovýšil. Sport je jedna z lidských činností, která čeká na to, aby byla prozářena Bohem skrze Ježíše Krista.

Benedikt XVI. promluvil také k vedení Papežské rady pro laiky. V této zprávě řekl, že pokud jsou sportovní aktivity zaměřené na integrální rozvoj lidské bytosti, poskytují tyto činnosti užitečnou příležitost kněžím, náboženským představitelům nebo také laikům stát se opravdovými a správnými vychovateli a učiteli mladých lidí. V současné době mladí lidé nutně potřebují správné vzory a vychovatele, proto církev podporuje provozování sportovních aktivit pro mládež k tomu, aby v nich podnítli soutěživost, odvahu a houževnatost (Benedikt XVI., 2009; in Watson & Parker, 2013).

Současná hlava Římskokatolické církve, *papež František*, dal najevo svůj kladný vztah ke sportu nedlouho po svém jmenování papežem. Před přátelským zápasem mezi fotbalisty Itálie a Argentiny, který se konal v Římě, přijal obě družstva na soukromé audienci. Sportovce vyzval, aby prožívali sport jako Boží dar. Zmínil, že sportem můžou dobře zúročit své talenty, ale také zodpovědnost. Připomněl, že chování fotbalistů jak na hřišti, tak i v osobním životě je pro ostatní vztažným bodem a že jsou pro ostatní vzorem. Dále dodal:

„Dobro, které můžete způsobit, je obrovské. Tím, jak se chováte i tím, jak hrajete a podle čeho se rozhodujete, tím vším můžete konat dobro. Lidé se na vás dívají. Využijte své popularity k zasévání dobra. I když si to člověk neuvědomuje, je pro mnoho lidí, kteří se na něj s obdivem dívají, vzorem, jak v dobrém smyslu, tak ve špatném. Buďte si toho vědomi a dávejte dobrý příklad svou loajalitou, vzájemnou úctou a láskou k bližnímu. Mám důvěru v dobro, které takto můžete vykonat mezi mládeží.“ Podle papeže Františka sport obsahuje kladné hodnoty, o které je třeba pečovat a rozvíjet je. Jsou jimi krása, nezištnost a kamarádství. Tyto hodnoty stály na počátku moderního sportu jako amatérské činnosti a podle Svatého otce je třeba duch tohoto amatérství v tom nejlepším slova smyslu zachovat, i když je dnešní sport převážně profesionální („Sport je Božím darem“, 2013).

2.3 Salesiáni Dona Boska

Nejenom z důvodu, že polovina dotázaných respondentů v mé práci patří do salesiánské rodiny, ale také z toho důvodu, že zakladatel Salesiánů, *svatý Jan Bosco*⁷, byl jednou z nejvýznamnějších osobností církve, která zdůrazňovala hodnotu sportu jako pastoračního prostředku, se domnívám, že je vhodné v následující kapitole blíže představit také toto společenství. Jedná se o významnou a jednu z největších římskokatolických kongregací, která se věnuje výchově mládeže. Posláním tohoto řádu je poskytnout dětem a mládeži smysluplný a hodnotný program, ať už skrze sportovní či manuální aktivity, prázdninové akce, divadelní představení nebo také duchovní cvičení. Salesiáni se také zaměřují na práci v misiích, v médiích (vydávají *Salesiánský magazín* a časopis pro děti *Nezbeda*), zřizují pedagogické, psychologické a náboženské *nakladatelství Portál* a vyšší odbornou školu JABOK v Praze a významně se podílejí na výuce na teologických fakultách Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Palackého univerzity v Olomouci. Svou činnost také orientují na péči o nezaměstnané, bezdomovce, romské děti apod. *Salesiáni Dona Boska* (SDB) rovněž úzce spolupracují s jinými salesiánskými organizacemi, jako jsou Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA), Salesiánské hnutí mládeže (SHM), Salesiánské kluby mládeže (SKM), Salesiánští spolupracovníci (ACS) a další. Kongregaci byla založena v roce 1859 a Don Bosco kongregaci pojmenoval k počtě svého oblíbeného světce Františka Saleského⁸.

⁷ Sv. Jan Bosco (1815-1888) – častěji se používá Don Bosco, katolický kněz, vychovatel, sv. Jan Pavel II. jej roku 1989 jmenoval Otcem a učitelem mládeže

⁸ Sv. František Saleský (1567-1622) – katolický teolog, spisovatel, biskup ženevský a Učitel církve

Dřimal (2013) uvádí, že sv. František Saleský byl pro Dona Bosca vzorem, výrazným způsobem se jím nechal inspirovat a rovněž převzal jeho modlitbu: „*Pane, dej mi duše a vše ostatní si můžeš vzít*“ jako své pastýřské heslo a také za heslo své kongregace. Když měl dát svému společenství název, zvolil pojmenování „salesiáni“. Nemyslel na to, že by mohl dát svému dílu své vlastní jméno. Upřednostnil pojmenování podle osobnosti, kterou obdivoval. Z toho je patrné, že nebyl ješitný nebo pyšný a netoužil po seberealizaci.

Avšak sv. František Saleský nebyl jediným světcem, který ovlivnil Dona Bosca. Dřimal (2013, p. 15) tvrdí: „*Druhým světce, který Jana Boska inspiroval zvláštním způsobem, byl apoštol římské mládeže Filip Neri (1515-1595).*“

Kolem roku 1845 začal Don Bosco kolem sebe shromažďovat chudé chlapce, kteří přicházeli do Turína za prací. Snažil se je zaujmout tím, co se jim líbilo, a tak si k nim postupně najít cestu. Tento záměr realizoval nejdříve v tzv. oratoři. Tímto výrazem zpočátku označoval pravidelné nedělní setkávání desítek a později až stovek chlapců, které začínalo bohoslužbou, po níž následovala snídane a hry. Tato setkání se konala podle domluvy na různých místech. S rostoucím počtem účastníků však bylo nezbytné hledat prostor, kde by se tyto aktivity mohly pravidelně konat. Takové místo našel Don Bosco v části Turína nazývané *Valdocco*. Podle Dona Bosca měla oratoř plnit funkci domova, hřiště, školy a farnosti. Nouze chudých chlapců ho přiměla k tomu, že jim začal poskytovat také ubytování, stravování a soustavné vzdělávání. Myšlenku zřízení oratoře převzal od Filipa Neriho, který podobným způsobem pracoval s mládeží v Římě. Od roku 1861 se z oratoře stal komplex vzdělávacích institucí. Pojem „oratoř“ v té době označuje již celý dům, školu, dílny, kostel i hřiště. Oratoř se stala pro chlapce místem, kde se cítili jako doma. Don Bosco později založil domovy mládeže, gymnázia a průmyslové školy také na jiných místech (Dřimal, 2013).

2.4 Orel

Na počátku 20. století⁹ byla založena katolická sportovní organizace *Orel*, která měla být protiváhou relativně ateistického Sokola a dělnického hnutí. Podnětem pro rozvoj katolické tělovýchovy byla snaha Římskokatolické církve reagovat na aktuální sociální a politické problémy tehdejší doby. Na základě encykliky papeže Lva XIII. *Rerum Novarum* (O nových věcech) vznikaly křesťanskosociální strany a odbory. V čele Orla stál politik *ThDr. Jan Šrámek*. Jádrem organizace bylo soustředěno na Moravě (v roce 1909 se konal první

⁹ Konkrétně v roce 1908

zemský slet ve Vyškově), v Čechách se Orel uchytil pouze v Praze a na Královéhradecku (Grexa & Strachová, 2011).

V tělovýchovné činnosti vycházeli orlové z Tyršovy soustavy, ale nezůstali jen u ní a ke sportu zaujali tolerantnější přístup. Zejména v 1. polovině 30. let usilovali orelští cvičitelé o vytvoření širšího tělovýchovného systému s rovnocenným zapojením všech druhů sportu, skautingu a turistiky. Nejvíce orlové tíhli k lehké atletice, avšak na rozdíl od Tyršovy sestavy neodmítali ani kopanou, box nebo branná cvičení (Kössl, Štumbauer & Waic, 2004).

Orelská tělovýchovná soustava byla považována za nejvšestrannější a nejpružnější ze všech českých tělovýchovných organizací, k čemuž přispěla i pozdější odmítnutí Tyršovy soustavy počátkem 20. let 19. století. Velkou zásluhu na rozvoji orelského systému měl náčelník Orla *Metoděj Večeřa*. V 1. polovině 30. let se do orelské tělovýchově zapojila i branná příprava. Branná výchova se týkala takřka všech příslušníků a příslušnic Orla. Největší tělovýchovnou slavností orelské organizace v meziválečném období byly Svatováclavské dny selství, které se uskutečnily v červenci 1932 na památku sv. Václava, patrona české země. Největších orelských slavností se účastnili také představitelé politického života tehdejší doby, mezi kterými nechyběl i T. G. Masaryk, což nelibě nesli představitelé Československé obce sokolské (Beranová & Waic, 1998).

Vzdělávání v souladu s katolickou vírou pronikalo veškerou činností orelských jednot. Žádná jiná tělovýchovná organizace neměla tak pevně spojeno vzdělávání se cvičením jako orelská organizace. Na každé cvičební hodině měl být přítomen vzdělavatel jednoty a před zahájením vlastního cvičení měl hovořit ke cvičencům na různá náboženská, historická i aktuální témata. Vzdělavatelem jednoty měl být, pokud možno, kněz. Rovněž kulturní činnost musela být v přísném souladu s katolickou ideologií. Lze předpokládat, že katolická církev nijak nebránila duchovním v práci v Orlu. O tom, že církev nevěnovala svou podporu orelské organizaci zcela bez výhrad, však svědčí usnesení biskupských konferencí z roku 1923, kterým se vzdělavatelům kněžím zakazuje nosit orelský kroj (Beranová & Waic, 1998).

2.5 Spiritualita

Existuje velké množství definic pojmu spiritualita, které jsou navzájem odlišné a různorodé:

Podíváme-li se na spiritualitu z pohledu encyklopedického výkladu, zjistíme, že ve slovnících jsou obvykle uváděny tři základní druhy spirituality – první pojetí spirituality je platónské či novoplatónské – jde o pojetí hlásající opozitum ducha a těla. Duchovní

život podle tohoto pojetí znamená oddělení spirituálního od praktického. Druhé pojetí je spíše psychologické, kdy duch je chápán jako komplementární pojem k hmotě (zde je spojováno duchovní s duševním). Toto druhé pojetí má řecký původ a je důležitým východiskem pro zkoumání spirituality v současnosti. Třetí pojetí je pak křesťanské, kdy navázání kontaktu s duchovním je ztotožňováno se splynutím s třetí božskou osobou – Duchem svatým (Duch působí v člověku). Spiritualita nebývá ovšem v praxi vymezována pouze v těchto výše zmíněných intencích, je často také ztotožňována se zbožností, religiozitou, niterností, svatostí, náboženským citem, vnitřním duchovním životem, mystickou zkušeností, usebraností, sjednocením se s Bohem atd. Samotné užívání pojmu spiritualita se objevuje systematicky teprve v 16. století ve Španělsku. Běžně se užívá označení spiritualita ale daleko později – a to na přelomu 19. a 20. století, kdy je spirituálně spojováno výhradně s teologickou reflexí duchovního života (Babyrádová, 2006, pp. 23-24).

Samotné slovo spiritualita etymologicky vychází z latinského označení „*spiritualis*“, jehož význam je „*duchovní*“. Základ slova, tedy „*spiritus*“ znamená „*duch*“ či „*dech*“. Počátek jeho používání je spojen s křesťanstvím a odkazuje k působení třetí božské osoby, Ducha svatého, na jednotlivého člověka a k odezvě tohoto působení v jeho životě. Spiritualita je v tomto pojetí vnitřní život člověka, iniciovaný působením Ducha a prodchnutý Bohem, jeho duchovní život (Vojtíšek, Dušek & Motl, 2012).

S tím, že slovo spiritualita pochází z křesťanského prostředí, souhlasí i Štampach (2006, p. 101), který tvrdí:

Původní význam slova spiritualita je doma v římskokatolickém prostředí. Zabývá se jí disciplína označovaná dnes jako teologie duchovního života. Míjí se jím bezprostřední osobní prožívání vztahu k transcendentní skutečnosti, v tomto případě konkrétně k trojjedinému Bohu, či možná lépe k Otci skrze Syna v Duchu svatém, jakož i konkrétní podmínky, okolnosti, metody a etapy rozvoje tohoto vztahu.

De Fiores a Goffi (1999) dodávají, že spiritualita zahrnuje nejen Boží působení v nás, ale také naši vlastní aktivitu, ale jen takovou, která má charakter odpovědi na Boží iniciativu a která je navíc sama umožňována milostí.

Termín spiritualita se v nedávné minulosti ujal jako preferovaný způsob, jak se vyjadřovat o individuálních, vnitřních prožitcích věřícího. Často se staví do protikladu k čistě akademickému, objektivnímu či nezúčastněnému přístupu k určitému náboženství. Termín ale

nelze vyjádřit přesnou definicí v důsledku rozmanitosti významů, ve kterých se používá a také z důvodu sporu v komunitě vědců specializovaných na tento obor o tom, jak by se měl tento termín používat (McGrath, 2001).

Belzen (2009) trvá na tom, že shrnout vše do jedné platné a ucelené definice je nemožné, proto uvádím nejčastěji používané formulace:

- Haug (1998) charakterizuje spiritualitu jako vnitřní soubor osobních přesvědčení jedince, které může obsahovat, ale zároveň nejsou limitované náboženskými aktivitami, které zahrnují dogma a členství v organizaci.
- Fowler (1996; in Sifers, Warren & Jackson, 2012) chápe spiritualitu jako touhu k nalezení smyslu života a k vytvoření smyslu všech zážitků a zkušeností jako fenoménů, které jsou ve spojení s božskou anebo s konečnou realitou.
- Reutter a Bigatti (2014) popisují spiritualitu jako běžné, každodenní zkušenosti, které přesahují specifické náboženské tradice, orientace anebo vyznání.
- Podle Štampacha (2006) je spiritualita starostlivost o ducha, která má za cíl návrat člověka z odsouzení k sobě. Spiritualita je podle něj starostlivost o to, abychom byli více sami sebou a více lidmi.
- Worthington et al. (2011) vnímá spiritualitu jako celkový pocit blízkosti a spojení s posvátnem.

Vojtíšek, Dušek a Motl (2012) tvrdí, že kromě významu osobního vztahu k posvátnu, který nemusí být nutně zprostředkován institucemi (církvi), začal pojem „*spiritualita*“ nést kladné ohodnocení duchovního zážitku, jenž je s tímto vztahem spojen. Postupem času se stal označením pro individuální, nezávazný a na instituci nezávislý náboženský zájem, pro nějž je charakteristická hodnota vnitřního zážitku a praktického, denního používání, jež by umocňovalo a rozšiřovalo schopnosti člověka. Pojem „*spiritualita*“ se tímto způsobem postupně odpoutal od svého křesťanského základu a začal naopak vyjadřovat spíše inspiraci v mimo křesťanských duchovních tradicích.

Říčan (2007) hovoří o tom, že rozmach spirituality, jak ji dnes známe, nastal až v 2. polovině 20. století. Paradoxně však používání tohoto termínu už nebylo spojené s představou o křesťanském duchovním životě plynoucím ze spojení s Duchem svatým, nýbrž byl spojený zejména s kritikou křesťanství a tradičních náboženství. Masový rozvoj spirituálních hnutí byl reakcí na selhání klasických západních náboženských směrů, které nedokázaly adekvátně reagovat na potřeby měnící se moderní společnosti, poznamenané válkou a nastupující

hrozbou rozmachu další ideologické moci. Úpadek tradičního náboženství a vzrůstající averze vůči němu se v 60. letech projevily v USA rozšířením hesla „*I am not religious, but I am spiritual*“ („*Nejsem religiozní, ale jsem spirituální*“), které výstižně vyjádřilo narůstající odpor k tradičním církvím a hledání náhrady tehdejšího duchovního života. Hodně lidí už nechtělo být označovaných za nábožensky založené, distancovali se od křesťanské tradice a vyznávali jakousi nenáboženskou spiritualitu.

Podle Belzena (2005; in Řičan, 2007) však má být za spirituálního považován ten, kdo přijímá transcenci a věnuje jí alespoň některé aspekty svého života. Podle Střížence (1991) pak o náboženské spiritualitě hovoříme tehdy, pokud jedinec prožívá sebe ve vztahu k určité vyšší síle a na tento vztah odpovídá modlitbou či uctíváním nadpřirozené bytosti.

2.5.1 Křesťanská spiritualita

Vzhledem k tomu, že pojem spiritualita se začal před časem používat v souvislosti i s jinými náboženstvími, než je křesťanství, bylo potřeba vymezit křesťanskou spiritualitu od filozofie dalších náboženství.

V centru křesťanské spirituality stojí *Ježíš Kristus*. Křesťanskou spiritualitu můžeme chápat jako způsob, kterým křesťanští věřící usilují o prohloubení svého vztahu s Bohem anebo o zakoušení Boží přítomnosti (McGrath, 2001).

O křesťanské spiritualitě hovoří také dokument, který nabízí souhrnný přehled a vysvětlení pojmů katolické víry – *Katechismus katolické církve*. Text je založen na Bibli, tradici a magisteriu – učitelském úřadu církve:

Během dějin církví se ve společenství svatých vyvinuly různé spirituality. Osobní charisma nějakého svědka Boží lásky k lidem se mohlo předávat, aby měli na tomto duchu podíl i učedníci. Určitá spiritualita je také soutokem jiných liturgických a teologických proudů a dosvědčuje inkulturaci (začlenění) víry v určitém lidském prostředí a v jeho dějinách. Křesťanské spirituality se podílejí na živé tradici modlitby a jsou nezbytnými vůdci věřících. Ve své bohaté rozmanitosti jsou odleskem jediného a čistého světla Ducha svatého (Katechismus katolické církve, 1995, p. 653).

Křesťanská spiritualita nahlíží na spiritualitu z pohledu svatého apoštola Pavla, ve kterém je duch blízký spiritualitě a duchovnímu životu. Křesťanské pojetí se vztahuje k Duchu svatému, třetí Božské osobě (Kohut, 1999).

Kardinál Špidlík (2000, p. 31) píše: „Podle sv. Ireneje se duchovní život skládá z těla, duše a Ducha svatého. Ten je jakoby duší naší duše. Spojuje se s námi v jedno, dává sílu a smysl všemu lidskému.“

O křesťanství podle McGrathe (2001) můžeme uvažovat jako o celku obsahujícím 3 hlavní složky:

- *Soubory náboženských představ.* Mezi křesťany sice existují rozdíly v mnohých záležitostech týkajících se víry, ale je možné poměrně lehce ukázat, že za různými verzemi křesťanství se skrývá společné jádro jejich náboženských představ. Jednotlivé verze jsou vyloženy v Krédu¹⁰, přijímaném jako prohlášení o víře pro všechny hlavní křesťanské církve. Tento soubor náboženských představ zásadním způsobem ovlivňuje to, jak křesťané žijí.
- *Soubor hodnot.* Křesťanství je náboženstvím výrazně etickým. To však neznamená, že v něm jde o soubor pravidel, kterými se křesťané mechanicky podrobují. Spíše jde o soubor hodnot vyplývajících z toho, že člověk je spasený. Tyto hodnoty jsou pevně spojené s Ježíšem Nazaretským, křesťany pokládaného jak jako základ života víry, tak za svrchovaný příklad života v těsném společenství s Bohem.
- *Způsob života.* Být křesťanem neznamená pouze to, v co se věří a jakou to má hodnotu, ale jde o skutečný život, ve kterém se tyto myšlenky a hodnoty vyjadřují. Nejjasněji se to projevuje v chození do kostela nebo do křesťanské komunity/společenství, která se setkává k modlitbě a vzývání Boha. V tom, jak křesťanství vyjadřuje sebe samého, jsou obrovské odchylky související s rozdíly klimatu, kultury, tradic a teologie.

V širším křesťanském prostředí se hovoří také o spiritualitách v plurálu. V tomto případě se jedná o metody či styly duchovního života charakteristické pro různé „stavy“ v církvi (spiritualita řeholní a konkrétně např. mnišská, spiritualita diecézního kněze, biskupa, jáhna, spiritualita laika, spiritualita spjatá s konkrétními povoláními životními úkoly, např. spiritualita matky či otce rodiny apod.). Rovněž se může jednat o různá pojetí duchovního života podle směrů často spojených s některým řeholním společenstvím. Uznávanými

¹⁰ Tyto souhrny víry se nazývají „vyznání víry“, protože shrnují víru, kterou vyznávají křesťané. Říká se jim také „Krédo“, podle jejich prvních slov (lat. Credo = věřím).

spiritualitami v tomto slova smyslu jsou např. západní mnišská (založená na řeholi sv. Benedikta z Nursie a řádech, které se jí řídí), východní mnišská (např. basiliánská v pravoslaví), karmelitánská, františkánská, ignaciánská (navázaná na Tovaryšstvo Ježíšovo). Někdy se v této souvislosti uvádějí jako typy spirituality i způsoby duchovního života nových římskokatolických proudů a komunit, např. charismatická, neokatechumenální či fokolarínská (Štampach, 2006).

2.6 Religiozita

Religiozita je pojem převzatý z angličtiny, který u nás zdomácněl jako ekvivalent slova náboženskost. Toto slovo se však v našich končinách příliš nepoužívá. Obě slova – náboženskost a religiozita, mají společný etymologický základ, což napovídá, že obě slova spolu úzce souvisí. Obě slova jsou odvozené od latinského výrazu *religion*, který je blízký slovesům *relegere*, *religere* či *religare*. Tyto slova vyjadřují potřebu vztahu s Bohem, spojení s ním a jeho hlubší poznání (Řičan, 2007).

Anglické slovo *religion* dnes konotuje především organizované a institucionální komponenty tradice víry, jako opak k víc vnitřní a osobní stránce, často v dnešní době vyjadřované jako spiritualita (Paloutzian & Park, 2013).

Religiozita neboli náboženskost představuje podle Strížence (2001, p. 39) „...*osobní a kladný vztah člověka k náboženství (Bohu), zahrnující komplex jevů, včetně různých forem myšlení, prožívání a konání. Zaujímá postoj k náboženským obsahům, které se projevují v individuálním náboženském systému*“.

Štampach (2010) rozumí religiozitou osobní vztah člověka k transcenci, v sociálním smyslu pak přítomnost náboženství nebo některých náboženských prvků v populaci.

Hood, Hill a Spilka (2009) tvrdí, že religiozita většinou vyžaduje členství v nějaké církvi či náboženské skupině. Toto členství může být prožíváno v různé intenzitě, od formální příslušnosti až po totální identifikaci s daným náboženstvím. Václavík (2010) tento typ religiozity označuje jako tradiční religiozitu, která je svázaná s náboženskými institucemi, jako je např. církev. Podle něj ještě existuje tzv. alternativní religiozita, odehrávající se mimo tradiční náboženské struktury. Často má charakter privatizované, individualizované a synkretické zbožnosti. Štampach (2008) místo pojmu alternativní religiozita využívá termín nová religiozita.

2.7 Vztah spirituality a religiozity

Co se týče vztahu mezi spiritualitou a religiozitou, často zde dochází ke ztotožňování obou pojmů, s čímž souhlasí i Jirásek (2014), podle kterého bývá spiritualita často nesprávně spojována s pojmy, jako je religiozita, zbožnost či náboženství. Je mu vtiskován význam překročení běžného prožívání do ontologicky zcela odlišné reality.

Pargament (1999; in Hurych et al., 2013) je zastáncem předpokladu, že spiritualita je jakýmsi centrem náboženství, že hledání sakrálního je hlavní náboženskou funkcí. Pro odlišení spirituality od náboženství je tak důležité její vnímání v podobě individuálního vyjádření lidských potencialit.

Belzen (2009) vidí religiozitu a spiritualitu jako dvě oddělené oblasti, které se však mohou překrývat. Když je někdo religiózní, neznamená to, že musí být nutně spirituální. Takovou osobu si můžeme představit jako věřícího určitého náboženství, který však svůj vztah k transcenci nevyjadřuje žádnou aktivitou náboženskou či nenáboženskou. Hood, Hill a Spilka (2009) upozorňují na rozdíl v tom, jak jsou pojmy vnímány. Spiritualita je viděna spíše jako něco osobního, psychologického a religiozita jako více institucionální, sociologická.

Vojtíšek, Dušek a Motl (2012) zastávají názor, že religiozita je tradičně a institučně zakotvená spiritualita, že je vlastně podmnožinou spirituality, je jedním (nejvýraznějším, relativně snadno zachytitelným a obvykle zkoumaným) druhem spirituality. Ke vzájemnému vztahů pojmů „spiritualita“ a „religiozita“ připojují stejní autoři (2012) ještě teoretickou poznámku: protože pojem „spiritualita“ odkazuje k osobnímu vnímání posvátna, je zajisté možné (i když zřejmě spíše výjimečné) se vnějškově hlásit k určité duchovní tradici, a přitom být zároveň vůči posvátnému v této tradici vnitřně lhostejný, tedy být religiózní, a přitom pouze minimálně spirituální. V takovýchto případech by tedy religiozita nebyla jen podmnožinou spirituality, ale zároveň by oblast spirituality i přesahovala. Existovala by tedy „religiozita bez spirituality“. Naopak „spiritualita bez religiozity“, tedy bez příslušnosti k duchovní tradici a instituci, která tuto tradici reprezentuje, je zcela běžná.

Pojem „*spiritualita*“ se tak v určité části západní společnosti stal alternativou k pojmu „*religiozita*“ a nástrojem pro odmítnutí organizovaného náboženského života. V tomto myšlení tak pojem „religiozita“ začal vyjadřovat spojitost s určitou duchovní tradicí (zejména křesťanskou, méně též s židovskou) a s jejími institucemi. Pojem „religiozita“ získal (především v protikladu k pojmu „spiritualita“) spíše negativní konotace. Asociuje dogma, strnulost, omezování, nepraktičnost a zastaralost, zatímco spiritualita bývá spojována se

zážitkem, individuální tvořivostí, svobodným rozvojem a využitelností v současném světě. Být spirituální se může stát žádoucí součástí sebepojetí, a to bez příslušnosti k jakékoli instituci, bez zátěže jejich nároků, a to dokonce pouze s minimálními znalostmi z oblasti náboženství (Vojtíšek, Dušek & Motl, 2012).

V praxi se můžeme setkat s definováním religiozity jako něčeho substantivně daného, statického, institucionálně ukotveného, objektivizovaného, přičemž častěji převládá negativní konotace pojmu. V přístupech ke spiritualitě je oproti tomu akcentována spíše dimenze funkcionální, dynamická, individuální, subjektivní. Celkově převládá spíše kladná konotace (Pargament, 2007). Rozdíly v chápání pojmů religiozita a spiritualita můžeme vidět v tabulce 1.

Religiozita	Spiritualita
Institucionální	Individuální
Externí a objektivní	Interní a subjektivní
Stará	Nová
Strukturální	Funkcionální
Fixovaná a statická	Flexibilní a dynamická
Zlá	Dobrá

Tabulka 1. Kontrast pojmů religiozita a spiritualita podle Zinnbauera, Pargamenta a Scotta (1999).

Jirásek (2013; in Hurych et al., 2013) shrnuje, že mnoho odlišných porozumění i definic religiozity a spirituality (i jejich vzájemných vztahů) poukazuje na odlišnost a diverzitu obsahových kategorií, absenci komprehenzivní a obecně akceptované teorie zachycující tak rozmanité proměny různorodých fenoménů zahrnovaných pod základní pojmenování.

V rámci vysvětlení a porovnání pojmů spiritualita a religiozita je namíště zde uvést i specifika pojmu víra a náboženství. Sifers, Warren a Jackson (2012) definují *víru* jako systém přesvědčení a hodnot, které člověku dávají smysl života a poskytují motivaci k aktivitám, které jsou v souladu s tímto přesvědčením. Sjednocuje jedince a popisuje určitou konečnou realitu, božství. Víra zahrnuje vědomé i nevědomé komponenty. Kašparů (2006) nám podává *křesťanský pohled víry*. Podle něj je víra vztah mezi člověkem a Bohem. Je to milost a dar, který dává Bůh a na který člověk odpovídá svým ano. Víra je přijetí Božího Syna Ježíše Krista do středu našeho života. Kašparů (2006) nabízí 4 důvody, k čemu je víra dobrá:

1. Vytvoří v každém z nás třetí, spirituální rozměr a doplní tak podstatnou část našeho lidství.
2. Chrání nás před záměnou hodnot.
3. Vybuduje most mezi starým a novým životem.
4. Dá nám pohled na život z jiného úhlu, z jiné dimenze.

Náboženství je vnímané jako způsob vyjádření této víry skrze předepsané praktiky, členství v určité náboženské skupině a víru v určité koncepty. Náboženství často obsahuje různé tradice, rituály, umění a symboly (Sifers, Warren & Jackson, 2012).

2.8 Spiritualita sportu

V následující kapitole se budu zabývat vzájemným vztahem spirituality a sportu. Domnívám se, že v naší společnosti se této analogii nevěnuje dostatečná pozornost, avšak ku příkladu v anglické profesionální fotbalové soutěži Premier League jak píše Nesti (2013; in Hurych et al. (2013), více než 65 % hráčů představují cizinci, jsou diskuze poměrně časté o tom, jaká je náboženská víra některých hráčů a jak jim jejich víra pomáhá překonávat kritické momenty.

Vztahem spirituality a sportu se ve své práci zabýval také Venkrbec (2012), sám profesionální hráč ledního hokeje, který tvrdí, že stále více lidí se dívá na sport, respektive na důsledky jeho profesionalizace, skepticky. Avšak problémy současného sportu vidí zejména na poli morálky. A zde nesou zodpovědnost především authority – rodiče, trenéři, učitelé, ale i kněží a v neposlední řadě také média. Karikatura sportu či hry, která je dnes tak kritizovaná, je dle jeho názoru pouhým odrazem karikatury člověka, která je v dnešní době, především médií, prezentována a stavěna za vzor.

Podívejme se na jiná pojetí spirituality sportu. Často se tvrdí, že náboženská víra umožňuje jejímu nositeli únik před pocitem strachu, úzkosti či pochybnosti, protože si je vědom toho, že má na své straně Boha. Zde se však jedná o vážné nedorozumění, takové chápání se neshoduje s pohledem většiny náboženských směrů, zejména ne křesťanských. Například katolická teologie hovoří o nutnosti víry v Boha nehledě na pocity pochybnosti a nehledě na okolnost ovlivnění vlastního života individuální vůlí (Nesti, 2013; in Hurych et al., 2013).

Důvěra v to, že věci ve své podstatě mají vlastní smysl a že se nakonec vše obrátí v dobré, je podstatou víry. Kdyby budoucnost byla jistá, nebyla by tu žádná potřeba víry. Sportovci, ať již jsou nábožensky založení či nikoli, se nepochybně setkávají s touto otázkou

každodenně ve svém životě, obzvláště pak v procesu soutěže. V něm musejí procházet okamžiky velké úzkosti či obavy týkající se výsledku jejich snažení a musejí překonávat různé úrovně pochybností v sobě samých, aby se mohli úspěšně vyrovnat s výzvou, jež přináší soutěž. Právě u těchto zkušeností ze sportovního soutěžení, tvrdých a intenzivních, dochází k tomu, že nábožensky založení sportovci někdy vyhledávají Boží pomoc, aby mohli dosáhnout co nejlepšího výsledku. Tato víra však rozhodně není založena na představě, že Bůh jim zajistí vítězství. Spíše se jedná o vyjádření důvěry v to, že díky své lásce k Bohu lépe dosáhnou daného cíle. Pro sportovce, kteří jsou ortodoxními křesťany, to znamená, že doufají v pomoc, jež je dovede k úspěchu, ovšem tato pomoc není nějakým zázrakem shůry, který by se odehrál bez jejich přičinění (Nesti, 2013; in Hurych et al., 2013).

Watson a Nesti (2005; in Hurych et al., 2013) zdůrazňují, že pro některé sportovce představuje jejich náboženské vyznání pouze o málo více než různé formy mentálního cvičení, které jim pomáhají řešit obtížné situace, které sport přináší. U jiných sportovců se silným náboženským přesvědčením však není možno takto jednoduše hovořit o podobném stanovisku. Například některé protestantské církve, v souladu s katolickým přístupem vyjádřeným sv. Tomášem Akvinským a dalšími náboženskými mysliteli, souhlasí s tím, že některé oblasti lidského života jsou záležitostmi Boha a je tedy správné a přínosné modlit se v situacích s nimi spojených. V oblasti sportu se zpravidla předpokládá, že nábožensky založený sportovec se modlí, navštěvuje mše, chodí do synagogy či jiného chrámu podle své víry, aby si vyžádal Boží požehnání pro své úsilí a snahu, a je-li to Boží vůle, pak aby mu bylo dopřáno vítězství v nadcházejícím sportovním utkání nebo soutěži.

Nesti (2005; in Hurych et al., 2013) tvrdí, že sportovní psychologové se v praxi setkávají s dvěma typy sportovců, kteří svou náboženskou víru prezentují. Buď se jedná o sportovce, kteří se plně koncentrují na svůj sportovní výkon anebo pracují se sportovci, kteří svůj výkon a výsledky nechávají na Boží vůli. Autoři se domnívají, že je jednodušší komunikovat a pracovat s prvním typem sportovce a tvrdí, že často setkávají s poznatkem vyslovovaným mnohými sportovci, že jejich životy se v jisté chvíli začaly ubírat překvapivým směrem, který oni sami těžko dokázali popsat. Sportovci o tom hovoří zejména v okamžicích velkého úspěchu, sami mívají mnohdy pocit, že se poněkud začali ztrácet v ocenění a odměnách, které obvykle úspěch přináší. Avšak možnost nechtěného konce kariéry zapříčiněného zraněním či přirozeným odchodem do sportovního důchodu je dokázala vrátit zpátky do reality. Sportovní psychologové se často setkávají s příběhy o tom, jak se sportovec pokoušel bojovat s velkým množstvím výzev. Během setkání psychologové odhalují, že sportovci jsou schopni najít v sobě velkou sílu bojovat s těmito výzvami, jsou-li si jisti, že

Bůh si to tak přeje, že je to Boží vůle v jejich životě, a věří-li, že jim pak nabídne nový život po skončení sportovní kariéry. Jejich sportovní zkušenost jim potom pomáhají v přípravě na další zaměstnání. Když sportovci vyprávějí své příběhy o sportovním životě, mnozí z nich, kteří jsou silně nábožensky založení, jsou schopni vztahovat vlastní sportovní zkušenost k tradicím své víry. Zejména v případě křesťanské víry se setkáváme s myšlenkami, které v sobě případně obsahují konstruktivní stanovisko k utrpení. Není to však tak, že obětování a osobní utrpení je jim chápáno jako vnitřní přínos jejich vlastní osobě, ale tak, že tyto prvky berou jako připomínku věci v životě lidských bytostí.

Nesti (2005; in Hurych et al., 2013) k tomu dále dodávají, že nábožensky založení sportovci, kteří se blíží ke konci své sportovní kariéry, mnohdy hledí do budoucna s nadějí. To může být zapříčiněno uvědoměním si své kapacity a možnosti spočívající ve využití sportovních zkušeností v novém prostředí či v nové roli. Sportovní psychologové se setkávají se sportovci popisujícími kladné dojmy plynoucí z jejich minulých sportovních úspěchů. Často jsou také vděční Bohu za to, že jim bylo dopřáno žít sportovním životem. To také může svědčit o velmi hlubokém vnímání faktu, o níž sportovci hovoří jako o požehnání, o tom, že jim byl dán dar rozvíjet své schopnosti a dovednosti a dopřáno štěstí být vrcholovým sportovcem. Z této pozice mohou hovořit o svých mimořádných výkonech skromně, pokorně a s respektem. To bývá mnohdy doprovázeno dialogem, v němž odhalují, jak štěstěna ovlivnila (podle jejich vlastního názoru a přesvědčení) jejich sportovní kariéru. Ačkoli podobné stanovisko je časté u mnoha různých typů vrcholových sportovců, podle autorových zkušeností je typický zejména pro sportovce s náboženským cítěním, a to zvláště pro ty, jejichž víra vychází z podnětů sebeobětování, utrpení, radosti a lásky, které jsou tak typické zejména u křesťanské víry.

Podívejme se na některá další chápání spirituality sportu od zahraničních autorů. Ravizza (in Watson a Nesti, 2005) vnímá duchovní hledisko prožívání vrcholných sportovních okamžiků jako prožívání pocitu propojení s větším celkem. Feeney (2005) nahlíží na sport jako na součást života a je možno se v něm snažit o splnění cílů a vítězství v míru a se vzájemnou úctou a respektem. Nelze však nesouhlasit s tím, že kdyby se veškeré rozepře a války řešily na hřišti, zachránilo by se mnoho lidských životů. Autor má však spíše na mysli sport jako kultivovaný prostředek sebenaplnění či seberealizace.

Jirásek (2007) ve svém pojednání vystihuje problematiku spirituální otázky dnešní doby. Podle autora vystihuje dnešního člověka absence smyslu života a rozptýlení hledá v nesmyslném potěšení či zábavě. Chce uniknout od každodenních, všedních starostí a problémů, ale nehodlá nalézat smysl života. Nabízí se otázka, zda může fotbalista či

hokejista ve sportu nalézt smysl svého života. Autor zastává názor, že to možné je. Dnešní hodnotově vyprahlá společnost hledá pevnou oporu a sport je dle autora jednou z možností, jak je možné tuto oporu objevit.

3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je zjistit, jaký je pohled vybraných duchovních Římskokatolické církve v České republice na sport.

3.2 Dílčí cíle

Mezi dílčí cíle práce patří:

- Poukázat na hodnoty sportu pro život křesťana,
- Zjistit, proč je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval,
- Zjistit, jakým způsobem se dá sport využít v pastorači,
- Poukázat na to, jak může sport přispět k mravnímu růstu,
- Zjistit názor duchovních na vrcholový sport,
- Zjistit, zda oslovení duchovní sportují.

3.3 Úkoly práce

- Vyhledat, nalézt v odborné literatuře, periodikách nebo v elektronických databázích odborné články týkající se historického vývoje vztahu církve ke sportu, problematiky spirituality a religiozity,
- Vyhodnotit a kriticky analyzovat prostudované materiály,
- Oslovit vybrané katolické duchovní a realizovat s nimi strukturované rozhovory,
- Opakovaně, důkladně pročíst rozhovory,
- Zpracovat a vyhodnotit získaná data,
- Interpretovat a prezentovat výsledky.

3.4 Výzkumné otázky

- Jakou hodnotu má sport pro křesťana?
- Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?
- Jak by se dal sport využít v pastorači? Je sport pro pastorači vhodný?
- Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastorači? Pokud ano, jakým způsobem?
- Jak může sport přispět k mravnímu růstu?

- Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?
- Jaké sporty nejraději provozujete?

4 METODIKA

4.1 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvoří duchovní z Římskokatolické církve v České republice. Celkem se jedná o 10 respondentů. Podařilo se mi oslovit jak služebně starší kněze, tak i ty mladší. Většina respondentů je z řad řeholníků (7), z toho čtyři kněží ze salesiánské kongregace, která má od počátku svého působení blízký vztah ke sportu, ale také jednoho kněze z řádu Tovaryšstva Ježíšova (jezuitů) a dva kněze z dominikánského řádu, kteří se spíše zaměřují na studium a intelektuální rozvoj jedince než na sportovní aktivity. Rovněž jsem realizoval rozhovor s vicerektorem z Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci, který zodpovídá za duchovní formaci bohoslovců, jedním diecézním knězem a výzkumu se rovněž účastnil trvalý jáhen¹¹ ze salesiánského řádu. Jméno a věk respondenta, délka kněžství (řeholnictví), datum, místo, délku rozhovoru a pozice respondenta přehledně podává tabulka 2. Po domluvě se všemi respondenty (a s jejich souhlasem) upouštím od anonymizace, obvyklého postupu výzkumných zpráv. Plná otevřenost tak napomáhá vyšší míře autenticity sdělení.

4.2 Sběr dat

Sběr dat probíhal formou rozhovorů, díky které jsem získal spoustu informací k jednotlivým otázkám. Konkrétně šlo o individuální, strukturovaný (řízený) rozhovor. Otázky pro všechny respondenty byly předpřipravené ve stejném sledu i formě. Samotné rozhovory byly realizovány v období 25. října – 9. listopadu 2016 a trvaly v průměru 12 minut (nejdelší rozhovor trval 17 minut a nejkratší 7 minut). V práci jsem využil stejných otázek, které použil ve své bakalářské práci Kantor (2013). Učinil jsem tak záměrně, abych měl možnost srovnání výsledků u jiné skupiny respondentů. Respondentů jsem se tázal na následující otázky:

- Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?
- Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

¹¹ Jáhen (řec. *diakonos* = služebník) je prvním stupněm svátosti svěcení v katolické církvi. Jak už název sám říká, jáhen pracuje především v oblasti charity (diakonie), ale také vyučuje, věnuje se katechezi, hlásá evangelium, káže při mši svaté a asistuje při bohoslužbě (Youcat, 2011, 145). Trvalý jáhen může být ženatý, musí mít v pořádku rodinné záležitosti, musí dosáhnout věku minimálně 35 let, absolvovat teologické studium a formaci.

- Jak by se dal sport využít v pastoraci? Je vůbec pro pastoraci vhodný?
- Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?
- Jak může sport přispět k mravnímu růstu?
- Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?
- Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Za jednotlivými duchovními jsem osobně docházel. Rozhovory jsem zaznamenával formou nahrávky na diktafon a přepisoval do písemné podoby (doslovné, přepsané rozhovory předkládám v příloze 1). Následně jsem rozhovory opakovaně a důkladně pročítal, abych odpovědím jednotlivých respondentů porozuměl a získal nadřazená témata. Výsledky jsem posléze zpracovával a doplňoval je jak svými komentáři, tak i doslovnými citacemi z přepsaných rozhovorů.

Během pořízení rozhovorů se mi několikrát stalo, že na některou otázku mi respondent odpověděl již v rámci předchozího dotazu, přesto jsem mu otázku i v tomto případě položil znovu pro možnost rozšíření názoru, a také pro lepší přehlednost při zpracování.

Jméno respondenta	Věk respondenta	Délka kněžství	Datum, délka a místo rozhovoru	Pozice
P. Jindřich Poláček OP	40	6	25. 10. 2016, 7 min., dominikánský klášter, Olomouc	Převor kláštera; kněz pro mládež
P. Justin Dvorský OP	32	1	25. 10. 2016, 13 min., dominikánský klášter, Olomouc	Kněz
P. Petr Havlíček SJ	44	11	25. 10. 2016, 12 min., Centrum Aletti, Olomouc	Vysokoškolský kněz
Jindřich Honěk	49	jáhen	31. 10. 2016, 9 min., Církevní středisko sv. Jana Boska, Havířov	Trvalý jáhen; ředitel střediska
P. Jiří Caha SDB	50	20	2. 11. 2016, 17 min., Salesiánské středisko volného času Dona Boska, Ostrava	Kněz; ředitel střediska
P. Pavel Kosmák SDB	46	13	2. 11. 2016, 16 min., Salesiánské středisko volného času Dona Boska, Ostrava	Kněz; pedagog volného času
P. František Ptáček SDB	59	31	2. 11. 2016, 12 min., Salesiánské středisko volného času Dona Boska, Ostrava	Kněz
P. Pavel Šupol	39	7	7. 11. 2016, 7 min., Stojanova kolej, Olomouc	Kněz; Vicerektor kněžského semináře
P. Rudolf Smahel SDB	66	42	8. 11. 2016, 9 min., Katedra křesťanské výchovy, Olomouc	Kněz; Vedoucí katedry křesťanské výchovy
P. Josef Mikulášek	34	7	9. 11. 2016, 14 min., Fara u katedrály sv. Václava, Olomouc	Kněz

Tabulka 2. Přehled vybraných charakteristik respondentů a rozhovorů

5 VÝSLEDKY

V následující kapitole předkládám výsledky práce. Doslovné úryvky dat z rozhovorů jsou psány kurzívou, mezi které jsem vkládal vlastní komentáře.

5.1 Jednotlivé případové studie

5.1.1 P. Jindřich Poláček OP

P. Jindřich Poláček, dominikánský kněz a současně převor dominikánského kláštera v Olomouci, popisuje člověka jako bytost tělesnou, ale i duchovní, o kterou je potřeba se také starat, např. skrze prostředky, které nám nabízí církev: *„Když se díváme na skladbu člověka, tak víme, že máme duši, kterou zušlechťujeme skrze modlitbu, přijímání svátostí, každý křesťan by měl mít nějaké duchovní vedení“*. Avšak podle něj nemáme pečovat pouze u duchovní či duševní stránku, ale i o tělesnou, protože: *„...krásně se říká v listech sv. Pavla, že vaše tělo je chrámem ducha, takže to těla taky musíme nějakým způsobem cvičit.“* Čili je důležité pečovat jak o tělo, tak i o ducha: *„Určitě je dobré vést křesťana k tomu, aby cvičil, aby cvičil duchovní život, ale aby cvičil i to tělo, aby se prostě protáhl. Jak je to heslo ve zdravém těle, zdravý duch.“* Velkým pozitivem sportu shledává otec Jindřich v tom, že to lidi sjednocuje, mají příležitost si popovídat, sdílet své zážitky, dojmy: *„Samozřejmě je to spojuje ty lidi. Můžou se potkat různí lidé, nemusíme rozlišovat věřící, nevěřící, ale můžeme se setkat s lidmi právě při sportu, ať už je to aktivní nebo pasivní. Já, když jdu tady do Olomouce na hokej tak sem tam se setkám se spousty lidmi, kteří jsou různí, fandíme všichni Olomouci, takže je to jasný, že nás to nějakým způsobem sblíží. O to víc, když se nějaký sport hraje společně, je to sjednocující.“* Vyjmenovává i další přínosy sportu, jako je např. smysluplné využití volného času: *„Lepší, když člověk sportuje, běhá a zabývá se tímhle, než když sedí u počítače, kliká, kliká a pak už skončí na kloví všem, mravně závadném nebo čte hovadiny.“* Na druhou stranu je podle něj důležité, aby to člověk se sportováním nepřeháněl, aby tomu člověk nepodleh: *„...ale samozřejmě nesmí se to zase přehánět ve smyslu určité závislosti, já bych řekl, že tam musí být určitá vyrovnanost. Někteří lidé pak sportují tak šíleně. To vidím na těch týpcích v té posilovně, že tam jsou od rána do večera a stává se z toho kult těla, to je taky určité nebezpečí. Prostě všeho s mírou.“* Ovšem k vrcholovému sportu se staví s odstupem: *„K vrcholovému sportu bych byl více vyhraněný a kritický, protože znám pár vrcholových sportovců, vím, co to stojí, vím, co za tím je. Ta mašinerie peněz atd. Třeba olympijské hry. Ono se to tváří humánně, ale za tím je aspoň v dnešní době, dřív to tak nebylo, dnes je za tím peněz, machinací, různých prostě lidí, kteří se na tom přizívují, manipulují s tím.“* On sám

sportuje spíše rekreačně, avšak jeho povinnosti mu nedovolují věnovat sportu více času: „*Plavu, taky chodím běhat. Chodil jsem do té posilovny, takové ty základní věci. Něco se snažím dělat. Samozřejmě ten čas je omezený ve své profesi dneska, ale snažím se to těla nějakým způsobem podporovat, aby se hýbalo.*“

5.1.2 P. Justin Dvorský OP

P. Justin Dvorský, dominikánský kněz, se domnívá, že sportování je užitečné přinejmenším ze dvou důvodů. Tím prvním je, že: „... *udržuje to člověka, pokud to nepřezene, pokud to děláte tak, jak se má, v nějaké dobré, zdravé, tělesné kondici, což je poměrně důležité pro celkovou rovnováhu psychologickou, ale také duchovní, protože nejsme nějakí andělé ve stroji. Jsme duchovně-tělesné bytosti a naše tělesná stránka, to, jak se cítíme po tělesné stránce, ovlivňuje i naše vnímání věci duchovních.*“ Druhý důvod, proč se věnovat sportu, spatřuje v tom, že se člověk naučí překonávat různé překážky či těžkosti, které na člověka čekají v běžném životě, a právě díky sportu se člověk může naučit tyto překážky zdolávat: „*Sport je cosi namáhavého, obvykle, co vyžaduje určité sebezapření, co vyžaduje případně i překonávání nějakých nepříjemných pocitů, únavy, někdy bolesti.*“ To souvisí s tím, o čem se zmiňuje později, a sice, že se z naší společnosti pomalu vytrácí schopnost sebezapření, odříkání, obětavosti, čili ty vlastnosti, ke kterým mj. vybízí křesťanství a které jsou pro člověka velmi důležité: „*To se z naší společnosti vytrácí, totiž to, že se málo dokážeme zapřít, málo dokážeme snášet nepříjemné pocity, fyzická bolest se stala nějakým příznakem, před kterým všichni s hrůzou prchají, a v tomto směru provozování sportu člověka nějak disponuje k tomu, aby získával vlastnosti a schopnosti nějak bojovat sám se sebou, schopnost nějak bojovat prostě a jednoduše, schopnosti snášet různou nepřízeň, nějaká pravidelnost, získat vlastnosti, které pak jsou užitečné i pro všechny další oblasti života a pro jeho křesťanský život, život víry jako takový.*“ Pokud ovšem člověk nemá dispozice ke sportu, rozhodně by ho k tomu nenutil, podle něj by to mohlo být kontaproductivní: „*Byl bych velice opatrný proti tomu vnucovat to někomu. Je hodně lidí, kterým když se něco vnucuje, tak prostě o to víc to nechtějí.... Je dobré jít nějak příkladem, třeba chodit sám běhat, chodit sám plavat, něco dělat, případně to navrhnout.... Bránil bych se tomu, říkat někomu, když nebudeš sportovat, bude to špatné. Jednak to tak nemusí nutně být, a kdyby to tak bylo, většinou to není ten způsob, jak ho k tomu přivést. Někdy jo, ale globálně spíše jít příkladem, než nějakými imperativami apod.*“ Co se týká pastorače, otec Justin nevyužívá sport přímo k tomu, aby lidi přiváděl ke křesťanství, do církevního prostředí apod., ale spíše k tomu, aby si k lidem našel cestu, aby si s nimi vytvořil dobrý vztah: „*Dá se říct, že nějaké sportovní*

aktivita hrají roli v mé pastorační činnosti. Já to obvykle nepojímám tak, že tady mám ted'ka sport, a to ted'ka pro mě bude nástroj a ted'ka ho budu používat tímto způsobem. To ne... není to tak, že bych sportoval proto, abych pastoračně působil. Jevilo by se mi to nebezpečné to takhle pojmát, poněvadž pak najednou mi může zmizet určitá spontaneita a může to být umělé, a to pak pro tu pastorační činnost není dobré, poněvadž to pak člověk snadno začne cítit, že to je umělé, že to je nucené.“

5.1.3 P. Petr Havlíček SJ

P. Petr Havlíček, jezuita a vysokoškolský kněz v Olomouci, se vyjádřil v tom smyslu, že sport v širším slova smyslu má svou hodnotu: „...nějaká ta sportovní aktivita, tělesná aktivita, tak má hodnotu, kvůli tomu, že jsme zodpovědní za to, co nám Pán dal, tělo, které nám dal“. Sport je dle něj vhodnější prostředek k askezi než středověké týrání, bičování těla apod.: „Neodmítáme tenhle nástroj, který nám Pán dal... Lehání na rohožích, odívání se zíněným rouchem, používání různých kajících pásů, bičování těla atd. Sport je asi lepší. Lepší je našťípat dříví nebo se jít proběhnout než se bičovat.“ Otec Petr tvrdí, že díky sportu se můžou jeho aktéři naučit neztotožňovat soupeře s nepřítelem, ale spíše brát soupeře jako toho, ke kterému mám úctu, kterého respektuji a kterým nepohrdám: „Ten sport je jeden z těch, kde člověk může zažívat spolupráci, soupeření v tom správném slova smyslu, takové to, které nevzbuzuje nenávist, pohrdání jeden druhým, ale řekněme to čestné soupeření.... Je to taková příležitost učit je tomu soupeření, kde si nebudou říkat vole, debile, ale brát toho soupeře ne jako nepřítele. V tom je sport hrozně důležitý, jak se říká, že to je ta náhrada za to válečné soupeření, kde jeden druhého připravujeme o život, tak tohle je to soupeření, to čestné soupeření, že můžeme změřit síly a taky vyzkoušet spolupráci a tu naši schopnost oddělovat toho soupeře od nepřítele. Soupeř není nepřítel. To je ten, ke kterému mám úctu jako soupeř.“ Tento postoj po křesťanech vyžaduje i Ježíš Kristus. Nevycházet jen s lidmi, se kterými mi je dobře, které mám rád, ale naučit se žít a snášet také lidi, kteří mi jsou nějakým způsobem nepříjemní, se kterými nemám dobré vztahy: „V tom soupeření to je ten druhý, kterého si ctím a že to je ten hrozně důležitý postoj, kterému nás Kristus učí a když nás učí Ježíš, když říká milujte své nepřátele a číňte dobro těm, kdo vás pronásledují.“ Vrcholový sport podle něj s sebou nese mnoha úskalí, ať už co se týče fair play, poctivosti, ale zároveň přiznává, že on není zrovna tím, který by viděl až k jádru věci: „Do toho já nevidím, to jsou ty věci, které mě k tomu napadají, že vrcholový sport se snadno stane takovým tím businesssem, kde bují to nesportovní chování a žádný fair play skoro, což je jako obrovská škoda. To zlo dokáže proniknout kamkoliv, ani ten vrcholový sport tomu ubráněný není.“ On sám upřednostňuje

sportování v přírodě, kde si v poklidu odpočine a uteče od ruchu města, ale pravidelně nesportuje: „*At' už to ježdění na kole nebo ta turistika je to taky spojený trošku s tím poznáváním a dotyk s přírodou, pro mě u toho sportování. Já nerad sportuju někde v tělocvičně, popravdě řečeno nebo ve fitku. Rád si prostě vyjdu ven, když bydlíme v tom městě. To je taková dobrá příležitost dostat se na čerstvý vzduch...Já nejsem žádný sportsman. Jestli se za sport pokládá, že třeba občas jezdím na kole, ale taky se klidně projedu na půl dne na kole nebo že člověk někam vyrazí do hor, do lesa se projít tak v tomhle smyslu občas sportuju.*“

5.1.4 Jindřich Honěk

Jindřich Honěk, trvalý jáhen a zároveň ředitel Církevního střediska volného času sv. Jana Boska v Havířově, je přesvědčen o tom, že sport má hodnotu pro každého člověka a také pro křesťana, kterému jde o rozvoj jak těla, tak i duše: „*...určitě má hodnotu pro křesťana a nejenom pro křesťana, pro každého člověka, protože člověk je bytost nejenom z duše, ale taky z těla.*“ I on se ztotožňuje se známým heslem „Ve zdravém těle, zdravý duch“: „*...říkali to i kdysi dávno naši sokolové ve zdravém těle, zdravý duch, doktor Tyrš. Takže myslím, že v tom je kus pravdy, ale samozřejmě taky i v tom, že sport má vliv nejen na to zdraví tělesné, ale i na duševní.*“ Dále vyjmenovává různé hodnoty, které si může člověk díky sportu osvojit: „*Je to i hodnotově orientovaná záležitost, smysl pro týmovou spolupráce, čestnost, hra fair play, sebeovládání, umět prostě snést porážku, umět se radovat z úspěchu.*“ Jindřich Honěk znova zdůrazňuje, jak je tělo propojené s naší duší, a naopak i duše s naším tělem. Podle jeho názoru je důležité mít tyto složky vyvážené tak, abychom symetricky pečovali jak o tělo, tak i o duši: „*...je důležité mít pohyb, je třeba to mít vyvážené a v dnešní době, kdy lidé většinou sedí, tak je zcela zřejmé, že ten pohyb chybí, přirozený... Vracím se k tomu znovu, i ten profánní svět, nekřesťanský, obecně lidský ví, že pohyb a sport je důležitý pro celkové zdraví člověka a zdraví to není jenom to tělesné, ale i duševní. Je tam provázanost toho ducha i těla. Vzájemně se to podporuje. Na druhou stranu, jasně, těch důvodů a argumentů je spousta, je i zcela zřejmé, když se bavíme o psychosomatických vlastně problémech, takže na druhou stranu zase nemocný duch se projeví tak, že i tělo je nemocné a naopak.*“ Sport je podle něj vynikající prostředek k tomu, jak můžou duchovní osoby navázat kontakty s lidmi, vytvořit důvěrnější vztah k lidem a předávat jim křesťanské hodnoty, zvláště v případě, kdy duchovní měl nebo má ke sportu blízký vztah: „*...když třeba je farář bývalý nebo dobrý fotbalista nebo nějaký sportovec nebo horolezec nebo já nevím co, tak samozřejmě může tam přijít i k tomu, že ti lidé ho berou, řeknou si ano, není takový jenom*

zaměřený jenom na ty duchovní otázky, ale je normální, sportuje, chodí po horách, jezdí na kole a potom jsou schopni se vlastně jakoby i skrze toto a přes to otevřít a naslouchat i těm věcem dalším, co jsou za tím, to znamená ty duchovní hodnoty, sdělovat křesťanské hodnoty, Ježíše Krista.“ On sám tento způsob ve své praxi hojně využívá: „...staral jsem se i před revolucí o děcka, měli jsme takovou skupinu ministrantů, hráli jsme fotbal, jezdili jsme lyžovat, sáňkovat, hráli jsme hokej. Takže skrze toto všechno jsme vytvořili společenství a samozřejmě na tom jsem potom mohl stavět a sdělovat to kerygma křesťanské, o které tu jde a dělám to tak do dneška.“ Jindřich Honěk se zmiňuje také o tom, že se lidé můžou skrze sport a jeho mravní hodnoty chovat podle křesťanských zásad, které jsou totožné. Tyto hodnoty může edukátor podle něj předávat implicitně: „Takže pokud ten sport se dělá dobře a slušně, tak jsou situace, které můžou vést k té hodnotové orientaci dobré, ať už je to sebeovládání, že musím vydržet zátěž tréninkovou třeba, dohrát zápas do konce, nesmím se vzdávat, bojovat, jo. Musím hrát fair play, i když mě nikdo nevidí, musím myslet víc třeba v týmových sportech na skupinu než na sebe. Takže to jsou všechno hodnoty, které bychom mohli označit jako mravní hodnoty a když je někdo přijme za své, třeba skrze ten sport, tak se chová veskrze tak, jak to chce po nás Ježíš Kristus, a to je si myslím důležité a dobré, i když se o Ježíši a o Kristu třeba přímo nemluví na těch trénincích, ale tady toto následování je jasné podle mého názoru.“ Pokud jde o vrcholový sport, on sám dlouhou dobu hrál na vrcholové úrovni šachy. Na vrcholovém sportu nevidí nic špatného, pokud se ovšem hraje v rámci zásad fair play: „Já sám jsem hrál vrcholově šachy, i když tam vždycky je ta polemika, jestli šachy jsou sport nebo nejsou. Nicméně je to prostě ve výčtu těch sportů, takže šachy jsem hrál vrcholově, věnoval jsem tomu hodně času, trénoval jsem, byl jsem účastníkem mistrovství republiky několikrát. Takže nevidím v tom nic špatné. Špatné se to stává tehdy, když se používají nedovolené zákroky, nedovolené úskoky, nedovolené prostě prostředky, takže tam je to potom špatně, jinak klidně ať sportujou.“ V minulosti byl členem Sokolského hnutí, kterému vděčí za výbornou tělesnou přípravu, rekreačně se také věnoval celé řadě sportů, v současné době podlehl bojovému umění, které vštěpuje svým svěřencům a rozhovor zakončuje povzbuzením pro všechny, kteří se sportem doposud nemají velké zkušenosti: „Takže prošel jsem si samozřejmě Sokolem, což byla výborná věc jako dítě, kdy jsme dostali základnu tělesnou přípravu motorickou, gymnastickou, atletickou, takže to bylo výborné. To jsem dělal asi 10 roků. Pak jsem hrál rekreačně a dělal všechny ty další věci kolem jako kluk, to znamená fotbal, hokej, hory, cokoliv tenis, badminton... No a vrcholově nebo v rámci sportovního oddílu nebo sportovního klubu dělám teď v rámci našeho střediska salesiánského, dělám 8 roků bojové umění taekwondo. Jo, takže mám s tím zkušenost

a považuju to za velmi dobrou věc. Každý, kdo může tak at' dělá nějaký sport nebo nějak se hýbe. Určitě neprohloupí a bude to ku prospěchu.“

5.1.5 P. Jiří Caha SDB

P. Jiří Caha, salesiánský kněz a zároveň ředitel Salesiánského střediska volného času Dona Bosca v Ostravě, ve své výpovědi podává na základě četby knihy kněze a psychiatra Maxe Kašparů informaci o tom, že člověk je ve své podstatě trojúhelník tvořený z těla, duše a ducha. Naše tělesná schránka není odříznuta od té psychické a ta psychická není odříznuta od té duchovní. A podle toho by měl také člověk žít, pokud je člověk trojúhelník, tak být trojúhelníkem stejnostranným, měli bychom dbát na všechny zmiňované části tak, aby byly v rovnováze: *„Nejsme ani jenom tělo, ani jenom duše, ani jenom duch, jsme prostě trojrozměrný člověk, jak to tam pěkně píše Max Kašparů v té své knížce Malý kompas víry. To tam je pěkně jako znázorněno, že jsme rovnostranný trojúhelník tělo, duše, duch. No a vlastně je potřeba, abychom žili trojrozměrný život, já říkám 3 D a rozvíjeli i to tělo. Ne jenom jako dobře jíst a spát atd., ale taky se hýbat, což je ten sport a ono to nerozvíjí jenom to tělo, ten sport. Myslím, že to rozvíjí i duši i ducha, že má radost z toho pohybu, radost z vítězství třeba nebo vůbec z toho pohybu, že se hýbe, protože to přináší takové duševní uspokojení.“* Podle jeho názoru se člověk nemusí dělat sport na vrcholové úrovni. Dostačující je, když si zajde zaběhat, vyrazí na hory, zahraje si ten sport, který ho baví a pro který má určité předpoklady a díky tomu přijde na jiné myšlenky, vyčistí si hlavu od starostí a odbourá stres: *„Já si myslím, že každý by nějak sportovat mohl, samozřejmě tak, jak ho to baví nebo pro co má nějaké dispozice. V tom širším slova smyslu je sport i nějaká turistika, prostě pohyb, to nemusí být, že by hrál zrovna nějaký sport, ale prostě pohyb. Je dobré, kdyby každý, pokud může, ten sport dělal, protože si vyčistí nejenom tělo, ale vyčistí si tak, jak se říká, hlavu.“* Ve své praxi využívá otec Caha názorné příklady k tomu, aby svým svěřencům, dětem, mládeži předal to, co je v životě opravdu důležité. Podle něj není podstatné to, co člověk nosí na sobě, zda nosí značkové oblečení nebo oblečení ze „sekáče“, mnohem důležitější je to, co nosí ve svém srdci: *„Jako míč má duši, tak člověk má taky duši. Duše je prázdná, tak míč je prázdný a s tím se nedá nic dělat, hrát. Nezáleží na tom obalu, jak ten míč vypadá zvenčí, ale důležité je, jak je nafouknutý a tak. Vždycky říkám děckám... Ony ty naše děcky nosí rádi ty značkové hadry, adidas, a tak. A co není adidas, tak je k ničemu. Adidas má taky špatnou kvalitu, může mít, neznamena to, že to je dobrá kvalita. Důležité je ne co má člověk na sobě, jaké má hadry, ale co má uvnitř že jo. Nepomůže mu adidas v životě.“* Otec Caha má za to, že kdyby Ježíš Kristus žil v dnešní době, tak by mj. používal i podobenství z oblasti sportu, protože ze sportu

se stal fenomén, sledují a také provozují ho miliardy lidí po celém světě: „*Máme takové turnaje, kde jsem používal různé ty podobenství o sportu a jsem přesvědčený, že kdyby Ježíš žil v dnešní době, tak by prostě neříkal podobenství o... Z oblasti zemědělství, ale určitě by využil nějaké podobenství ze sportu, protože to je dneska fenomén a prostě lidi dneska znají víc jako sport než to, jak to funguje v přírodě atd., aby to bylo srozumitelné... Určitě se to pro pastoraci dá využít, protože děcka tomu rozumí a lidi tomu dneska taky dost rozumí, fandí se a je to dobré to používat, protože to jsou srozumitelné obrazy oproti třeba nějakému podobenství... Některé podobenství jsou složité pro dnešního člověka, někdy jsou až nepochopitelné, že potřebují výklad, zatímco sport nepotřebuje výklad. Ten prostě tady je a tomu každý rozumí. Tolik asi k tomu, určitě se to využít dá.*“ Samozřejmě si je vědom, že ne každý je sportovně založený. Dá se ovšem s podobenstvími pracovat i v jiných oblastech, např. v moderní technologii, která se stává snad ještě větším fenoménem, než jakým je sport: „*Zase musí mít člověk k tomu vztah, já k tomu mám vztah, proto to používám. Kdo nesportuje, nevím... Těžko to asi používat. Kdo se pohybuje v přírodě, bude využívat podobenství z přírody nebo z nějaké jiné oblasti. Dá se použít i třeba GPS, je krásné podobenství o GPS navigaci jako o vedení. I technika je dneska fenomén, sport, technika, počítačová technika, to jsou prostě taky výborné jakoby způsoby.*“ Pomocí těchto příkladů či podobenství se snaží oslovit mládež nebo osoby, které přijdou do jejich střediska v Ostravě: „*Tak používám to jako obrazy nebo příklady ze sportu a potom jako salesiáni děláme sportovní akce. Tak v rámci toho taky třeba na začátku nebo na konci nebo během toho takové slůvko. Snažíme se využít ten sport k tomu, abychom řekli duchovní pravdu, protože to je ze života, aby to souviselo s tím životem, protože sport je hra, taková zábava, sport je zábava, hra. Nicméně simuluje to taky to, co se děje v životě, to, co se nám děje v životě taky můžeme najít v tom sportu.*“ A pokračuje vyjmenováním hodnot a vlastností, které může díky sportu předat mladým lidem: „*Je to prostě o vůli vyhrát, zvítězit, dá se tam mluvit o spolupráci, o povzbuzení, pochvale, o kritice, trenér, kdo je to trenér, nějaká vytrvalost, nějaké sebeovládání, sebezápor, oběť, nezištnost.*“ A co si otec Caha představuje pod pojmem mravnost? Podle něj to znamená: „*...rozlišovat, co je dobré, co je špatné. Hrát fair play, co jiného. Fair play je sportovní výraz pro to hrát mravně či nemravně, že jo. Hraju prostě, nepodvádím, přiznám ruku nebo, přiznám prostě... V ping pongu to bylo prasátko, neberu nějaké nedovolené prostředky, nesnažím se vyhrát nějakým nedovoleným způsobem. To si myslím, že je ta mravnost.*“ Z výpovědí otce Cahy je zřejmé, že se snaží svým svěřencům vštípit nejenom křesťanské zásady, ale také je vychovává, aby se stali správnými lidmi. To, co se naučí při sportu, můžou podle něj uplatnit i v životě: „*Je to výchova. Jo, tam ten prostor je jako v životě. Ve sportu se*

to učí, tam o nic nejde, že jo. Jestli se to naučí ve sportu, dokáže se domluvit, ustoupit, tak věřím, že to ty děcka potom třeba dokážou i v životě. Člověk se naučí prostě v tom sportu nějakým způsobem se chovat čestně. Čestnost, přesně čestnost. K tomu sportu to patří jasně, hrát fair play.“ Otec Caha sportoval již od raného dětství, kdy se nespécializoval na jeden konkrétní sport, ale je patrné, že má v oblibě všechny druhy sportů. Závodně se v mládí věnoval stolnímu tenisu a v současnosti vede v rámci salesiánského střediska v Ostravě oddíl stolního tenisu: „Odmala jsem vždycky sportoval, s bráchou jsme hráli všechny různé sporty, běžně fotbal, hokej, prostě všechno, až závodně jsme hráli pár let stolní tenis, který hraju do teďka, trénuju tady děcka. Máme tady klub, oddíl stolního tenisu, zrovna dneska hrajeme zápas, okresní přebor hrajeme, máme tady 3 družstva. Jinak aktivně dělám plno dalších sportů jen tak rekreačně, lyžování, občas fotbal, v podstatě téměř všechno, cyklistika, ale to tak spíš jenom příležitostně, třeba jednou za rok, výlety, cyklistika a tenis, plno věcí. Hokej je výborná věc, ale není moc příležitostí hrát hokej atd. V podstatě cokoliv, záleží, jaká je parta zrovna, volejbal, když se sejde a jsou lidi. Osobně rád sportuju, v podstatě mám rád všechny sporty nebo dělám skoro všechno, co se dá normálně dělat. Na vodě se jezdí a tak.“ Ve vrcholovém sportu mu vadí jednak to, že se v něm často vytrácí čestnost, fair play, respekt, úcta k soupeři a také přehnaná komercializace a finanční částky, které se ve vrcholovém sportu vyskytují: „Bohužel ve vrcholovém sportu jde hodně o ty peníze, a to jakoby potom tlačí do té... Že tam chybí někdy ta morálka, prostě chybí tam ta čestnost, nehraje se fair play, prostě je to podřízené tomu úspěchu, výkonu a smlouvám se sponzory atd. A pak jsou ty věci, o kterých čteme v novinách atd.“ V souvislosti s vrcholovým sportem se ještě jednou vrací k pomyslnému trojúhelníku a jeho třem složkám – tělo, duše a duch, které by měly být v rovnováze. A právě nerovnováha složek v trojúhelníku je podle něj problém u vrcholových sportovců, kteří, ať už vědomě či nevědomě, dávají důraz na tělesnou složku a zapomínají na zbývající dvě – duši a ducha. Zároveň ale dodává, že se to netýká všech vrcholových sportovců a zmiňuje jeden konkrétní příklad, kdy dotyčný sportovec se snaží o to, aby měl všechny tři složky v trojúhelníku propojeny: „Otázka, že už to není to, co jsem řekl na začátku, že už to nerozvíjí to tělo, ale že to tělo huntuje a ta tělesná složka je tak jako pře... Že se dává víc té tělesné složce, že už to je na úkor toho ducha a duše, že už prostě jde do háje, vztahy s lidma, vztahy k Bohu. V podstatě ten Jágr to dělá dobře, Jágr to je taková výjimka. On mluví o tom vztahu k Bohu, že prostě to má propojené, někdo vůbec. On to má prostě propojené, ale někdo jede vyloženě jenom... Takže dá se to propojit určitě, ale musí člověk být už být docela zralý člověk, musí si to jako pojmenovat. Někteří sportovci jsou hodně takoví jako jednodušší, a to je slyšet podle té řeči. Jedou prostě jenom na ten výkon a ty vztahy je už

ani tolik nezajímají.“ K vrcholovému sportu otec Caha ještě dodává, že k němu své svěřence rozhodně nesměřují. V salesiánském prostředí neberou sport a úspěch v něm jako cíl výchovy, ale spíše sport berou jako prostředek k výchově mladých lidí: „Takže vrcholový sport... To je problém, k tomu nevedeme. Když někdo tady chce dělat vrcholový sport, tak potom samozřejmě může jít do nějakého lepšího klubu, kde se jede na výkon. Pro nás to je prostředek, ne cíl. Sport je prostředek k výchově, a ne jako cíl. Nevychováváme tady určitě my salesiány jako mistry světa, i když někteří taky začali u salesiánů jako úspěšní sportovci, někteří třeba dosáhli na nějaké výrazné úspěchy, ale to byly začátky.“

5.1.6 P. Pavel Kosmák SDB

P. Pavel Kosmák, salesiánský kněz a současně pedagog volného času v Salesiánském středisku Dona Bosca v Ostravě se domnívá, že sport má svou hodnotu mj. také v tom, že se lidé mohou díky němu setkat se svými známými nebo navázat kontakty nové: „... díky tomu sportu je to spíš, že člověk přijde do nějakých kontaktů, interakce a mají možnost se třeba v tom sportu posunout.“ Právě i z tohoto důvodu salesiáni organizují ve svém Středisku volného času různé sportovní aktivity, turnaje. Lidé, kteří přijdou do jejich střediska, mají díky tomu příležitost aktivně strávit svůj volný čas: „Taková klasická farní pastore... Tak tam je to možnost nějakého setkávání, že to nemá být, že si to člověk nějak odkroučí v kostele, ale aby lidi spolu něco prožívali. Je to jedna z možností, jak ty lidi spolu můžou něco zažít, takže jsou nějaké turnaje ministrantské, fotbal nebo nějaké farní, sportovní odpoledne může být nebo nějaké turnaje jako je volejbalový, fotbálky, prostě všechno možné. Je to zase možnost, kde se ty lidi prostě zase jinak potkají, sportují spolu ať věřící nebo... Prostě další lidi. Dělají se takové turnaje, jako jsou policajti, hasiči nebo nějaké složky takové, kde se taky můžou setkat s křesťany, že mají styčné body, že jsou normální lidi nebo jak to říct. Prostě se to takhle využít dá.“ Salesiáni v Ostravě pracují s velkým počtem romských dětí a také jim ve středisku (oratoři) nabízí různé kroužky: „V rámci oratoře je tady plno sportovních kroužků, děcka si i můžou vybrat, jestli chtějí ten fotbal, florbal, ping pong, všechno možné.“ Jedním dechem ale dodává, že prioritou pro ně zůstává to, že dětem nabízí duchovní rozměr – křesťanskou víru. Z výpovědi otce Pavla vyplývá, že toto je někdy v jejich středisku problém. Děti mnohdy dávají přednost sportovním aktivitám, což není vždy správné. Snaží se děti také vést k víře, zvláště se zaměřují na jedince, kteří jsou Bohu otevření a ti pak můžou ovlivnit i ostatní děti: „Někdy se to konkuruje, když jsou nějaké pastorační činnosti a sport, tak si samozřejmě vyberou ten sport, takže snažíme se to někdy... Tenhle den je prostě toto, když chceš přijít tady na mši nebo něco takového a potom je třeba ten sport, ale samozřejmě, že

pro ně jsou atraktivnější prostě takové věci... Takže úplně to Don Boskovo heslo... Ne, že by to neplatilo, měj rád to, co mají rádi mladí a oni budou mít rádi tebe, ale spíš to tak jakoby podmiňujeme nebo s těmi, kteří mají zájem trošku i na sobě pracovat nebo i jsou nějak otevření Bohu, tak těm se zase snažíme nějak víc jakoby věnovat a potom je tam třeba i možnost nějakého sportovního vyžití, ale snažíme se tady budovat nějaké zdravé jádro nebo jak to říct... Děcek, které chtějí na sobě pracovat, kteří jsou otevření Bohu, kteří potom jakoby ovlivňují i ti druzí.“ Otec Pavel dále sdělil, čím vším může být sport prospěšný, jakým způsobem může sport přispět k mravnímu růstu jedince: „Takže určitě vede k nějakému fair play, k nějakému... Že to není jenom o soutěživosti, ale i o nějaké spolupráci aspoň v rámci toho týmu, aby na mě bylo prostě spoleh, abych prostě uměl nahrát, aby to nebylo jenom o mě, abych vyšel s druhými, abych zvládl svoje emoce, uměl snést prohru i prostě úspěch atd.“ On sám má rád vysokohorskou turistiku, ke které také vede své svěřence, bohužel s ne moc valným úspěchem, jelikož v tom mládež prozatím nevidí přesah do osobního života, kde také budou muset občas zdolat nějakou překážku, zvládnout namáhavé situace ať už psychického nebo fyzického charakteru: „Hlavně když jsem býval v tom Fryštáku, tak tam jsem se někdy podíval do těch Alp, tam jsem toho nejvíc tak poznal, projel nebo jsem si to dal do popisu práce, že jsem ty víkendovky takhle koncipoval a teďka nic extra. Tady občas na kole se projedu nebo v létě s kamarádama, s děčkama tak fotbal si s něma malilinko. Ale já jsem v tom nevyrostal, není to úplně moje vlastní, ale v rámci interakce jsem s něma. Na vodu jsem je třeba někdy vzal, ale pro ty hory, turistiku, pro to tady děcka vůbec nemají pochopení, vidět v tom cíl... Nějak se to snažíme ne cpát, ale objevit... Je to těžké... Ta zátěž je teda s tím spojená, která se zdá být zbytečná, takže by to mohlo pomoci, protože to sebepřekonání souvisí s tím životem. Jim to přijde prostě zbytečné dostat se nahoru, vidí nějakou zátěž tak vycouvají, ale mají to prostě i v tom životě, že je něco moc namáhavé, tak radši zůstanou dole pod tím kopcem a tak.“

5.1.7 P. František Ptáček SDB

P. František Ptáček, salesiánský kněz, je toho názoru, že nejenom sport, ale i další pozitivně vnímané hodnoty jako je zdraví nebo zábava, může mít pro člověka pozitivní vliv, ale pouze za předpokladu, že je vnímáme jako prostředek, ne jako cíl. Ve chvíli, kdy si z těchto hodnot uděláme svého Boha, kdy je stavíme ve svém životě na první místo, tehdy dochází k nepochopení těchto hodnot: „Když to vezmu trošku obecněji, tak pro křesťana všechny přirozené hodnoty, dobré, kladné, mají svou hodnotu, ale jako prostředek, ne jako cíl. Vlastně křesťan vše vztahuje k Bohu a ty hodnoty přirozené, jako je třeba zdraví, sport,

zábava, tak jestliže tomuto cíli prospívají, tak jsou vnímány kladně. Ve chvíli, kdy se z těch prostředků stane cíl, to znamená, když si z toho sportu nebo zábavy nebo zdraví udělám svého Boha, je problém, protože dochází k záměně těch hodnot. Z prostředků dělám cíl a potom v tu chvíli je to nebezpečné, protože hraje roli, kterou hrát nemá nebo která je přemrštěná, protože to zdraví nebo sport není Bohem pro život křesťana.“ Pokud člověk bere sport jako prostředek k růstu, skutečně ho to může rozvíjet po stránce fyzické i duševní: *„Takže pokud ho chápeme v pozitivním slova smyslu, tak to je prostředek k tomu, aby se člověk rozvíjel – svoje tělesno i duchovno, a má v tomto smyslu velký význam. Může být velice pozitivní zvláště pro mladé lidi, kteří jednak mají energii vnitřní duchovní, ale i tu vnější, a i skrze tu soutěž nebo sportování mohou mnoho dobrého získat.“* Jako přínos sportu považuje například to, že se díky provozování sportovních aktivit odbourá stres a člověk může lépe snášet psychicky náročné situace ve svém životě. Zmiňuje se také o tom, že tělesnou složku člověka nelze oddělit od duševní složky: *„Je to možnost, aby člověk získal větší i potom třeba odolnost vůči stresovým situacím, aby rozvinul sám sebe. Křesťanství chápe člověka jako jednotu těla a duše, nedá se to oddělit. To znamená, že sport pracuje na povznesení člověka v tom tělesném slova smyslu, k získávání vytrvalosti, k získávání fyzické síly, ale také i třeba ve smyslu psychickém, třeba radost z vítězství nebo přijímání také porážek.“* Jakožto salesián otec František sportovní aktivity hojně využívá v rámci pastorače k budování společenství, k tomu, aby mladí lidé využili svou energii, kterou v sobě mají, dobrým způsobem, aby mezi sebou dokázali spolupracovat nebo přijmout zodpovědnost za týmový výkon: *„Salesiáni se snaží skrze sport pozvat děti jednak do toho společenství, mnoho sportů je kolektivní, to znamená, že vyžadují spolupráci, že ti lidé nemůžou být jenom sami, musí mít ohled na to, co dělá ten druhý, musí spolupracovat, nahrávat si a mají společnou zodpovědnost za tu hru a potom i za ten výsledek. Takže v tomto ohledu je to výborný nástroj salesiány hojně využívaný k tomu, aby se budovalo společenství. Je vhodný zvláště pro mladé lidi, pro výchovu, pro využití jejich energie dobrým směrem. Sport je výborný prostor, jak můžu tu energii mládí v tom dobrém slova smyslu vybit směrem, který je prospěšný pro toho člověka nebo i pro společenství těch mladých lidí.“* Sportovní aktivity využívá také z toho důvodu, aby nevěřícím lidem ukázal, že křesťané nechodí pouze do kostela, kde se modlí, postí apod., ale aby si lidé, kteří přijdou do jejich společenství, uvědomili, že křesťané jsou normální lidé, kteří rádi sportují, umí si užívat života, radovat se, soutěžit: *„Často to bylo také z důvodu, že byla snaha ukázat lidem nevěřícím, že nežijeme jenom kostelem nebo modlitbou nebo duchovními věcmi, ale taky, že se dokážeme bavit, zabavit anebo dělat některé věci na té rovině přirozené a i tyto věci mají velký smysl, protože lidi vzájemně spojují a nakonec i při*

sportu je důležitý ten společný zážitek, ať už výhry nebo prohry, to už celkem je jedno, na tom tolik nezáleží.“ Podobné aktivity slouží také k tomu, aby se i dospělí lidé vzájemně seznámili a lépe poznali, ať už věřící nebo nevěřící, a nová přátelství se poté utužují i při jiných činnostech: „Také jsem to využíval nakonec i pro dospělé, protože taky jsme pořádali různé akce v rámci farnosti nebo farního společenství, kdy jsme vytvořili prostor, pozvali lidi i dospělé na volejbal, na fotbal, nějakou turistiku, nějakou pouť, kdy byla možnost něco společně prožít. To se zase potom přeneslo do jiných činností těch lidí, že to přirozené společenství, třeba při sportu, a to se samozřejmě zažije, tak potom otvírá další možnosti, jak se setkávat i na jiných úrovních.“ Otec František se také zmínil o dvou dalších přínosech, které s sebou sport přináší: „Jednak je to v té oblasti fair play, to zvlášť mně tlačí k tomu, abych žil a jednal, choval se, sportoval podle určitých pravidel. Není možné tam dělat cokoliv, chovat se jakkoliv, prostě dodržovat určitá pravidla, která si stanovíme, což je zase důležité i pro oblast jinou než sportovní, vůbec celého života toho mladého člověka. Takže to by byl ten rozměr dodržovat pravidla. Potom ten další rozměr té společné práce nebo společného úsilí, taky zaměření toho úsilí jednotným směrem.“ On sám se sportu věnoval od mládí, a právě díky sportu může navázat kontakt i s mladistvými: „Hrál jsem různé sporty, volejbal, fotbal, stolní tenis, lyžování, brusle, hokej, míčové hry. Takže o sport jsem se vždycky zajímal i jsem to sledoval a pak taky třeba téma sportovní je výborné téma pro rozhovor s těmi mladými lidmi. Oni to většinou sledují, vyznají se v tom, takže je dobře, když ten člověk třeba už starší má jakoby téma pro ty mladé lidi a skrze to téma se může přiblížit. Dneska je to velký fenomén, zvlášť takové sporty ty televizní, já nevím fotbal, hokej, tenis, golf nebo různé... Že se dá skrze tady ten sport navázat kontakt i mezigenerační.“ V otázce vrcholového sportu kritizuje přehnanou komercializaci, která je v současném vrcholovém sportu patrná: „A vrcholový sport... No to je dneska otazník, se mi to zdá často přemrštěné, za každou cenu a už se tam nehledá ani... Nebo je škoda, že se ten vrcholový sport jako komercializuje, že jakoby už je to business, že je to způsob prostě businessu, je to jedna z forem businessu, což asi se dost těžko změní, protože ti vrcholoví sportovci potom mají výhody ještě daleko další... Že jo samozřejmě finanční, ale třeba ještě i jiné nebo že jsou prostě uznáváni, že jsou známí, že je brán větší ohled na jejich názor, že něco v tom sportu vrcholovém dokázali, že jsou také ti vrcholoví sportovci chápani dneska společností jako celebrity.“

5.1.8 P. Pavel Šupol

P. Pavel Šupol, vicerektor Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci si myslí, že jakékoliv činnosti či aktivity (nemusí se jednat pouze o sport), které člověka nutí k práci na

sobě, má pro každého smysl: „*Cokoliv, co člověka rozvíjí, tak si myslím, že v tom je právě ta hodnota a v tomhle nesporně sport má navrch v rozvoji osobnosti člověka, v tom, jak na sobě pracuje. Nakonec, co může vůbec ukázat co je dovedností člověka, k čemu může dospět, tak v tomto si myslím, že je obrovský přínos.*“ Důležitou roli ve sportu hraje podle něj trenér a to, zda přistupuje k tréninkovému procesu zodpovědně, zda je nechce naučit pouze dovednosti, aby se stali lepšími sportovci, ale zda je chce také posunout po lidské stránce, vštípit jim morální zásady a podílet se i na výchovném procesu: „*Tam je to otázka potom už toho, kdo jak koho vede, asi v tom sportu bych řekl, že to bude hodně záviset na tom trenérovi, jestli on bude natolik osobností morální, že najednou příklad nějaká sprostá slova, najednou, když to uslyší, tak si na to přirozeně začnou dávat pozor a... Takže v tomto si myslím, že toto je klíčové. Ten, kdo sport učí, jakou on je osobností a potom to může být velkým přínosem morálních hodnot do života těch, kteří se sportu věnují.*“ Otec Pavel se zmiňuje také o pokoře, které by se sportovci měli učit a ocenit i zásluhy jiných členů v družstvu: „*Pak mě napadla jedna věc, když je součástí toho sportovního výkonu taky trošku pokora, že to nejsem jenom já, ten dobrý, ale právě za tím stojí třeba úsilí někoho, kdo se mi věnoval. U nás křesťanů taky to, že dokážu Bohu poděkovat za talenty, které mi dal a já jsem je s pomocí druhých rozvinul. Tak tohle je potom velmi přínosné si myslím.*“ V otázce vrcholového sportu se otec Pavel zmiňuje o velkém vlivu médií, která často přehnaně píší o různých aférách, skandálech a takřka vůbec se nezaobírají tím, čím sportovci přispívají společnosti, např. tím, že můžou inspirovat mladší generaci k víře v Boha: „*Otázkou je, jestli média dneska chtějí ukazovat na tady tyhle hodnoty anebo si vždycky smlsnou na nějakých kauzách, které sport bych řekl.... Ano, jsou ve sportu teda, nějaké dopingové aféry a další, ale že jedna taková aféra může překrýt strašně moc dobrého, když se jich věnuje příliš mnoho času, což ale dneska média bohužel dělají nebo styl současného zpravodajství, takže v tom vidím velké nebezpečí, ale jinak jako vrcholový sport jako inspirace pro mladou generaci, právě proto jsem vděčný třeba za různá svědectví sportovců, kteří třeba i díky sportu dospěli k víře v Boha a dokážou o tom mluvit, tak to má úplně jinou vypovídající hodnotu pro život druhých, než někdy kázání kněze, protože v určitém období potřebují vzory a jestliže to řekne můj idol, tak to pro mě znamená na určitou etapu života strašně moc.*“

5.1.9 P. Rudolf Smahel SDB

P. Rudolf Smahel, salesiánský kněz, který současně působí jako vyučující na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci, je přesvědčený o tom, že sport člověku pomáhá, a to z několika důvodů. Nemusí se přitom jednat o vrcholový sport: „*Nemusí to být*

přímo intenzivní sport, ale třeba i vycházky a rozhodně pohyb jako takový. Myslím si, že je možná i meditace v pohybu, například když člověk jde přes park a nechá na sebe působit okolní přírodu. Sport rozhodně člověku pomáhá, jsem o tom přesvědčený. Vede člověka ke správnému životnímu stylu, dodává mu optimismus a také svým způsobem pročišťuje hlavu, jak to říkají mnozí lidé.“ Důležité je podle něj to, aby se člověk udržoval ve fyzické kondici, aby bojoval proti své pohodlnosti, ke které má dnešní člověk velké sklony: *„Podstatné je, aby člověk byl v kondici pro dobro, aby překonával svou pohodlnost i egocentrismus. Aby byl prospěšný druhým. Aby vlastně i ten sport pomáhal člověku být v kondici pro druhé.“* Jako salesiánský kněz využíval v minulosti různé sportovní činnosti k posílení těla, avšak současně zdůrazňoval svým svěřencům, že se nemají dívat sobecky jen na sebe, ale i na potřeby jiných lidí: *„Já jsem jako salesián pastoračně působil na děti a mládež, pracoval jsem se skupinami chlapců i děvčat. Chlapcům jsem vždycky říkal: Kluci, jednou máte být správní chlapi, tak to chce pěstovat svaly a také vůli. Na faře jsem vždy měl malé a větší činky. Snažil jsem se motivovat chlapce, aby jejich prohlubující se vztah k Bohu byl provázen i dobrými skutky a jistou náročností k sobě. Byla to takzvaná chlapecká pastore. Řekli jsme si prostě, chceme být v kondici, tak si teď zacvičíme.“* Často také mládeži organizoval turistické výlety, během kterých se snažil mladým lidem odhalit krásu přírody. Výlety vždy spojil i s duchovním prožitkem: *„Často jsem pro chlapce i děvčata organizoval pěší turistické pochody, buď někde v Beskydech nebo v Jeseníkách. Mělo to svůj smysl, pro celou skupinu to byl zážitek. Vybízeli jsem ty mladé, aby si všímali, jak krásná je Bohem stvořená příroda kolem nás. Když jsme došli na nějaký vrchol, na chvíli jsme se zastavili a modlili jsme se třeba za celou Moravu nebo i za celý náš národ. Tak měli mladí zážitek nejen sportovní, ale i duchovní.“* Značný přínos sportu vidí nejenom ve smysluplném využití volného času, ale také v rozvoji osobnosti jedince a mravním růstu: *„Sport posiluje vůli i tolik potřebné sebeovládání. To vše přispívá k mravnímu růstu, k uvědomění si hodnot a jejich přijetí jako za svoje. U mladého člověka dochází postupně k niternému přijetí hlubokých lidských hodnot. Sport jako takový a dobře zvolené volnočasové aktivity pomáhají jedinci v jeho růstu, pomáhají proti nudě, proti vylehávání s tabletem nebo u televize, kdy se prostě přepínají televizní programy nebo nějaká videa. Mladí lidé, kteří pravidelně sportují, nefetují a neberou drogy. Jsou pozitivně orientováni, mají své cíle a rozvíjejí celkově svou osobnost. Sport jim v tom velmi pomáhá.“* Otec Rudolf si oblíbil jízdu na kole a zmiňované pobyty v přírodě a na horách se skupinami svých svěřenců: *„Já osobně od jara do podzimu jezdím na horském kole a využívám cyklostezky tady na Hané i v Nížkém Jeseníku. Když jsme jeli jako skupina, nechali jsme se vlakem zavézt do Vsetína a potom jsme společně jeli cyklostezkou kolem Bečvy přes Přerov až*

do Olomouce. Takže je to cyklistika na jaře, v létě a trochu i na podzim a v zimě spíš to plavání na bazénu. Já osobně tíhnu k Jeseníkům, byl jsem tam často se skupinami mládeže. Jako salesiáni tam míváme tzv. víkendovky nebo i letní tábory, které jsou realizovány pro různé věkové skupiny. “

5.1.10 P. Josef Mikulášek

P. Josef Mikulášek, kaplan v olomoucké katedrále sv. Václava, vyslovil názor, že tělesná oblast je v křesťanství poměrně zanedbávána a až příliš se klade důraz na duševní, popř. duchovní rozměr a právě sport přispívá k celkovému rozvoji osobnosti: „*Někdy v křesťanství, v církvi je hodně zdůrazňována duše, důraz kladen na duši a je trochu opomíjeno tělo, ale je jedna zajímavá oblast, ve které je zapojeno tělo, a to je oblast liturgie, která se děje na prvním místě na úrovni těla, gesta, jednání atd. Takže určitým způsobem je tělo důležité pro křesťanskou liturgii a určitě i péče o tělo spadá do těch povinných jaksi do povinností našeho života. Nejsme jenom nějaké pohybující se duše, a tak pečovat o své tělo, rozvíjet ho je určitě v rámci nějaké zdravé zodpovědnosti za svůj život a k tomu samozřejmě sport přispívá na úrovni rozvíjení sebe, svých schopností, které jsou taky fyzické, nejenom nějaké intelektuální a duševní nebo duchovní. Takže sport je určitě přínosem pro integrální rozvoj osobnosti.*“ Zvláště kolektivní sporty považuje otec Josef za skvělou možnost k tomu, aby lidé spolu uměli spolupracovat, aby zapomínali na své já, nemysleli sobecky jen na sebe, ale i na své spoluhráče: „*Je dobré vést určitě křesťany k tomu, aby sportovali, protože sport, zejména kolektivní sport, je důležitým prostředím, možností, jak se učit jakési týmové spolupráci, která není soustředěna na výkon jednotlivce, kdy nechci vyniknout nad ostatní já, ostatní zahanbit, ale zejména kolektivní sport je často dáván jako taková metafora života. Fotbal, hokej, cokoliv. Klasický fotbal je krásnou metaforou, takovým obrazem života, kde prostě jsme tým, žijeme jako lidé, jakožto tým lidí, společenství a když tam bude nějaký takový egoista, sobec, sólový hráč, tak není přijat týmem nebo je viděn nějak přes prsty. Dobrý tým se nemůže skládat ze sólových hráčů, kteří hrajou pro sebe na úkor ostatních.*“ Vzhledem k tomu, že otec Josef několik let studoval v Itálii, má zkušenosti s tím, že součástí tamějších farností bývají i různá sportoviště, hřiště či tělocvičny. V České republice zvláště salesiánská střediska vlastní podobná zařízení, kde si lidé můžou zaspportovat, smysluplně využít svůj volný čas a implicitně vštípit mládeži správné životní hodnoty: „*Ne nadarmo v různých farnostech, nejenom salesiánských oratořích atd. jsou rozvíjeny kolektivní sporty, protože prostřednictvím těchto sportů se můžeme leccemus také naučit. Nikdo nemá rád nějaké suché učení, vzdělávání, ale přes aktivity, které děláme, ať je to práce, nějaká týmová práce, ať je to*

týmové sport, tak se dá mnohému naučit. Takže ne nadarmo jsou někde paralelně k farnostem, k farním nějakým sálům budovány často i tělocvičny, sportoviště. Já jsem studoval několik let v Itálii, kde skoro u každé farnosti mají oratoř, hřiště multifunkční nějak zařízené, ve kterém se dá sportovat, ve kterém je možné různé skupiny, různé generace pozvat, dát jim nejenom nabídku na nějaké smysluplné využití času na té lidské, sportovní úrovni, ale učit se jakoby nenápadně, implicitně té týmové hře, jakémusi zápalu pro hru, smysl pro čestnost, spravedlnost, radost ze hry.“ Právě posledně zmiňované hodnoty si můžou nejenom mladí lidé během sportu osvojit: „Čestnost, spravedlnost a radost to jsou potom hodnoty, které obecně potřebujeme, principy, které potřebujeme pro náš život a které se nenaučíme takhle, že si něco přečteme a budeme o tom přemýšlet, ale naučíme se je skrze různé aktivity a sport je určitě jednou z nich.“ Tyto hodnoty, společně s dodržováním určitých pravidel ve společnosti, následně mohou mladí lidé využít i v praktickém životě: „Sport je tou možností, prostředím, okamžikem života, kdy se učím určitým pravidlům, kdy taky chápu, aniž by to bylo taky explicitně vysloveno, kdy je nutné mít určitá pravidla pro život a nejenom pro život jednotlivce jako nějakého egoisty, individualisty, ale že pro společný život nás lidí je potřeba mít nějaká společná pravidla, která společně respektujeme, a v tomto je sport úžasným prostředkem zejména pro rozvoj těch 3 principů, které jsem říkal – čestnost, spravedlnost (to, co bysme mohli nazvat fair play) a taky jakási ta radost ze života.“ Co se týče provozování sportovních aktivit, otec Josef rád jezdí na kole, plave a v poslední době se také věnuje raketovým sportům: „Od malička mě sport bavil. Nevynikám rozhodně v žádném odvětví, spíš se mi to tak různé střídalo podle možností, taky podle toho, kde jsem se v těch minulých letech vyskytoval. Hodně mě chytlo před léty plavání, ale neznamená to, že to umím nějak skvěle, ale baví mě plavat. Kolo, hodně cyklistika a teď nějak tíhnu k těm raketovým sportům, rád bych se naučil tenis pořádně, ale je to složité, už jsme na to moc starý, je potřeba začít dřív. Takže ten squash, badminton se mi líbí a volejbal tak nějak dlouhodobě.“

5.2 Jednotlivá témata

Odpovědi získané dotazováním (využito bylo 7 otázek týkajících se názorů a postojů respondentů na sport a jeho hodnoty, na využití sportovních aktivit v pastoraci, jejich praktické zkušenosti se sportem) jsem obsahovou analýzou zpracoval do čtyř tematických okruhů:

5.2.1 Hodnota sportu pohledem křesťanství

Všichni oslovení duchovní se shodují na tom, že sport může mít a má pro křesťana hodnotu. Někteří z respondentů zdůrazňují, že sport má význam nejenom pro křesťana, ale pro každého člověka. Současně k tomu však dodávají, že není vhodné nutit člověka k tomu, aby sportoval – Justin Dvorský tvrdí, že pokud se něco někomu vnucuje, dotýčný se vůči tomu bude apatický a lhostejný. Podle Rudolfa Smahela by měl člověk sportovat přiměřeně věku a zdravotním možnostem. Podstatné podle něj je to, aby se člověk udržoval v pohybu, v dobré tělesné kondici a tím překonávat svou pohodlnost. Takřka všichni respondenti jsou přesvědčení o tom, že člověk se neskládá jen z tělesné složky, ale taky z duševní a duchovní. Jiří Caha tvrdí, že sport rozvíjí jak tělo, tak i duši člověka tím, že člověk má radost z pohybu, radost z vítězství a přinese mu to i duševní uspokojení. S ním souhlasí i ostatní respondenti. Sport podle nich podporuje zdravý životní styl, je účinným lékem proti lenosti, pohodlnost a celkově zahálčivému způsobu života, charakterově zdokonaluje člověka, smysluplně vyplňuje volný čas mladých lidí a pomáhá k celkovému rozvoji osobnosti – jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Někteří respondenti zmínili známé sokolské heslo „ve zdravém těle, zdravý duch“ a zcela se s ním ztotožňují, tak jako například Jindřich Honěk, který si sám v minulosti prošel Sokolem, tudíž s tím má pozitivní zkušenosti.

Všichni respondenti jsou přesvědčení o tom, že sport může přispět k mravnímu rozvoji jedinců. Často byly zmíněny hodnoty jako je fair-play, čestnost, spravedlnost, nesobeckost, obětavost a jiné hodnoty. Jindřich Honěk se také zmiňuje o tom, že sport nutí člověka překonávat obtížné situace, např. tréninkovou zátěž, dále ho vede k sebeovládání a bojovnosti. Pavel Kosmák si myslí, že díky sportu se můžou mladí naučit určité pravidelnosti či stálosti a také se mohou naučit zvládat své emoce a snést prohru. Jindřich Honěk zdůrazňuje hodnotu sportu ve smyslu respektování určitých pravidel, která jsou ve sportu stanovena a která budou muset mladí lidé respektovat a dodržovat také ve společnosti. S tímto názorem souhlasí i Josef Mikulášek, který vyzdvihuje hodnotu sportu v tom, že zejména kolektivní sporty vyžadují od sportovců určitou nesobeckost a obětavost pro tým, což se ne v každém družstvu daří realizovat. Sport podle Pavla Šupola může vést sportovce také k pokoře a velkodušnosti, aby ocenil i úsilí toho, který mu pomohl se ve sportu rozvinout (rodiče, učitele, trenéry) a také aby poděkoval Bohu za dary a talenty, kterými ho Bůh obdařil. Jiří Caha se snaží svým svěřencům sdělit během sportu nějakou duchovní pravdu či slůvko, protože podle něj to, co se děje ve sportu, simuluje události v běžném životě, například vůli zvítězit, spolupráce s ostatními členy družstva, nesobeckost, nezištnost, vytrvalost, sebeovládání apod.

Za zmínku rovněž stojí názor Petra Havlíčka, který tvrdí, že sport vede člověka k rozlišení mezi soupeřem a nepřítelem. Soupeř podle něj není nepřítel, ale ten, kterého ctím. Zatímco nepřítel je ten, ke kterému úctu nemám, kterého nenávidím. Tento postoj je podle něj důležitý, protože nás k takovému postoji vybízí i Ježíš Kristus, abychom milovali i své nepřítele.

5.2.2 Sport jako příležitost pastorační

Všichni oslovení respondenti se shodli v tom, že sport představuje dobrou příležitost k pastorační, jejich odpovědi a konkrétní způsoby využití sportu v rámci pastorační se ovšem liší. Je samozřejmé, že salesiánští duchovní využívají sport v rámci pastorační mnohem častěji, než duchovní z dominikánského nebo jezuitského řádu.

Salesiánští duchovní (konkrétně se jedná o Jindřicha Hoňka, Jiřího Cahu, Pavla Kosmáka, Františka Ptáčka a Rudolfa Smahela) sport považují za skvělou možnost pastorační a hojně sport využívají. Součástí farností, kde působí, jsou také sportovní střediska s tělocvičnami a hřišti, kde pořádají různé sportovní události a aktivity určené nejenom pro salesiány, ale také pro širokou veřejnost. Jindřich Honěk přiznává, že právě skrze tyto sportovní akce se snaží navázat kontakt a vytvořit společenství s mladými lidmi a předat jim hodnoty, které jsem zmínil v předcházející kapitole. S tím souhlasí i Pavel Kosmák, který rovněž tvrdí, že sportovní akce slouží mimo jiné i k tomu, aby lidé spolu něco zažili, aby spolu sdíleli své zážitky, aby mladí lidé smysluplně využili svůj volný čas. Zároveň ale zdůrazňuje prvotní záměr pastorační, který shledává v poznání Boha. Přiznává, že s tím mají duchovní v jejich středisku problém, protože mladí lidé často dávají přednost sportu před Bohem, protože sport je pro ně atraktivnější. Jiří Caha klade důraz na to, že sport by měl být především prostředkem k výchově, neměl by to být cíl. Stejná názor vyslovil i František Ptáček, který tvrdí, že sport považuje jako skvělý prostředek k tělesnému i duchovnímu rozvoji. V tom spatřuje velký význam sportu. Podle téhož respondenta slouží sportovní aktivity k tomu, aby nevěřící lidé poznali, že křesťané nechodí jenom do kostela a tam se modlí, ale aby poznali, že i křesťané se umí bavit, sportovat a jsou otevření i k lidem, kteří v Boha nevěří. Rudolf Smahel hovoří o tzv. chlapecké pastorační, kdy se u chlapců snažil pěstovat jak svaly, tak i vůli a konání dobrých skutků. Stejný respondent často pořádal pro chlapce turistické výlety do hor, během kterých se také modlili a jeho svěřenci tak měli zážitek nejenom sportovní, ale i duchovní.

Naproti tomu kněží z dominikánského (konkrétně se jedná o Jindřicha Poláčka a Justina Dvorského) a jezuitského řádu (Petr Havlíček) nevyužívají sportovních aktivit v rámci

pastorace tak často jako salesiánští duchovní. Jindřich Poláček přiznává, že dominikáni se zaměřují spíše na studium a intelektuální rozvoj, ale i přesto v prostorách kláštera pořádali sportovní dny. Justin Dvorský se vyslovil v tom smyslu, že když si jde s někým zasportovat, např. zaběhat, i když neměl v úmyslu v první řadě pastoračně působit, sport mu umožňuje navázat bližší, důvěrnější vztah s dotyčným, rozhovory při sportu jsou podle něj často spontánnější, než kdyby jen seděli v klášteře. Avšak nesouhlasí s tím, že sportuje proto, aby pastoračně působil. V takovém případě tomu chybí určitá spontaneita, vztahy jsou často umělé a vynucené, což podle něj není správné.

5.2.3 Pohled duchovních na vrcholový sport

V rozhovoru jsem se respondentů rovněž ptal na jejich názor na vrcholový sport. Většina respondentů se k vrcholovému sportu staví kriticky. Často zmiňovali korupční skandály, užívání nedovolených látek, dopingové aféry, jednostranný (pouze tělesný) rozvoj, přehnanou komercializaci, nedostatek či úplná absence fair play chování, čestnosti apod. Názor podobného typu se od duchovních osob daly očekávat, ale přesto někteří duchovní nejsou proti vrcholovému sportu až tak vyhranění, například Jindřich Honěk hrál na vrcholové úrovni šachy a má s tím dobré zkušenosti. Podle jeho názoru, pokud je někdo v nějakém sportu dobrý, ať to dělá i vrcholově, ale ať přitom nepoužívá žádné nedovolené prostředky. Stejně tak Josef Mikulášek se vyslovil pozitivně k vrcholovému sportu. Zdůrazňuje to, že slavní sportovci by měli sloužit a často jsou považováni za vzory či příklady zejména pro mládež. V tomto shledává velkou zodpovědnost pro slavné sportovce. S ním souhlasí i Pavel Šupol, který je vděčný za různá svědectví slavných sportovců, kteří i díky sportu dospěli k víře v Boha. Výpovědi slavných osob mají podle něj daleko větší vypovídající hodnotu pro mladé lidi než kázání kněze v kostele. Tentýž respondent zároveň lituje toho, že média se raději zabývají negativními stránkami vrcholového sportu, jako jsou již výše zmiňované dopingové aféry, skandály, kauzy apod., než aby se zabývali zprávami, které mohou pozitivně ovlivnit mladší generaci.

5.2.4 Osobní vztah duchovních ke sportu

Všichni mnou oslovení respondenti odpověděli, že sportují. Odpovědi se však lišily v tom, jak intenzivně a jakým činnostem se jednotliví duchovní věnují. Dva duchovní (Jindřich Honěk a Jiří Caha) se sportu v minulosti věnovali na vrcholové úrovni (Jindřich Honěk hrál šachy, Jiří Caha stolní tenis). V současné době ve střediscích, které mají na starosti, vedou sportovní kroužky (Jindřich Honěk trénuje korejské bojové umění taekwondo,

Jiří Caha zůstal u stolního tenisu). Většina duchovních však sportuje pouze rekreačně a pouze občas. Rádi by sportovali častěji, ale buď jim v tom brání povinnosti spojené s povoláním duchovních (jako například u Jindřicha Poláčka), nebo k tomu nemají patřičné vlohly (Justin Dvorský, Petr Havlíček). Mezi nejoblíbenější sporty, které mnou oslovení duchovní provozují, patří jednoznačně turistika, cyklistika, plavání a běh. Dva duchovní (Pavel Šupol, Josef Mikulášek) si v poslední době oblíbili raketové sporty (konkrétně squash a badminton).

6 DISKUZE

V této kapitole se pokusím shrnout interpretaci výsledků, kterou jsem provedl v předcházející kapitole (zejména v podkapitole 5.2) a zároveň nastínit pohledy jiných prací, které se zabývaly stejným či podobným tématem čili analogií vztahu křesťanství a sportu. Rovněž nabídnu svůj pohled na danou problematiku.

Všichni mnou oslovení duchovní se shodli na tom, že sport má pro život nejenom křesťana, ale každého člověka význam a smysl a může přispět k rozvoji osobnosti člověka, zvláště mladého člověka. Duchovní mnohdy vidí pozitivum sportu v tom, že mladí lidé můžou hodnotně a smysluplně využít svůj volný čas a rozvíjet se nejenom po tělesné stránce, ale i stránce duchovní či duševní. Vynikajícím prostředkem k tomu podle duchovních slouží kolektivní sporty, které od sportovců vyžadují určité vlastnosti, jako je nezištnost, nesobeckost, obětavost, pravidelnost, čestnost, spravedlnost či sebeovládání, kterými se můžou mladí lidé prostřednictvím provozování sportů učit. Mnoho duchovních vyslovilo názor, že sport ať už kolektivní či individuální pomáhá člověku překonávat lenost, pohodlnost a snášet různou nepřízeň, bolest, nechuť, což jsou typické příznaky dnešního mladého člověka.

Téměř všichni duchovní považují sport za dobrý způsob pastorace, zvláště salesiánští duchovní sport velmi často využívají v jejich střediscích. Současně však varují, že sport nemá být cílem jejich pastorace, ale pouze prostředkem. Cílem pastorace má být podle duchovních poznání Boha. Avšak zaměření salesiánské kongregace na práci s dětmi a mládeží je uschopňuje využívat sportovní činnosti, aktivity, kroužky apod., což se v rozhovorech potvrdilo a sport hojně a rádi využívají. Naproti tomu dominikáni či jezuité sport v rámci pastorace tak často nevyužívají. Čas od času však v kláštorech pořádají sportovní odpoledne pro různé skupiny lidí, ale kladou důraz na jiné oblasti pastorace, jako jsou například přednášky, katecheze, rozjímání, studium apod.

Co se týká jejich názoru na sport vrcholový, v tomto případě jsou duchovní poměrně kritičtí, což se ovšem dalo očekávat. Často ve svých výpovědích zmiňují mravní úpadek vrcholových sportovců, etické defekty, korupční skandály, přehnanou komercializaci apod. Pokud se však vrcholový sportovec podobných excesů vyvaruje, duchovní by ho v provozování sportu podporovali, protože svým životem může pozitivně ovlivnit mnoho lidí (zvláště mladších) na celém světě. V tomto vidí duchovní obrovský potenciál vrcholového sportu, protože ho považují za fenomén dnešní společnosti. Pokud jde o osobní vztah mnou

oslovených duchovních ke sportu, všichni rádi sportují. Jejich odpovědi se lišily v četnosti a druhu provozovaného sportu. Nejčastěji se věnují turistice, cyklistice, běhu a plavání.

Kantor (2013) rovněž ve své práci zkoumal pohled duchovních na sport. Závěry jeho práce se příliš neliší od toho, co jsem zjistil ve své práci já. Duchovní, které oslovil, se na sport taktéž dívají pozitivně. Všichni se shodli na tom, že sport má pro křesťana hodnotu, např. tím, že napomáhá k psychickému i fyzickému zdraví, k utužení těla a jeho správnému rozvoji. Jako další hodnotu sportu jeho oslovení duchovní vidí v tom, že Kristus vykoupil celého člověka, s tělem i duší, a proto by měl člověk pečovat jak o duši, tak i o tělo, k čemuž sport přispívá.

Slavík (2012) se ve své práci orientuje spíše na negativa vrcholového sportu a zmiňuje, že je zatížen řadou negativních fenoménů, a proto je podle něj nutné čelit těmto problémům a mluvit o nich jak z pohledu čistě rozumového, který odhaluje celou řadu nedostatků, tak z pohledu náboženského, který zdůrazňuje pohled Boha na člověka. Ve své práci představil vizi sv. Jana Pavla II., podle kterého může vrcholový sport splňovat významnou úlohu při výchově a vytváření pozitivních charakterových vlastností člověka. Potenciál sportovního světa lze spatřit rovněž v kontaktu s druhými lidmi, vzájemném dialogu, soudržnost, upevňování přátelství aj. Spolu s těmito prvky socializace sport učí lidi čestnému chování a vzájemného respektu. Naneštěstí, narušenou přirozeností člověka se na místo těchto kladných významů sportu derou do popředí z etického hlediska opačné extrém, jako je například kult těla, mediální glorifikace sportovců, rasistické projevy, diskriminace druhých a podobné postoje, které degradují lidskou osobu a její důstojnost a na které musí etika sportu reagovat a neustupovat tak tlaku tendencím komercializace, jež jsou pro současný vrcholový sport typické.

Venkrbec (2015) je však přesvědčený o tom, že člověk, a zvláště křesťan, může zůstat věrný evangeliu i v oblasti vrcholového sportu, přes všechny jeho negativní aspekty. Dodává však, že je potřeba bojovat proti pokušením a využívat prostředků, jakými mohou být například modlitba, trénink v sebezapírání, zpytování svědomí a další. Tyto prostředky by měli využívat zvláště lidé pohybující se v profesionálním sportu, protože i *„tam je volá Bůh k tomu, aby plnili sobě vlastní úkoly v duchu evangelia a jako kvas přispívali k posvěcení světa jaksi z nitra, a tak především příkladem svého života, vírou, nadějí a láskou hlásali Krista druhým lidem.“* (Dokumenty II. Vatikánského koncilu, *Lumen Gentium*, 2002, p. 61).

Po nastudování odborné literatury a realizaci rozhovorů na téma sport a křesťanství se domnívám, že tyto dva pojmy spolu souvisí více, než se na první pohled může zdát. V úvodu práce jsem zmínil pár podobností, které spojují oba pojmy. Podle mého názoru je nezbytné

pečovat jak o své tělo, tak i o svého ducha. Kašparů (2006) k tělesnému a duchovnímu rozměru dodává ještě rozměr psychický. Tělo je potřeba sytit zdravou stravou, přiměřeným sportem a péčí o tělo, duši naplňovat vzděláním a kulturou a svého ducha obohacovat duchovními dary modlitby, přijímáním svátostí a životem s Bohem.

Duchovní, které jsem v rámci svého výzkumu oslovil, tento koncept potvrdili. Mnoho z nich se vyslovalo v tom smyslu, že nestačí jen sportovat, zdravě jíst, pečovat o tělo, a tak se stávat člověkem jednorozměrným. Respondenti tělesný rozměr neodmítají, ale varují před tím, aby se ze sportu nestal kult těla, kdy se sportovci nechávají zotročit výsledkem a úspěchem a sportovní výkon je oslavou fyzické síly a krásy. Sport by se měl stát prostředkem k harmonickému rozvoji osobnosti, neměl by být jeho cílem, aby se tělo rozvíjelo na úkor ducha.

Stejně jako život sportovce vyžaduje systematické trénování a cvičení, v duchovním životě tomu není jinak. Je samozřejmé, že jak ve sportu, tak i v duchovním životě zažijeme prohry a neúspěchy, je potřeba překonávat pohodlnost, pěstovat vytrvalost, trpělivost a vítězství stojí nesmírné úsilí a obětavost, přesto je třeba o to usilovat, abychom mohli říci spolu se svatým Pavlem: „*Dobrý boj jsme bojoval, běh jsem dokončil, víru zachoval. Nyní je pro mne připraven vavřík spravedlnosti, který mi dá v onen den Pán, ten spravedlivý soudce.*“ (Bible, 2 Tim 4, 7-8).

7 ZÁVĚRY

V souladu s *hlavním cílem* předkládané diplomové práce jsem pomocí rozhovorů zjišťoval pohled duchovních Římskokatolické církve na sport.

Po absolvování rozhovorů mohu říct, že duchovní, které jsem ve svém výzkumu oslovil, se na sport dívají pozitivně. Ve svých výpovědích zdůrazňují hodnoty a vlastnosti, jež může člověk díky sportu získat, jako je například fair-play, čestnost, spravedlnost, nesobeckost, obětavost, pokora, trpělivost, vytrvalost a jiné hodnoty. Zvláště kolektivní hry dokážou podle duchovních ověřit nejen tělesné a sportovní kvality jedinců, ale rovněž jejich osobnost. Podle oslovených duchovních je nezbytné rozvíjet jak duši, tak i tělo, a sport je pro tento účel ideálním prostředkem. Avšak měl by jím také zůstat, neměl by se ze sportu stát cíl veškerého lidského snažení. Duchovní upozorňují na to, aby se ze sportu nestala modla. Další pozitivum sportu vidí duchovní v tom, že podporuje zdravý životní styl, přemáhá lenost a pohodlnost a smysluplně vyplňuje volný čas. Sportovat by se však mělo přiměřeně věku a zdravotním možnostem jedinců.

Duchovních jsem se taktéž ptal, jak by se dal *sport využít v rámci pastorace*, jestli je pro pastoraci vhodný a zda oni sami využívají sport v pastoraci. Všichni oslovení duchovní se shodli v tom, že sport představuje dobrou možnost pastorace díky tomu, že sportem můžeme poznat nové lidi a sport rovněž pomáhá vytvářet kvalitní mezilidské vztahy. Upozorňují však na to, že sport nemůže nahradit to, o co by v pastoraci mělo jít v prvé řadě – to je poznání Ježíše Krista. Jejich odpovědi a konkrétní formy využití sportu v rámci pastorace se ovšem liší. Respondenti ze salesiánské kongregace sport v pastoraci využívají velmi často, a to zvláště v práci s mládeží. Avšak pořádají také různé sportovní události pro dospělé, kteří jejich společenství pravidelně nenavštěvují. Naproti tomu diecézní kněží a kněží z dominikánského a jezuitského řádu nevyužívají sportovních aktivit v rámci pastorace tak často, jako salesiánští duchovní. I oni však organizují sportovní aktivity pro různé skupiny osob, ale rozhodně ne tak často, jako salesiáni.

Zajímal jsem se také o *názor duchovních na sport vrcholový*, k němuž se většinou stavěli poměrně kriticky. Mnohdy zmiňovali korupční aféry, užívání nedovolených látek, přehnanou komercializaci, jednostranný (pouze tělesný) rozvoj, nedostatek či úplnou absence fair play chování, čestnosti apod. Objevily se však i kladné názory na vrcholový sport. Jeden duchovní vidí obrovský potenciál v tom, že může pozitivně oslovit nastupující generace mladých lidí, avšak pouze tehdy, vyvarují-li se podobných excesů.

Rovněž jsem zjišťoval, jak často a jestli vůbec sami duchovní sportují. Musím přiznat, že jejich odpovědi mě docela překvapily. Všichni mnou *oslovení duchovní sportují*. Odpovědi se odlišovaly v tom, jak intenzivně a jakým činnostem se jednotliví duchovní věnují. Většina duchovních sportuje rekreačně a pouze občas. Rádi by sportovali častěji, ale buď jim v tom brání povinnosti spojené s povoláním duchovních, nebo k tomu nemají dispozice. Nejčastěji mnou oslovení duchovní provozují turistiku, cyklistiku, plavání a běh.

8 SOUHRN

V předkládané diplomové práci zkoumám vztah křesťanství a sportu. Zabývám se pohledem církve a vybraných duchovních Římskokatolické církve v České republice na sport.

V teoretické části jsem se nejprve snažil vymezit, v jakém slova smyslu budu ve své práci používat slovo sport. Rozhodl jsem se používat definici podle Evropské charty sportu, jelikož chápání slova sport ze strany duchovních se nejvíce přibližuje právě výše zmíněné definici. Dále se v teoretické části věnuji historickému vývoji vztahu církve ke sportu, který se od počátku působení církve ve světě v mnohém změnil. V současnosti je sport v církvi uznáván jako důležitá součást volného času k posílení duševního i tělesného zdraví. Zmiňuji se rovněž o křesťanské kongregaci Salesiánů Dona Bosca, křesťanské organizaci Orel a také se zabývám pojmy spiritualita a religiozita.

Parciálním cílem práce je poukázat na hodnoty sportu pro život křesťana, zjištění, zda je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval, zjištění, jakým způsobem by se dal sport využít v pastorači, poukázat na to, jak může sport přispět k mravnímu růstu, zjistit názor oslovených duchovních na vrcholový sport a zjistit, zda oslovení duchovní sportují.

K naplnění těchto cílů jsem použil *individuální, strukturovaný rozhovor*. Výzkumný vzorek, z kterého jsem čerpal při vyhodnocování výsledků, tvořilo 10 duchovních Římskokatolické církve v České republice. Zdrojem dat pro výzkum byly realizované rozhovory s těmito respondenty.

Z výsledků rozhovorů s katolickými duchovními, jenž jsem ve svém výzkumu oslovil, je zřejmé, že mají na sport souhlasný názor. Duchovní poukazují na kladné hodnoty, které si mohou lidé ve sportu osvojit. Avšak upozorňují také na to, že sport by neměl být tím nejdůležitějším v životě křesťana. Duchovní také připomínají některé negativní aspekty vrcholového sportu a sami rekreačně sportují.

9 SUMMARY

This thesis studies the relation between the Christianity and sport. The thesis deals with church perspective and selected Roman Catholic Church clergymen perspective on sport in the Czech Republic.

In the theoretical part of the thesis I firstly defined the term „sport“. I decided to use the definition of the European Sports Charter because most clergymen understand this term in the way the European Sports Charter does. I also deals with historical development of the relation between the Church and sport. The relation has changed a lot from the beginning of Church activity in the world. Currently, sport is accepted by Church as an important part of free time to boost mental and physical health. I also mentioned Christian congregation of the Salesians of Don Bosco, Christian organization Orel and I also explained the terms spirituality and religiosity.

The partial aim of the thesis is to point out the value of sport for Christian life, to find out whether it is good to lead Christian to sport, to find out how it is possible to utilize sport in the Christian ministry. I point out how can sport contribute to the moral growth. I find out opinions of clergymen on professional sport and I find out whether clergymen do some sport.

To achieve this aims I used individual, structured interview. The sample of the survey was 10 clergymen of Roman Catholic Church in the Czech Republic. These interviews were the main source for the survey.

The interviews show that Catholic clergymen hold generally positive view on sport. Catholic clergymen point out the positive value which can people learn in sport. However, they also point out the fact, that sport should not be the most important thing in the Christian life. Catholic clergymen also mention some negative aspects of professional sport and they usually sport in their leisure time.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Ashley, B. M. (1995). *Theologies of the Body: Humanist and Christian*. Massachusetts: The Pope John Center.
- Babyrádová, H. (2006). Původ a přítomnost fenoménu spirituality. In H. Babyrádová & J. Havlíček (Eds.), *Spiritualita: fenomén spirituality z pohledu filozofie, religionistiky, teologie, literatury, teorie a dějin umění, pedagogiky, sociologie, antropologie, psychologie a výtvarných umělců*. (pp. 23-24). Brno, Česká republika: Masarykova univerzita.
- Belzen, J. A. (2009). Některé podmínky, možnosti a hranice psychologických studií spirituality. *Československá psychologie*, 53(4), 396-407.
- Benedikt XVI. (2008). Angelus Greeting with Occasion of the Forthcoming Olympic Games in Beijing. *L'Osservatore Romano*, 32, 1.
- Beranová, J., & Waic, M. (1998). *Kulturně výchovná a vzdělávací činnost českých tělovýchovných organizací*. Praha, Česká republika: Národní muzeum.
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového Zákona*. (2007). Praha, Česká republika: Česká biblická společnost.
- Calvigioni, R., & Calvigioni, S. (2011). *Lo sport in Vaticano*. Città del Vaticano: Liberie Editrice Vaticana.
- De Fiores, S., & Goffi, T. (Eds.). (1999). *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří, Česká republika: Karmelitánské nakladatelství.
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. (2002). Kostelní Vydří, Česká republika: Karmelitánské nakladatelství.
- Dřimal, L. (2013). *Preventivní systém Dona Boska*. Olomouc, Česká republika: Univerzita Palackého.
- Dziubiński, Z., & Pleń, E. (2005). *Wy jesteście moją jedyną nadzieją*. Warszawa, Polsko: Wydawnictwo Salezjańskie.
- Evropská charta sportu*. (1994). Praha, Česká republika: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.
- Feeney, R. (2005). *The catholic ideal: exercise and sports*. Marysville, WA: Aquinas Press.
- Floss, P. (1994). *Úvod do dějin středověkého myšlení*. Olomouc, Česká republika: Univerzita Palackého.

- Grexa, J., & Strachová, M. (2011). *Dějiny sportu*. Brno, Česká republika: Masarykova univerzita.
- Haug, I. (1998). Including a spiritual dimension in family therapy: Ethical considerations. *Contemporary Family Therapy: An International Journal*, 20(2), 181-194.
- Hes, J. (1998). *Fair play anebo sportovní podobenství*. Kostelní Vydří, Česká republika: Karmelitánské nakladatelství.
- Hodaň, B. (1997). *Úvod do teorie tělesné kultury*. Olomouc, Česká republika: Univerzita Palackého
- Hodaň, B. (2006). *Sociokulturní kinantropologie*, Brno, Česká republika: Masarykova univerzita.
- Hood, R. W., Hill, P. C., & Spilka, B. (2009). *The Psychology of Religion: An Empirical Approach*. Fourth Edition. New York: The Guilford Press.
- Hurych, E. et al. (2013). *Spiritualita pohybových aktivit*. Brno, Česká republika: Masarykova univerzita.
- Charvát, M. (2002). *Sociální aspekty sportovních aktivit*. Brno, Česká republika: Paido.
- Jirásek, I. (2005). *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*. Olomouc, Česká republika: Univerzita Palackého.
- Jirásek, I. (2007). Konstitutivní prvky chování u turisty a poutníka. In J. Kosiewicz (Ed.), *Spolecznie i kulturou wartosci sportu* (pp. 215-222). Warszawa, Polsko: Akademia wyhowania fizycznego Józefa Piłsudskiego.
- Jirásek, I. (2014). Fenomén putování jako symbol duchovního rozměru osobnostního rozvoje v diskursu zážitkové pedagogiky. *Pedagogická orientace*, 24(1), 5–21.
- Kantor, T. (2013). *Pohled vybraných katolických duchovních v ČR na sport*. Bakalářská práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.
- Kašparů, M. (2006). *Malý kompas víry*. Olomouc, Česká republika: Matice cyrilometodějská. *Katechismus katolické církve* (1995). Praha, Česká republika: Zvon.
- Kohut, V. (1999). *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří, Česká republika: Karmelitánské nakladatelství.
- Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2004). *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha, Česká republika: Karolinum.
- Lixey, K. et al. (2012). *Sport and Christianity*. Washington, DC: The Catholic University of America Press.
- Lixey, K., Müller, N., & Schäfer, C. (2012). *Blessed John Paul II Speaks to Athletes: Homilies, Messages and speeches on sport*, London: John Paul II. sport foundation.

- McGrath, A. E. (2001). *Křesťanská spiritualita: úvod*. Praha, Česká republika: Volvox Globator.
- Olivová, V. (1979). *Lidé a hry*. Praha, Česká republika: Olympia.
- Pacut, M., & Kosík, M. (2009). *Dějiny moderního sportu*. Ostrava, Česká republika: VŠB – Technická univerzita Ostrava.
- Paloutzian, R. F., & Park, C. L. (2013). *Handbook of the psychology of religion and spirituality*. New York, N.Y.; London: Guilford Press.
- Pargament, K. I. (2007). *Spiritually Integrated Psychotherapy: Understanding and Addressing the Sacred*. New York, NY: Guilford Press.
- Partridge, Ch. (2006). *Lexikon světových náboženství*. Praha, Česká republika: Slovart.
- Pontificium Consilium pro Laicis (2006). *The world of sport today: field of christian mission*. Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana.
- Reutter, K. K., & Bigatti, S. M. (2014). Religiosity and spirituality as resiliency resources: Moderation, mediation, or moderated mediation? *Journal for the Scientific Study of Religion*, 53(1), 56–72.
- Říčan, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha, Česká republika: Portál.
- Sekot, A. (2006). *Sociologie sportu*. Brno, Česká republika: Masarykova univerzita.
- Sifers, S. K., Warren, J. S., & Jackson, Y. (2012). Measuring spirituality in children. *Journal Of Psychology And Christianity*, 31(3), 205-214.
- Slavík, J. (2012). *Etické aspekty současných sportovních fenoménů a křesťanská morálka*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta.
- Sommer, J. (2003). *Dějiny sportu, aneb, O sportech našich předků*. Praha, Česká republika: Fontána.
- Sport e Vita Christiana*. (1995). Conferenza episcopale italiana.
- Štříženeč, M. (1991). K súčasnej psychológii náboženstva. *Československá psychologie*, 36(1), 23-32.
- Štříženeč, M. (2001). *Súčasná psychológia náboženstva*. Bratislava, Slovensko: Iris.
- Špidlík, T. (2000). *Prameny světla*. Velehrad, Česká republika: Centrum Aletti.
- Štampach, I. O. (2008). *Přehled religionistiky*. Praha, Česká republika: Portál.
- Štampach, I. O. (2010). *Na nových stezkách ducha*. Praha, Česká republika: Vyšehrad.
- Václavík, D. (2010). *Náboženství a moderní české společnost*. Praha, Česká republika: Grada.
- Venkrbec, M. (2012). *Spiritualita hráčů ledního hokeje*. Bakalářská práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.

- Venkrbec, M. (2015). *Křesťan ve světě vrcholového sportu*. Bakalářská práce, Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta.
- Vojtíšek, Z., Dušek, P., & Motl, J. (2012). *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha, Česká republika: Portál.
- Youcat – Katechismus katolické církve pro mladé*. (2011). Kostelní Vydří, Česká republika: Karmelitánské nakladatelství.
- Walsch, M. (1995). *Jan Pavel II*. Brno, Česká republika: Barrister & Principal.
- Watson, N. J., & Parker, A. (Eds.). (2013). *Sports and Christianity: historical and contemporary perspectives*. New York, NY: Routledge.
- Watson, N. J., & Nesti, M. (2005). The Role of Spirituality in Sport Psychology Consulting: An Analysis and Integrative Review of Literature. *Journal Of Applied Sport Psychology*, 17(3), 228-239.
- Worthington, E. L., Hook, J. N., Davis, D. E., & McDaniel, M. A. (2011). Religion and spirituality. *Journal of Clinical Psychology*, 67(2), 204-214.
- Zinnbauer, B. J., Pargament, K. I., & Scott, A. B. (1999). The emerging meanings of religiousness and spirituality: Problems and prospects. *Journal Of Personality*, 67(6), 889-919.

Internetové odkazy:

- Sport ve Vatikánu. (2011). *Sport ve Vatikánu*. Retrieved from <http://radiovaticana.cz/clanek.php4?id=14369>
- Sport je Božím darem. (2013). *Sport je Božím darem*. Retrieved from <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=18698>
- Papež a Pan Ki-mun. (2016). *Papež a Pan Ki-mun zahájili konferenci o sportu a náboženství*. Retrieved from <http://radiovaticana.cz/clanek.php4?id=24482>
- Štampach, I. O. (2006). *Nahradila spiritualita náboženství?* In: Babyrádová, H. & Havlíček, J. (Eds.), *Spiritualita. Fenomén spirituality z pohledu filozofie, religionistiky, teologie, literatury, teorie a dějin umění, pedagogiky, sociologie, antropologie, psychologie a výtvarných umělců*. Brno: Masarykova univerzita. Retrieved from <http://www.sekty.cz/www/stranky/studie/Spiritualita.pdf>

11 SEZNAM ZKRATEK

Biblické zkratky:

1 Kor – První list Korintským

1 Tim – První list Timoteovi

2 Mak – Druhá kniha Makabejská

2 Tim – Druhý list Timoteovi

Ef – List Efezským

Fil – List Filipským

12 PŘÍLOHY

Příloha 1. Doslovné, přepsané rozhovory.

P. Jindřich Poláček OP, 40 let, převor dominikánského kláštera v Olomouci, kaplan děkanátu Olomouc pro mládež.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Tak samozřejmě jsme bytostí duchovní, ale i tělesné. Když se díváme na skladbu člověka, tak víme, že máme duši, kterou zušlechtujeme skrze modlitbu, přijímání svátostí, každý křesťan by měl mít nějaké duchovní vedení, ale součástí naší bytosti je také tělo a mohli bychom říci, že to tělo také potřebuje nějaké cvičení, také ho zušlechtujeme a krásně se říká v listech sv. Pavla, že vaše tělo je chrámem ducha, takže to tělo taky musíme nějakým způsobem cvičit. Takže sport si myslím, že je velmi důležitý a je to vlastně zušlechtování těla a zároveň když se to dobře propojí, tak to pomáhá i tomu duchovní, duševnímu životu. Ten, kdo si nějakým způsobem pročistí hlavu, jak se říká, tak si ji pročiští právě tím fyzickým.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak to už jsem částečně taky zodpověděl. Určitě je dobré vést křesťana k tomu, aby cvičil, aby cvičil duchovní život, ale aby cvičil i to tělo, aby se prostě protáhl. Jak je to heslo ve zdravém těle, zdravý duch. Vždyť už i naše maminky a učitelé nám říkaly, běž se proběhnout a pak se vrať a zase studuj. Velmi to pomáhá, zintenzivňuje a je to dobré. Takže určitě je dobré vést k tomu, aby křesťan sportoval.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorače? Je vůbec pro pastorači vhodný?

Tak samozřejmě, že je vhodný. To vidíme právě na těch osobnostech, jako je Don Bosko, hrával s rukama fotbal. Samozřejmě je to spojuje ty lidi. Můžou se potkat různí lidé, nemusíme rozlišovat věřící, nevěřící, ale můžeme se setkat s lidmi právě při sportu, ať už je to aktivní nebo pasivní. Já, když jdu tady do Olomouce na hokej tak sem tam se setkám se spousty lidmi, kteří jsou různí, fandíme všichni Olomouci, takže je to jasný, že nás to nějakým způsobem sblížuje. O to víc, když se nějaký sport hraje společně, je to sjednocující. Když jsme třeba s otcem Gabrielem chodili do posilovny tady do Omegy, taky jsme šli spolu, povykládali jsme o různých věcech, navzájem jsme se taky podpírali. Ono někdy je někdy těžký, když si člověk řekne, že začne běhat. Jednou, dvakrát a pak víme, jak to jde dolů. Když

jdou na to dva, tři, čtyři, když manželé jdou spolu běhat nebo kluk s holkou si jdou spolu zaběhat, tak to je velmi sjednocující, pomáhá jim to na jejich cestě.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

Ne nějak extrémně, ale byl tady fotbal, ping-pong, nějaké míčové hry. Že bych cíleně, vyloženě to ne. Ale sportovní dny tady byly. Ale dominikáni jsou spíše v knihách, já teda nejsem ani v těch knihách. S ministranty taky hráváme občas, jako každý kněz.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Tak určitě, lepší když člověk sportuje, běhá a zabývá se tímhle, než když sedí u počítače, kliká, kliká a pak už skončí na koho ví všem, mravně závadném nebo čte „hovadiny“. Tak samozřejmě, tady vidíme ten jasný rozdíl. K mravnímu růstu to určitě vede, pomáhá to člověku a často ho to vede. Můžu sedět v hospodě a „chlastat“, kouřit. Taky se to někdy dá, ale když prostě sportuju. Teď je otázka toho růstu, to je přece očividně jasný, že ten sport k tomu očividně více vede, ale samozřejmě nesmí se to zase přehánět ve smyslu určité závislosti, já bych řekl, že tam musí být určitá vyrovnanost. Někteří lidé pak sportují tak šíleně. To vidím na těch „týpcích“ v té posilovně, že tam jsou od rána do večera a stává se z toho kult těla, to je taky určité nebezpečí. Prostě všeho s mírou.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

To už jsem zodpověděl. Na sport se dívám pozitivně. I když tělocvik jsem zrovna nemiloval. K vrcholovému sportu bych byl více vyhraněný a kritický, protože znám pár vrcholových sportovců, vím, co to stojí, vím, co za tím je. Ta mašinerie peněz atd. Třeba olympijské hry. Ono se to tváří humánně, ale za tím je aspoň v dnešní době, dřív to tak nebylo, dnes je za tím peněz, machinací, různých prostě lidí, kteří se na tom přizívují, manipulují s tím. Víme, jak to bylo zneužívané v totalitním režimu, třeba v Československu nebo v NDR, kde dopovali ti sportovci. Je to trochu jak s politikou, ten kdo se chce věnovat vrcholovému sportu, je velmi náročné mít v tom čistý kredit, stejně jako v politice. Samozřejmě jsou vrcholoví sportovci i křesťané a snaží se, ale jak říkám, je to dost diskutabilní věc.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Sportoval jsem spíše pasivně. Plavu, taky chodím běhat. Chodil jsem do té posilovny, takové ty základní věci. Něco se snažím dělat. Samozřejmě ten čas je omezený ve své profesi dneska, ale snažím se to těla nějakým způsobem podporovat, aby se hýbalo.

P. Justin Dvorský OP, dominikánský kněz.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Myslím, že jo. Tím bych netvrdil, že člověk může být dobrý křesťan bez sportu, to určitě ne, ale myslím si, že sport (ted' mám na mysli aktivní provozování sportu, nikoliv sezení někde u televize a nadávání na toho, jak ten dotyčný špatně dává gól). Ale aktivní provozování sportu je něco, co je velice užitečné přinejmenším ze dvou důvodů. Jednak udržuje to člověka, pokud to nepřezenete, pokud to děláte tak, jak se má, v nějaké dobré, zdravé, tělesné kondici, což je poměrně důležité pro celkovou rovnováhu psychologickou, ale také duchovní, protože nejsme nějakí andělé ve stroji. Jsme duchovně-tělesné bytosti a naše tělesná stránka, to, jak se cítíme po tělesné stránce, ovlivňuje i naše vnímání věci duchovních. Jak říká takový starý, duchovně-vůdcovský princip, pokud ti někdo říká, že má existenciální krizi a krizi víry, tak ať se napřed pořádně nají, pořádně vyspí, udělá si procházku, vykoupe se a pak když ta krize víry bude pořád trvat, tak bychom se mohli o tom začít bavit. Často náš tělesný stav a negativní tělesný stav silně ovlivňuje naše duchovní vnímání, takže udržovat se ve zdravém stavu prostřednictvím sportu je dobré. To je první věc. Ta druhá věc, která je srovnatelně důležitá, je, že sport je cosi namáhavého, obvykle, co vyžaduje určité sebezapření, co vyžaduje případně i překonávání nějakých nepříjemných pocitů, únavy, někdy bolesti, dodržování nějakých pravidel, aby to člověk mohl dělat, a to je něco, co zvláště ted'ka v naší společnosti na západě, kde už nejsme tak tlačeni k zemi ekonomickými podmínkami apod. To se z naší společnosti vytrácí, totiž to, že se málo dokážeme zapřít, málo dokážeme snášet nepříjemné pocity, fyzická bolest se stala nějakým příznakem, před kterým všichni s hrůzou prchají, a v tomto směru provozování sportu člověka nějak disponuje k tomu, aby získával vlastnosti a schopnosti nějak bojovat sám se sebou, schopnost nějak bojovat prostě a jednoduše, schopnosti snášet různou nepřízeň, nějaká pravidelnost, získat vlastnosti, které pak jsou užitečné i pro všechny další oblasti života a pro jeho křesťanský život, život víry jako takový. Svatý Pavel v tomhle směru přirovnává na více místech svůj osobní, duchovní život a boj k běhu, k běhu na dlouhou trať. Takže si myslím, když si člověk tak nějak trošku zvykne na ty různé nepřízně, které jsou nesené například tím, že běžíte 10, 15, 20 nebo 30 km na tu

únavu, že ta únava není důvodem pro to přestat, na tu bolest, že ta bolest není důvod pro to přestat a tyhle ty věci, tak je to prospěšné.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Pokud k tomu má dispozice, tak jo. Byl bych velice opatrný proti tomu vnucovat to někomu. Já sám, když jsem byl na gymplu, tak jsme měli povinný tělocvik a mě to strašně štvalo (a to si myslím, že jsem poměrně dost fyzicky aktivní). Je hodně lidí, kterým když se něco vnucuje, tak prostě o to víc to nechtějí. Tím nechci nějak snižovat toho vyučujícího, ale byl to povinný předmět a mně se to nechtělo. Je dobré jít nějak příkladem, třeba chodit sám běhat, chodit sám plavat, něco dělat, případně to navrhnout. Bránil bych se tomu, říkat někomu, když nebudeš sportovat, bude to špatné. Jednak to tak nemusí nutně být, a kdyby to tak bylo, většinou to není ten způsob, jak ho k tomu přivést. Někdy jo, ale globálně spíše jít příkladem, než nějakýma imperativami apod.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorace? Je vůbec pro pastoraci vhodný?

Určitě. Jednak už to, co jsem řekl na začátku. To, jakým způsobem to disponuje ty lidi, kteří to provozují k nějakým dobrým vlastnostem, to už je jakýsi kus práce, který pro pastoraci má svůj význam. Když budu mít ty lidi, kteří jsou schopní zatnout zuby a pokračovat nebo budu mít lidi, kteří se cítí dobře a nemají nějaké psychologické mindráky založené na tom, že je bolí záda, protože seděli 12 hodin u počítače, tak už se mi najednou s nimi bude pracovat lépe. Pokud je člověk schopen sám nějak se té aktivitě věnovat, tak je to čas, který může trávit s těmi lidmi, čas, který není prvoplánově pojatý tak, že já jim teďka budu něco říkat o Bohu, něco jim tlouct do hlavy, ale který tráví oni se mnou a já s nimi. Vytváří se nějaké vztahy, nějaké přátelství na téhle úrovni, podobně jako když s nimi pracujete na nějaké brigádě, jdete na výlet, cokoliv. Ty vztahy mezi člověkem, který je pastoračně činný a těma, o které se sluší nějak starat, získávají na bohatosti a zároveň se vytváří příležitost k mnohem spontánnějším pohovorům, než které můžou vzniknout například, když si vás teďkom pozvu na přípravu na biřmování a ptejte se, co vás zajímá. Při 10km běhu je to někdy mnohem lepší, než někde tady u stolu.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

Využíval. Takhle, jak to říct. Dá se říct, že nějaké sportovní aktivity hrají roli v mé pastorační činnosti. Já to obvykle nepojímám tak, že tady mám teďka sport a to teďka pro mě bude nástroj a teďka ho budu používat tímto způsobem. To ne. Já prostě nějakým způsobem

žiju a ten způsob mého života s sebou nese to, že například chodím běhat, tak za 50 minut mám domluvenou schůzku s někým, s kým půjdu běhat a to je nějaká příležitost k tomu, abych s ním byl a mimo jiné třeba pastoračně působil. Takže v tomto slova smyslu ten sport využívám, ale není to tak, že bych sportoval proto, abych pastoračně působil. Jevilo by se mi to nebezpečné to takhle pojímat, poněvadž pak najednou mi může zmizet určitá spontanita a může to být umělé, a to pak pro tu pastorační činnost není dobré, poněvadž to pak člověk snadno začne cítit, že to je umělé, že to je nucené. Já něco dělám, občas někomu navrhnou, aby to šel dělat se mnou, on řekne, že teda jo a nějakým způsobem se pak setkáváme u toho a je to dobré nejenom pro pastorační. V tomto slova smyslu se dá říct, že využívám sport pro pastorační, ale ne jako nástroj, ne jako účelový nástroj.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

To jsem vlastně už říkal při odpovědi na tu první otázku. Samozřejmě může. Ted' nebudu tvrdit, že člověk, který nesportuje například kvůli tomu, že nemůže nebo že ho k tomu nikdo neinspiroval, že nemůže být na stejné úrovni nebo lepší než ten, který sportuje. Rozhodně nebudu tvrdit, že sportovci jsou ti nejlepší lidé na světě, ale sport s sebou nese, podobně jako fyzická práce, podobně jako intelektuální práce, jako studium, podobně jako spousta dalších, normálních, zdravých činností, které nějak rozvíjejí různé lidské vlastnosti, tak sport, z těch důvodů, které jsem už zmínil, disponuje k mravnímu růstu člověka. Ted' jde o to, co ten člověk s tím udělá. Podobně jako ty ostatní věci, jako tvrdá práce, podobně jako intelektuální rozvoj, podobně jako ekonomický rozvoj, může to z člověka udělat lepšího člověka nebo mu to může dát prostředky k tomu, aby byl horší člověk. Někaká „sušinka“ bude obtížně znásilňovat, člověk fyzicky silný to dokáže. Jak se říká, zkažení toho nejlepšího je to nejhorší, ale obecně sport dává člověku dobré vlastnosti a považuju to za něco, co disponuje k morálnímu růstu, samozřejmě pokud se to nestane nějakým smyslem života nebo něčím takovým, pokud to nezíská nějaký chorobný význam v rámci toho lidského života. To by bylo špatně.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Osobní pohled na sport jsem tak nějak už popsal. Sport za normálních okolností zlepšuje stav a schopnosti lidského těla, a to přispívá k tomu, aby měl člověk pozitivní vztah ke svému tělu, vnímal je ne jako něco, co s sebou vláčí, co mu překáží apod., ale jako něco dobrého, jako součást sebe sama, jako součást Božího daru, jímž je on sám. Což je dobrým základem pro sebezřetivost, pro přijetí Boha, taky pro přijetí druhých. Přiznám se, že vrcholový

sport nesleduju. Mám určitý obdiv třeba pro Emila Zátopka, ale vím o něm velice málo, možná kdybych věděl víc, tak bych řekl, že to přeháněl, ale já nevím. Co jsem o něm tak letmo slyšel, tak je to někdo, kdo mě inspiruje. Popravdě řečeno, nesleduju vrcholový sport. Zase z druhé strany, co občas slyším, věci spojené s korupcí, věci spojené s nějakým dopingem a věci spojené s tím, že najednou se stane cílem vyhrát a nikoliv sportovat, respektive se najednou snažím to uběhnout za každou cenu, i když pak budu 3 dny na kapačkách. Zase je to spjatý s velkými riziky, ty ohromné finance, které v tom kolují, přinejlepším riskují, udělat z toho něco nezdravého.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Běhám, občas se sprchuji ve studené vodě, posiloval jsem trochu, přitahoval jsem se na hrazdě, kterou tady teď bohužel nemáme. Je to věc, kterou jsem začal dělat relativně před pár lety. Když jsem byl třeba na gymplu nebo podobně, tak jsem zastával teorii sportem k trvalé invaliditě a žil jsem podle toho. Nejsem typický sportsman. Uběhnu toho docela dost, ale jinak, když mám hrát fotbal nebo něco podobného s děckama, tak se to omezí na to, že znám nějaké základní pravidla, ale nějaká technika není něco, co bych ovládal. Ale běhám docela dost.

P. Petr Havlíček SJ, jezuitský kněz. V současné době působí jako studentský kněz a administrátor akademické farnosti VKH Olomouc (Vysokoškolské katolické hnutí).

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Myslím si, že sport, v tom širokém slova smyslu, nějaká ta sportovní aktivita, tělesná aktivita, tak má hodnotu, kvůli tomu, že jsme zodpovědní za to, co nám Pán dal, tělo, které nám dal a zrovna dneska bylo v 1. čtení, že člověk svému tělu vychází vstříc, sytí ho, stará se o něj, takhle to svatý Pavel pozoruje. Je to pravda. Neodmítáme tenhle nástroj, který nám Pán dal, i když občas křesťané mluvili o těle jako o tom oslovi, které je třeba týrat, aby poslouchal, ale to týrání se nemyslelo v tom sportovním slova smyslu, ale spíše v tom asketickém slova smyslu. Lehání na rohožích, odívání se žíněným rouchem, používání různých kajících pásů, bičování těla atd. Sport je asi lepší. Lepší je naštipat dříví nebo se jít proběhnout než se bičovat. Sport je pro rozvoj osobnosti v tom plném slova smyslu dobrá věc. A pak je samozřejmě spousta těch možností, jak to pak konkrétně realizovat, podle toho, co je člověku blízké.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak s tímhle nemám vůbec zkušenost, ani sám sebe ani druhé jsem nikdy k tomu nevedl, ale určitě to není od věci, určitě je to dobré.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorace? Je vůbec pro pastoraci vhodný?

Tak určitě vhodný je. To se využívá už dávno. Svatý Jan Bosko tím byl pověstný, ale i jezuiti to taky dělali. Tehdy samozřejmě na těch jezuitských školách, v tom 17., 18. století sport byl jako šerm a podobně věci tak jak šlechtici. Tak dneska určitě jako jakýkoliv sport, hlavně kolektivní sport, ve kterém nejde ani tak o to, vyhrát jeden nad druhým, jako třeba spolupracovat jeden s druhým, ať je to fotbal, volejbal nebo cokoliv dalšího. Asi dva roky jsem chodil hrát volejbal týden co týden právě v Praze jako kaplan. Byla tam skupina původně studentů, pak už otců od rodin, ale chodili jsme hrát volejbal. Je to důležitá věc, jako jakákoliv aktivita, kdy lidi spolu můžou něco dělat. Ten sport je jeden z těch, kde člověk může zažívat spolupráci, soupeření v tom správném slova smyslu, takové to, které nevzbuzuje nenávist, pohrdání jeden druhým, ale řekněme to čestné soupeření. Tak na tohle ten sport je dobrý. Je to i takový prubířský kámen, jako když se sportuje s mladými kluky, tak co znám ať z táborů nebo z jiných aktivit ve farnostech. Je to taková příležitost učit je tomu soupeření, kde si nebudou říkat vole, debile, ale brát toho soupeře ne jako nepřítele. V tom je sport hrozně důležitý, jak se říká, že to je ta náhrada za to válečné soupeření, kde jeden druhého připravujeme o život, tak tohle je to soupeření, to čestné soupeření, že můžeme změřit síly a taky vyzkoušet spolupráci a tu naši schopnost oddělovat toho soupeře od nepřítele. Soupeř není nepřítel. To je ten, ke kterému mám úctu jako soupeř. Nepřítel je ten, ke kterému nemám úctu, toho, kterého nenávidím, a to si myslím, že je hodně křesťanské, tohle umět oddělovat.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

Tak spíš bych řekl, že jsem se mohl účastnit jako organizování různých věcí, kde se to v pastoraci využívá. Ať je to v rámci jedné konkrétní farnosti, třeba ten příklad, o kterém jsem mluvil anebo i případně v té spolupráci mezi různými farnostmi. Myslím, že to ještě v Praze běží, vlastně si to i vymysleli mladí od nás z kostela, pak z těch různých salesiánských, pražských společenství z Počernic, z Kobylis zapojili do toho další jiná společenství, takže takový sportovní den. Možná byl už 10. ročník před časem, říkají tomu „skan“. Občas to i tady v Olomouci propagovali. Je to setkání křesťanské, aktivní mládeže, takhle to nazvali. Vlastně to jede pod hlavičkou hlavně těch horní a dolní počernických salesiánů a těch jejich

spolupracovníků. Byla to dobrá příležitost k setkání, a tak jak to u toho sportu bývá, toho měření sil. Takže dobré zkušenosti mám.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Tak trošku jsem to zmiňoval to rozlišení mezi soupeřem a nepřítelem. V tom soupeření to je ten druhý, kterého si ctím a že to je ten hrozně důležitý postoj, kterému nás Kristus učí a když nás učí Ježíš, když říká milujte své nepřátele a číňte dobro těm, kdo vás pronásledují, tak už dokázat nějakou proměnu srdce a myslím, že třeba sport tohle dokáže, jako dokáže učit, když se říká, ať něco bereme sportovně ve smyslu, nenecháme něco na sebe strašně zapůsobit, třeba zlo druhého člověka. Tak myslím, že sport, když se takhle bere, tak rozhodně pomáhá k mravnímu růstu, určitě, a to už je jedno, jestli se týká věřících křesťanů nebo kohokoliv, jakéhokoliv člověka.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Osobní pohled na sport... Tak souvisí to s tím, co jsem říkal, že jsem nikdy nějak pravidelně, aktivně nesportoval. Takže to je takový limitovaný. Můj pohled na sport je buď takový ten, možnost spolupráce s druhými, možnost druhé poznat a vím, že to je zdravé, to vím. Druhá věc je, když jsem mluvil o tom ježdění na kole nebo chození někam ven. To jsou zase naopak věci, které rád dělám sám teda, zvláště čím jsem starší a starší. Člověk může vypadnout někam a být sám, ale zároveň něco zažít. Ať už to ježdění na kole nebo ta turistika je to taky spojený trošku s tím poznáváním a dotyk s přírodou, pro mě u toho sportování. Já nerad sportuju někde v tělocvičně, popravdě řečeno nebo ve fitku. Rád si prostě vyjdu ven, když bydlíme v tom městě. To je taková dobrá příležitost dostat se na čerstvý vzduch. A vrcholový sport... Tak já jako fanoušek, jak jsem říkal, ten hokej, protože u toho českého hokeje se dá říct, že ho skutečně hrajeme na vrcholové úrovni. Nevím ještě pak, u těch jiných sportů nemám takový velký přehled. O tenisu se to dá říct, čas od času, že to hrají na té vrcholové úrovni. Na to vlastně mám názor jenom jako divák, nějak vyhraněně, co se týče pohledu na sportovce, jak žijí, co dělají nebo jak to je. Občas, co se člověk dočte, jak to je s vrcholovým sportem, jak je výchova těch žáků a dorostenců, jak to probíhá a s čím je to všechno spojené, jestli Růžička vzal úplatek, nechal úplatek a tyhle věci kolem toho. Do toho já nevidím, to jsou ty věci, které mě k tomu napadají, že vrcholový sport se snadno stane takovým tím businessem, kde bují to nesportovní chování a žádný fair play skoro, což je jako obrovská škoda. To zlo dokáže proniknout kamkoliv, ani ten vrcholový sport tomu ubráněný není. Možná jedině, co mě tak k tomu napadá, to se netýká toho vrcholového sportu, ale

řekněme nějakého pravidelného sportovního života, zapojeného do nějakých těch struktur tělovýchovných, což jsou takové ty dilemata, co mě svěřují rodiče. Kluk chodí na hokej, na fotbal, na volejbal, na něco a soustředění je vždycky v neděli dopoledne. V neděli je unavený tak se do kostela taky nedá poslat ten klučina. Co máme dělat? Já říkám, to je těžký no. Ještě to jde v sobotu večer jít na mši, ale je to veliký konflikt. Víím od mnoha křesťanů u toho sportu, takhle nějak když jsou zapojení v nějakém družstvu, že ten okolní svět nepočítá s tím, že ten nedělní den by měl být volný den. To mi přijde škoda teda, ale těžko s tímhle tím dilematem žít. V tom se nám ten okolní svět tady moc nepřizpůsobí.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Já nejsem žádný sportsman. Jestli se za sport pokládá, že třeba občas jezdím na kole, ale taky se klidně projedu na půl dne na kole nebo že člověk někam vyrazí do hor, do lesa se projít tak v tomhle smyslu občas sportuju. Jinak, že bych pravidelně sportoval, to ne. Někdo si říká, že má rád sport a co to znamená? No, rád se koukám na fotbal v televizi. Tak já se rád koukám na hokej v televizi. To je všecko.

Ing. Mgr. Jindřich Honěk. 49 let, trvalý jáhen, salesián a zároveň ředitel Církevního střediska volného času sv. Jana Boska v Havířově.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Myslím si, že určitě má hodnotu pro křesťana a nejenom pro křesťana, pro každého člověka, protože člověk je bytost nejenom z duše, ale taky z těla a pokud to tělo je zdravé a v jakési kondici a na nějaké úrovni, tak samozřejmě to má vliv a domnívám se, že to je provázané, to znamená tělo i duch a říkali to i kdysi dávno naši sokolové ve zdravém těle, zdravý duch, doktor Tyrš. Takže myslím, že v tom je kus pravdy, ale samozřejmě taky i v tom, že sport má vliv nejen na to zdraví tělesné, ale i na duševní. Je to i hodnotově orientovaná záležitost, smysl pro týmovou spolupráce, čestnost, hra fair play, sebeovládání, umět prostě snést porážku, umět se radovat z úspěchu. Takže myslím si, že ty hodnoty tam jsou zcela zřejmé. Takže z toho důvodu si myslím, že to má velký smysl pro každého člověka a pro křesťana taky.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak to samozřejmě. Pokud na to má tělesné dispozice, každý by se měl nějak hýbat a dělat něco. Jsou na to x studií od světových zdravotnických organizací, že je důležité mít pohyb, je třeba to mít vyvážené a v dnešní době, kdy lidé většinou sedí, tak je zcela zřejmé, že ten pohyb chybí, přirozený. Proto jsou různá fitcentra, různé rotopedy v kancelářích a různé jiné steptery a já nevím co všechno, takže i v tom... Vracím se k tomu znovu, i ten profánní svět, nekřesťanský, obecně lidský ví, že pohyb a sport je důležitý pro celkové zdraví člověka a zdraví to není jenom to tělesné, ale i duševní. Je tam provázanost toho ducha i těla. Vzájemně se to podporuje. Na druhou stranu, jasně, těch důvodů a argumentů je spousta, je i zcela zřejmé, když se bavíme o psychosomatických vlastně problémech, takže na druhou stranu zase nemocný duch se projeví tak, že i tělo je nemocné a naopak.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorače? Je vůbec pro pastorači vhodný?

Tak určitě jako prostředek k tomu, že se pastorační pracovník, ať je to kněz, jáhen nebo prostě ten, kdo má rád vztah k těm lidem a chce jim předat vyšší hodnoty, tak jako takový prvotní kontakt, že s něma třeba naváže komunikaci i přes ten sport, získá si je. Takže to si myslím, že jsou dobré věci, a když třeba je farář bývalý nebo dobrý fotbalista nebo nějaký sportovec nebo horolezec nebo já nevím co, tak samozřejmě může tam přijít i k tomu, že ti lidé ho berou, řeknou si ano, není takový jenom zaměřený jenom na ty duchovní otázky, ale je normální, sportuje, chodí po horách, jezdí na kole a potom jsou schopni se vlastně jakoby i skrze toto a přes to otevřít a naslouchat i těm věcem dalším, co jsou za tím, to znamená ty duchovní hodnoty, sdělovat křesťanské hodnoty, Ježíše Krista. Takže jako takový prostředek k pastorači si myslím, že to je velmi vhodné.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastorači?

Určitě, zcela jistě. Tak jak jsem říkal předtím k navázání kontaktů, staral jsem se i před revolucí o děcka, měli jsme takovou skupinu ministrantů, hráli jsme fotbal, jezdili jsme lyžovat, sáňkovat, hráli jsme hokej. Takže skrze toto všechno jsme vytvořili společenství a samozřejmě na tom jsem potom mohl stavět a sdělovat to kerygma křesťanské, o které tu jde a dělám to tak do dneška.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Zase, zase říkám, že ano. Odpovídal jsem na to trošku už v té první otázce. Takže pokud ten sport se dělá dobře a slušně, tak jsou situace, které můžou vést k té hodnotové orientaci dobré, ať už je to sebeovládání, že musím vydržet zátěž tréninkovou třeba, dohrát zápas do

konce, nesmím se vzdávat, bojovat, jo. Musím hrát fair play, i když mě nikdo nevidí, musím myslet víc třeba v týmových sportech na skupinu než na sebe. Takže to jsou všechno hodnoty, které bychom mohli označit jako mravní hodnoty a když je někdo přijme za své, třeba skrze ten sport, tak se chová veskrze tak, jak to chce po nás Ježíš Kristus, a to je si myslím důležité a dobré, i když se o Ježíši a o Kristu třeba přímo nemluví na těch trénincích, ale tady toto následování je jasné podle mého názoru. Takže mravní růst určitě, ale samozřejmě může být i druhý extrém a to víme, že můžou být i sportovci pokažení, může tam být korupce, může tam být ovlivňování výsledků, může tam být nefér hra, úmyslné faulování, filmování, doping. Jo, takže dá se to vždycky vzít nebo může to sklouznout na jednu nebo i na druhou stranu.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Sport je dobrá věc, to je myslím zřejmé z těch výpovědí mých. Takže tam z toho by se to dalo nějak načíst nebo zesumarizovat a vrcholový sport, když je někdo v něčem dobrý tak ať to dělá, jo. Já sám jsem hrál vrcholově šachy, i když tam vždycky je ta polemika, jestli šachy jsou sport nebo nejsou. Nicméně je to prostě ve výčtu těch sportů, takže šachy jsem hrál vrcholově, věnoval jsem tomu hodně času, trénoval jsem, byl jsem účastníkem mistrovství republiky několikrát, takže nevidím v tom nic špatné. Špatné se to stává tehdy, když se používají nedovolené zákroky, nedovolené úskoky, nedovolené prostě prostředky, takže tam je to potom špatně, jinak klidně ať sportují. Známe to už od těch olympijských her a od dob starého Řecka a Říma, prostě závody, soutěže. Takže má to svůj smysl, ale musí se hrát fér, pak je to všechno v pořádku a není na tom nic špatného.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Takže prošel jsem si samozřejmě Sokolem, což byla výborná věc jako dítě, kdy jsme dostali základnu tělesnou přípravu motorickou, gymnastickou, atletickou, takže to bylo výborné. To jsem dělal asi 10 roků. Pak jsem hrál rekreačně a dělal všechny ty další věci kolem jako kluk, to znamená fotbal, hokej, hory, cokoliv tenis, badminton. Vrcholově, jak jsem říkal, jsem hrál ty šachy až do doby, kdy jsem nastoupil na vysokou školu, pak už jsem teda hrál jenom rekreačně. V současné době teda šachy hraju úplně jenom rekreačně. No a vrcholově nebo v rámci sportovního oddílu nebo sportovního klubu dělám teď v rámci našeho střediska salesiánského, dělám 8 roků bojové umění taekwondo. Jo, takže mám s tím zkušenost a považuju to za velmi dobrou věc. Každý, kdo může tak ať dělá nějaký sport nebo nějak se hýbe. Určitě neprohloupí a bude to ku prospěchu.

P. Jiří Caha, SDB. Salesiánský kněz. Ředitel Salesiánského střediska volného času Don Bosco v Ostravě.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Tak určitě hodnotu má, protože sport je vlastně spojen s pohybem, s rozvíjením vlastně... s posilováním těla, i když samozřejmě v křesťanství jde hlavně o duši, o ducha, ale jsme jedna... Nejsme ani jenom tělo, ani jenom duše, ani jenom duch, jsme prostě trojrozměrný člověk, jak to tam pěkně píše Max Kašparů v té své knížce Malý kompas víry. To tam je pěkně jako znázorněno, že jsme rovnostranný trojúhelník tělo, duše, duch. No a vlastně je potřeba, abychom žili trojrozměrný život, já říkám 3 D a rozvíjeli i to tělo. Ne jenom jako dobře jíst a spát atd., ale taky se hýbat, což je ten sport a ono to nerozvíjí jenom to tělo, ten sport. Myslím, že to rozvíjí i duši i ducha, že má radost z toho pohybu, radost z vítězství třeba nebo vůbec z toho pohybu, že se hýbe, protože to přináší takové duševní uspokojení. No a potom i ten duch se rozvíjí, to znamená nakonec i ty vztahy, zvládnout prohru, neúspěch, nějak se s tím srovnat. Prostě se to navzájem ovlivňuje. To si myslím, že je klíčové. Jakmile bychom to škrtnli z toho, tak to umenšuje rozvíjení tělesného rozměru člověka.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak v tomhle smyslu právě jo. Já si myslím, že každý by nějak sportovat mohl, samozřejmě tak, jak ho to baví nebo pro co má nějaké dispozice. V tom širším slova smyslu je sport i nějaká turistika, prostě pohyb, to nemusí být, že by hrál zrovna nějaký sport, ale prostě pohyb. Je dobré, kdyby každý, pokud může, ten sport dělal, protože si vyčistí nejenom tělo, ale vyčistí si tak, jak se říká, hlavu. Prostě propojuje a rozvíjí to celého člověka nakonec. Takže to má určitě smysl vést k tomu sportu. Ve zdravém těle, zdravý duch. Takže patří to k tomu nějak v určité míře ke každému člověku.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorace? Je vůbec pro pastoraci vhodný?

Dal, protože mám jednu takovou oblíbenou knížku od Josefa Hese Sportovní podobenství. Ono se to jmenuje nějak jinak, hraj fair aneb sportovní podobenství. Taková malá, útlá knížka, vydali to Karmelitáni. Už to je starší, možná 15 let a tam jsou různé sportovní podobenství. Sport a vždycky je to vztáhnuté na duchovní oblast, na vztah člověka k Bohu, na vztah člověka k lidem, na církev atd. Třeba tam je míč, je tam o míči, o sportu, o

míčových sportech. Jako míč má duši, tak člověk má taky duši. Duše je prázdná, tak míč je prázdný a s tím se nedá nic dělat, hrát. Nezáleží na tom obalu, jak ten míč vypadá zvenčí, ale důležité je, jak je nafouknutý a tak. Vždycky říkám děčkám... ony ty naše děcky nosí rádi ty značkové hadry, adidas a tak a co není adidas, tak je k ničemu. Adidas má taky špatnou kvalitu, může mít, neznamená to, že to je dobrá kvalita. Důležité je ne co má člověk na sobě, jaké má hadry, ale co má uvnitř že jo. Nepomůže mu adidas v životě. Takže jako dá se, to je jenom takové podobenství, dá se s tím pracovat. Dával jsem děčkám i takové... máme takové turnaje, kde jsem používal různé ty podobenství o sportu a jsem přesvědčený, že kdyby Ježíš žil v dnešní době, tak by prostě neříkal podobenství o... z oblasti zemědělství, ale určitě by využil nějaké podobenství ze sportu, protože to je dneska fenomén a prostě lidi dneska znají víc jako sport než to, jak to funguje v přírodě atd., aby to bylo srozumitelné. Takže si myslím, že to je potřeba používat ten sport i Pavel tam o tom mluví, svatý Pavel už to používal, že byl v kontaktu víc s tím řeckým světem a tam je závodistiště. Mluví o tom, jak běží svůj život jako běh, o věnci, o odměně. Takže určitě ten prostor k pastoraci se dá stoprocentně... já to často používám nebo často... když jsou třeba nějaké sportovní události atd. tak někdy i ta motivace, vidíme obrovskou motivaci těch mužstev, když jsou nějaké olympiády. Co oni dokážou udělat pro vítězství a co my jsme schopni nebo neschopni udělat pro tu svoji záchranu, spásu, že je docela silné jako... určitě se to pro pastoraci dá využít, protože děcka tomu rozumí a lidi tomu dneska taky dost rozumí, fandí se a je to dobré to používat, protože to jsou srozumitelné obrazy oproti třeba nějakému podobenství... některé podobenství jsou složité pro dnešního člověka, někdy jsou až nepochopitelné, že potřebují výklad, zatímco sport nepotřebuje výklad. Ten prostě tady je a tomu každý rozumí. Tolik asi k tomu, určitě se to využít dá. Zase musí mít člověk k tomu vztah, já k tomu mám vztah, proto to používám. Kdo nesportuje, nevím... Těžko to asi používat. Kdo se pohybuje v přírodě, bude využívat podobenství z přírody nebo z nějaké jiné oblasti. Dá se použít i třeba GPS, je krásné podobenství o GPS navigaci jako o vedení. I technika je dneska fenomén, sport, technika, počítačová technika, to jsou prostě taky výborné jakoby způsoby.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

No, už jsem to říkal – využíval. Tak používám to jako obrazy nebo příklady ze sportu a potom jako salesiáni děláme sportovní akce. Tak v rámci toho taky třeba na začátku nebo na konci nebo během toho takové slůvko. Snažíme se využít ten sport k tomu, abychom řekli duchovní pravdu, protože to je ze života, aby to souviselo s tím životem, protože sport je hra, taková zábava, sport je zábava, hra. Nicméně simuluje to taky to, co se děje v životě, to, co se

nám děje v životě taky můžeme najít v tom sportu. Je to prostě o vůli vyhrát, zvítězit, dá se tam mluvit o spolupráci, o povzbuzení, pochvale, o kritice, trenér, kdo je to trenér, nějaká vytrvalost, nějaké sebeovládání, sebezápor, oběť, nezištnost. To je plno vlastností, hodnot, které v tom sportu jsou taky. Když je neúspěšný sportovec, když se podíváme na nějaké ty špičkové sportovce... Jágra nebo kdo něco dokázal, tak tam všechny ty vlastnosti prostě musí být nebo třeba nejsou, že někdo je „frajera“ že jo, sice je dobrý, ale dělá „fajera“, tak se dá na to poukázat, že to taky není v pořádku, že to je třeba blbě postavené. Takže dá se s tím pracovat. Sportovci jsou vzory. Dneska to jsou modly a je potřeba to reflektovat.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

No, může. Zase... ten sport není jenom o výkonu nebo neměl by být, že jo. No, ale je to prostředek. V tom našem pojetí to je výborný prostředek právě k tomu, aby se děcka nebo i ti dospělí učili poznávat, co je třeba dobré. Mravnost je... znamená to rozlišovat co je dobré, co je špatné. Hrát fair play, co jiného. Fair play je sportovní výraz pro to hrát mravně či nemravně, že jo. Hraju prostě, nepodvádím, přiznám ruku nebo, přiznám prostě... v ping pongu to bylo prasátko, neberu nějaké nedovolené prostředky, nesnažím se vyhrát nějakým nedovoleným způsobem. To si myslím, že je ta mravnost. Snažím se dohodnout se soupeřem, že když je prostě nějaká neshoda, jestli to bylo nebo nebylo. Je to výchova. Jo, tam ten prostor je jako v životě. Ve sportu se to učí, tam o nic nejde, že jo. Jestli se to naučí ve sportu, dokáže se domluvit, ustoupit, tak věřím, že to ty děcka potom třeba dokážou i v životě. Člověk se naučí prostě v tom sportu nějakým způsobem se chovat čestně. Čestnost, přesně čestnost. K tomu sportu to patří jasně, hrát fair play.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Tak z toho, co jsem řekl, tak mám pozitivní vztah ke sportu, to asi nemusím víc komentovat. Od mala jsem vždycky sportoval, s bráchou jsme hráli všechny různé sporty, běžně fotbal, hokej, prostě všechno, až závodně jsme hráli pár let stolní tenis, který hraju do teďka, trénuju tady děcka. Máme tady klub, oddíl stolního tenisu, zrovna dneska hrajeme zápas, okresní přebor hrajeme, máme tady 3 družstva. Jinak aktivně dělám plno dalších sportů jen tak rekreačně, lyžování, občas fotbal, v podstatě téměř všechno, cyklistika, ale to tak spíš jenom příležitostně, třeba jednou za rok, výlety, cyklistika a tenis, plno věcí. Hokej je výborná věc, ale není moc příležitostí hrát hokej atd. V podstatě cokoliv, záleží, jaká je parta zrovna, volejbal, když se sejde a jsou lidi. Osobně rád sportuju, v podstatě mám rád všechny sporty nebo dělám skoro všechno, co se dá normálně dělat. Na vodě se jezdí a tak. No a vrcholový

sport... tak je samozřejmě úplně někde jinde. Bohužel ve vrcholovém sportu jde hodně o ty peníze, a to jakoby potom tlačí do té... že tam chybí někdy ta morálka, prostě chybí tam ta čestnost, nehraje se fair play, prostě je to podřízené tomu úspěchu, výkonu a smlouvám se sponzory atd. a pak jsou ty věci, o kterých čteme v novinách atd. Bohužel... nedělají to určitě všichni, ale je to potom už i otázka zdraví, že jo. Otázka, že už to není to, co jsem řekl na začátku, že už to nerozvíjí to tělo, ale že to tělo huntuje a ta tělesná složka je tak jako pře... že se dává víc té tělesné složce, že už to je na úkor toho ducha a duše, že už prostě jde do háje vztahy s lidma, vztahy k Bohu. V podstatě ten Jágr to dělá dobře, Jágr to je taková výjimka. On mluví o tom vztahu k Bohu, že prostě to má propojené, někdo vůbec. On to má prostě propojené, ale někdo jede vyloženě jenom... takže dá se to propojit určitě, ale musí člověk být už být docela zralý člověk, musí si to jako pojmenovat. Někteří sportovci jsou hodně takoví jako jednodušší, a to je slyšet podle té řeči. Jedou prostě jenom na ten výkon a ty vztahy je už ani tolik nezajímají. Takže vrcholový sport... To je problém, k tomu nevedeme. Když někdo tady chce dělat vrcholový sport, tak potom samozřejmě může jít do nějakého lepšího klubu, kde se jede na výkon. Pro nás to je prostředek, ne cíl. Sport je prostředek k výchově, a ne jako cíl. Nevychováme tady určitě my salesiány jako mistry světa, i když někteří taky začali u salesiánů jako úspěšní sportovci, někteří třeba dosáhli na nějaké výrazné úspěchy, ale to byly začátky.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Tak sportuju, jo. Už jsem to řekl, relativně často no. Trénuju stolní tenis, takže využívám ty možnosti. Dá se říct, že sportuju pravidelně no a pokud to zdraví dovolí, tak chci sportovat pravidelně, protože to je pro mě takový relax, odreagování se, takový jiný způsob činnosti a potom jako způsob trávení volného času s druhýma i prostředek výchovy, setkávání se s lidma, takže tak.

P. Pavel Kosmák, SDB. Salesiánský kněz. Ve Středisku volného času Dona Bosca v Ostravě vykonává funkci pedagoga volného času.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Tak všechno může mít nějakou hodnotu a sport se dělá pravidelně, někdy to je spojené s přírodou nebo jak se říká ve zdravém těle, zdravý duch, že se člověk nějak hýbe, něco dělá, je tam často interakce s druhými.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak spíš vést.... Jako není to nejzásadnější věc v životě, jak my se s tím salesiáni potkáváme, tak spíš ty děcka mají... Potkáváme se s tím, o co oni mají zájem. Někdo má víc zájem tady o tancování, někdo o sport, tak díky tomu sportu je to spíš, že člověk přijde do nějakých kontaktů, interakce a mají možnost se třeba v tom sportu posunout, ale zase jako salesiáni se snažíme využít... Mít s něma vztah, aby potom nějak zase je doprovázet, aby poznali, že sport jako dobrý, ale jsou tady prostě i jiné věci. Takže spíš jako taková věc, která člověka baví, posouvá, rozvíjí, něco naučí, ale je to v souvislosti ne jako cíl, ale jako prostředek.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorace? Je vůbec pro pastoraci vhodný?

Jo, no tak určitě. Taková klasická farní pastorace... Tak tam je to možnost nějakého setkávání, že to nemá být, že si to člověk nějak odkrouť v kostele, ale aby lidi spolu něco prožívali. Je to jedna z možností, jak ty lidi spolu můžou něco zažít, takže jsou nějaké turnaje ministrantské, fotbal nebo nějaké farní, sportovní odpoledne může být nebo nějaké turnaje jako je volejbalový, fotbálky, prostě všechno možné. Je to zase možnost, kde se ty lidi prostě zase jinak potkají, sportují spolu ať věřící nebo... Prostě další lidi. Dělají se takové turnaje, jako jsou policajti, hasiči nebo nějaké složky takové, kde se taky můžou setkat s křesťany, že mají styčné body, že jsou normální lidi nebo jak to říct. Prostě se to takhle využít dá.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

No tak... Že jo teďka, jak jsme tady ve Středisku, no tak to na tom máme postavené. O tom asi mluvil Jirka. V rámci oratoře je tady plno sportovních kroužků, děcka si i můžou vybrat, jestli chtějí ten fotbal, florbal, ping pong, všechno možné a člověk s něma nějak vstupuje do vztahu. Možná si teďka trochu víc snažíme, jak to říct... Aby to u toho neskončilo, protože ten sport je pro ně opravdu atraktivní, takže se to snažíme nějak víc jakoby propojit nebo aspoň u některých děcek. Protože ta idea Dona Boska je, že měj rád to, co mají rádi mladí a oni budou mít rádi tebe, že jim třeba pomůžeš objevit nějaké hodnoty, které jsou třeba pro ten život důležité. My, jak jsme tady s těma romskými děckama, tak je to vždycky takové dilema, jak je správně doprovázet, že je tam ta perspektiva u mnohých nějakého pracáku, vězení nebo něco takového, jak ten čas využít, aby to nebylo prostě jenom „probenděné“ a že je doprovázíš nebo jim děláš pingla na Titaniku, na lodi, která jde ke dnu, když si můžeš říct, je tady druhá loď, na kterou, když přestoupíš, tak tvůj život může vypadat

jinak. Je to složité, není to tak jednoduché, a i v tomhle prostě hledáme, jak třeba ten sport... Je to dobré, že je to učí nějaké pravidelnosti, ale není to samospasitelné. Takže spíš se to snažíme i někdy... Někdy se to konkuruje, když jsou nějaké pastorační činnosti a sport, tak si samozřejmě vyberou ten sport, takže snažíme se to někdy... Tenhle den je prostě toto, když chceš přijít tady na mši nebo něco takového a potom je třeba ten sport, ale samozřejmě, že pro ně jsou atraktivnější prostě takové věci... Takže úplně to Don Boskovo heslo... Ne, že by to neplatilo, měj rád to, co mají rádi mladí a oni budou mít rádi tebe, ale spíš to tak jakoby podmiňujeme nebo s těmi, kteří mají zájem trochu i na sobě pracovat nebo i jsou nějak otevření Bohu, tak těm se zase snažíme nějak víc jakoby věnovat a potom je tam třeba i možnost nějakého sportovního vyžití, ale snažíme se tady budovat nějaké zdravé jádro nebo jak to říct... Děcek, které chtějí na sobě pracovat, kteří jsou otevření Bohu, kteří potom jakoby ovlivňují i ti druzí. Než jsem tady přišel, tak to byla taková přetlačovaná oni a my a dělal jsem jim dozorce nebo při fotbalu jsem řešil neřešitelné konflikty atd. Takže zase v tom... No je to na delší povídání.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Tak jo. Je to, jak jsem říkal, je to o nějaké té... Člověk dělá něco pravidelně, že má většina těch sportů, které tady provozujeme, tak je kolektivních. Takže určitě vede k nějakému fair play, k nějakému... Že to není jenom o soutěživosti, ale i o nějaké spolupráci aspoň v rámci toho týmu, aby na mě bylo prostě spoleh, abych prostě uměl nahrát, aby to nebylo jenom o mě, abych vyšel s druhými, abych zvládl svoje emoce, uměl snést prohru i prostě úspěch atd. Takže už jenom z tohoto hlediska samotný sport, že jo... Pak se dá využít třeba pastoračně, jít prostě ještě jinam nebo dál nebo jak to říct... Ale i samotný to, že dělá člověk něco pravidelně, tak to má cenu. Škola nebo trenér taky tady s tím jako pracuje, když nemá výsledky ve škole, je tam nekázeň, nechodí, má špatné známky, tak jako... Tím může nějak postrašit nebo podmínit jako to nasazení na nějakém zápase atd., ale je to taková motivace z venku, taký to není ideální.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Jo, tak já jsem spíš teda dělal individuální sporty nebo mě bavila spíš cyklistika, pak vysokohorská turistika a nějaké prostě sjíždění řek nebo rafting, v tom jsem doma, to mi něco říká. Ten kontakt s přírodou, nějaká výzva, nějaké sebezpřekonání. To je tak jako o mě, ale tak jsem se i prostě rád... Nebo i v tom Fryštáku, když jsem byl, tak tam to bylo víc postavené, že jsem víc... Že díky tomu člověk poznal jiné lidi a vznikaly prostě další vztahy, zážitky, něco

se prostě budovalo takhle. Takže to mi přišlo hodně dobré, a když tam bylo otázka ohledně vrcholového sportu... Jak se na něj dívám... Má to své plusy i mínusy. Jasně, že to mladé přitahuje, baví, ale nějak s tím pracovat. Může to být spojené s nějakým... Zrovna tady Ostrava, Baník prostě takovýhle... Ti fanoušci atd. Když to zůstane jenom u toho, tak to člověka nějak naplňuje, někam ho to vede, ale jako samotný to někdy právě může být... Že se mu to taky stane jako náboženstvím, nějakou modlou nebo co mě táhne, přesahuje, ale někdy vede až nezdravě nebo se vymezují vůči druhým, vyvolává konflikty, bojuju za ten svůj tým, ale takhle to tam vidím. Nebo u těch našich děcek, tam je to často spojený s nějakým tím rasismem, to se nám vždycky vyprázdni oratoř, když je nějaký zápas, tak mají strach, že to taky někdy schytají, když táhnou nebo potkají nějaké fanoušky, kteří nejenom bojují za svůj klub, ale.... Takže jako vrcholový sport, je to na hraně, že člověk tomu dává někdy až moc. Neříkám, že to je špatný, je to zase super, když člověk něco dokáže v tom sportu, má nějaké svoje morální hodnoty, je to fair play nebo prostě nedopuje nebo něco takového, tak je určitým vzorem.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Jo, tak o tom jsem mluvil v té předchozí otázce. Takže jo. Hlavně když jsem býval v tom Fryštáku, tak tam jsem se někdy podíval do těch Alp, tam jsem toho nejvíce tak poznal, projel nebo jsem si to dal do popisu práce, že jsem ty víkendovky takhle koncipoval a teďka nic extra. Tady občas na kole se projedu nebo v létě s kamarádama, s děckama tak fotbal si s něma malilinko. Ale já jsem v tom nevyrostal, není to úplně moje vlastní, ale v rámci interakce jsem s něma. Na vodu jsem je třeba někdy vzal, ale pro ty hory, turistiku, pro to tady děcka vůbec nemají pochopení, vidět v tom cíl... Nějak se to snažíme ne cpát, ale objevit... Je to těžké... Ta zátěž je teda s tím spojená, která se zdá být zbytečná, takže by to mohlo pomoci, protože to sebepřekonání souvisí s tím životem. Jim to přijde prostě zbytečné dostat se nahoru, vidí nějakou zátěž tak vycouvají, ale mají to prostě i v tom životě, že je něco moc namáhavé, tak radši zůstanou dole pod tím kopcem a tak.

P. František Ptáček, SDB. Kněz, salesián.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Když to vezmu trochu obecněji, tak pro křesťana všechny přirozené hodnoty, dobré, kladné, mají svou hodnotu, ale jako prostředek, ne jako cíl. Vlastně křesťan vše vztahuje k Bohu a ty hodnoty přirozené, jako je třeba zdraví, sport, zábava, tak jestliže tomuto cíli prospívají, tak jsou vnímány kladně. Ve chvíli, kdy se z těch prostředků stane cíl, to znamená, když si z toho sportu nebo zábavy nebo zdraví udělám svého Boha, je problém, protože dochází k záměně těch hodnot. Z prostředků dělám cíl a potom v tu chvíli je to nebezpečné, protože hraje roli, kterou hrát nemá nebo která je přemrštěná, protože to zdraví nebo sport není Bohem pro život křesťana. Takže pokud ho chápeme v pozitivním slova smyslu, tak to je prostředek k tomu, aby se člověk rozvíjel – svoje tělesno i duchovno, a má v tomto smyslu velký význam. Může být velice pozitivní zvláště pro mladé lidi, kteří jednak mají energii vnitřní duchovní, ale i tu vnější, a i skrze tu soutěž nebo sportování mohou mnoho dobrého získat.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Určitě ano. Jednak to je fenomén všeobecný, který se uznává i mimo křesťanství a ta kultura evropská je postavená na tom, že se požaduje výkon a k tomu výkonu je potřeba být připravený nebo právě sport umožňuje, aby ten výkon určitý i fyzický unesl i ten výkon psychický. Je to možnost, aby člověk získal větší i potom třeba odolnost vůči stresovým situacím, aby rozvinul sám sebe. Křesťanství chápe člověka jako jednotu těla a duše, nedá se to oddělit. To znamená, že sport pracuje na povznesení člověka v tom tělesném slova smyslu, k získávání vytrvalosti, k získávání fyzické síly, ale také i třeba ve smyslu psychickém, třeba radost z vítězství nebo přijímání také porážek.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorače? Je vůbec pro pastorači vhodný?

Je vhodný určitě. Salesiáni se snaží skrze sport pozvat děti jednak do toho společenství, mnoho sportů je kolektivní, to znamená, že vyžadují spolupráci, že ti lidé nemůžou být jenom sami, musí mít ohled na to, co dělá ten druhý, musí spolupracovat, nahrávat si a mají společnou zodpovědnost za tu hru a potom i za ten výsledek. Takže v tomto ohledu je to výborný nástroj salesiány hojně využívaný k tomu, aby se budovalo společenství. Je vhodný zvláště pro mladé lidi, pro výchovu, pro využití jejich energie dobrým směrem. Sport je výborný prostor, jak můžu tu energii mládí v tom dobrém slova smyslu vybit směrem, který je prospěšný pro toho člověka nebo i pro společenství těch mladých lidí.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastorači?

Ano, využíval jsem. Často to bylo také z důvodu, že byla snaha ukázat lidem nevěřícím, že nežijeme jenom kostelem nebo modlitbou nebo duchovními věcmi, ale taky, že se dokážeme bavit, zabavit anebo dělat některé věci na té rovině přirozené a i tyto věci mají velký smysl, protože lidi vzájemně spojují a nakonec i při sportu je důležitý ten společný zážitek, ať už výhry nebo prohry, to už celkem je jedno, na tom tolik nezáleží, ale to, že soutěží, že se o něco snažím, že o něco usiluju v kolektivu, tak to má veliký význam pro život člověka i potom v jiných rozměrech, v těch duchovním teda a výchovných. Také jsem to využíval nakonec i pro dospělé, protože taky jsme pořádali různé akce v rámci farnosti nebo farního společenství, kdy jsme vytvořili prostor, pozvali lidi i dospělé na volejbal, na fotbal, nějakou turistiku, nějakou pouť, kdy byla možnost něco společně prožít. To se zase potom přeneslo do jiných činností těch lidí, že to přirozené společenství, třeba při sportu, a to se samozřejmě zažije, tak potom otvírá další možnosti, jak se setkávat i na jiných úrovních. V tomto je, si myslím, velice ten sport důležitý, protože je to věc, která je všeobecně platná zvláště u mladých. Mladí rádi, nebo snad rádi, sportují, rádi soupeří, rádi se v dobrém slova smyslu předvádějí, takže proč to nevyužít pro pozitivní jejich vývoj.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Určitě, bezesporu. Jednak je to v té oblasti fair play, to zvláště mě tlačí k tomu, abych žil a jednal, choval se, sportoval podle určitých pravidel. Není možné tam dělat cokoli, chovat se jakkoliv, prostě dodržovat určitá pravidla, která si stanovíme, což je zase důležité i pro oblast jinou než sportovní, vůbec celého života toho mladého člověka. Takže to by byl ten rozměr dodržovat pravidla. Potom ten další rozměr té společné práce nebo společného úsilí, taky zaměření toho úsilí jednotným směrem. Mnoho sil se třísť tím, že člověk může jeden tahat čili druhý hod, ale přitom sportu je potřeba, aby se tlačilo nebo zaměřilo jedním směrem, aby se člověk vzdal i určitých osobních třeba věcí nebo skutečností ve prospěch toho kolektivu. To zase je výborná věc pro praktický život toho člověka.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Tak jako salesián jsem sportoval intenzivně až do možná 53 let, kdy jsem se snažil být mezi těmi lidmi nebo mezi těmi chlapci, a i tou svou přítomností, i když člověk byl starší, ale přesto to hrálo velkou roli si myslím a že oni to kvitovali, viděli, že člověk jako není mimo, že rozumí určitým věcem nebo také je prožil nebo také něco v té sportovní třeba činnosti dokáže. Hrál jsem různé sporty, volejbal, fotbal, stolní tenis, lyžování, brusle, hokej, míčové hry. Takže o sport jsem se vždycky zajímal i jsem to sledoval a pak taky třeba téma sportovní je

výborné téma pro rozhovor s těmi mladými lidmi. Oni to většinou sledují, vyznají se v tom, takže je dobře, když ten člověk třeba už starší má jakoby téma pro ty mladé lidi a skrze to téma se může přiblížit. Dneska je to velký fenomén, zvláště takové sporty ty televizní, já nevím fotbal, hokej, tenis, golf nebo různé... Že se dá skrze tady ten sport navázat kontakt i mezigenerační. A vrcholový sport... No to je dneska otazník, se mi to zdá často přemrštěné, za každou cenu a už se tam nehledá ani... Nebo je škoda, že se ten vrcholový sport jako komercializuje, že jakoby už je to business, že je to způsob prostě businessu, je to jedna z forem businessu, což asi se dost těžko změní, protože ti vrcholoví sportovci potom mají výhody ještě daleko další... Že jo samozřejmě finanční, ale třeba ještě i jiné nebo že jsou prostě uznáváni, že jsou známí, že je brán větší ohled na jejich názor, že něco v tom sportu vrcholovém dokázali, že jsou také ti vrcholoví sportovci chápani dneska společností jako celebrity.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Sportoval jsem, pokud to nějak šlo. Teďka tak třeba ještě i sportuju, ale už takový jako sport přiměřený tomu stavu, té fyzické chatrnosti člověka a jeho zdravotním možnostem. Takže já se o sport zajímám a taky, když je to trošku možné, tak se rád jako připojím.

P. Pavel Šupol. V současné době působí jako vicerektor Arcibiskupského kněžského semináře v Olomouci.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Tak není to jenom sport, a když to tak vezmem, cokoliv, co člověka rozvíjí, tak si myslím, že v tom je právě ta hodnota a v tomhle nesporně sport má navrch v rozvoji osobnosti člověka, v tom, jak na sobě pracuje. Nakonec, co může vůbec ukázat co je dovedností člověka, k čemu může dospět, tak v tomto si myslím, že je obrovský přínos.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Tak nevím, jestli křesťana nebo kohokoliv jiného k tomu můžeme přivést, můžeme ukazovat ideály, můžeme s ním asi jako sportovci zkusit sportovat a tím ho nadchnout. Spíš si vždycky kladu otázku, jakým způsobem někoho nadchnout pro to, co je dobré a

samozřejmě, že to má smysl cokoliv, co člověka rozvíjí a teď je otázkou vždycky jak, jak k tomu někoho přivést, jak někoho nadchnout.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorační? Je vůbec pro pastorační vhodný?

Tak je otázka, jaká skupina třeba děček, když to vezmu školního věku, se nám sejde, nakolik jsou sportovně založení, pak o to silnější bude ta otázka, jak je nadchnout pro to, ale pak když objeví třeba.... Sport často vede k tomu, aby to bylo kolektivní, pokud je to kolektivní sport, to jsou všechny ty věci, které rozvíjejí osobnost člověka, a tak to jsou všechno podněty, hodnoty, které v pastorační samozřejmě hledáme, jakým způsobem to dokázat, takže nesporně asi kněz, který je v něčem dobrý sportovec, tak strhne a nadchne a pro něj je to potom pastoračně velká pomůcka, to znamená to už je potom na těch vlohách, které má daný kněz.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastorační?

Pro pastorační víceméně jenom takový ten turistický, když to tak řeknu, nějaké kolo, že jsme jezdili třeba s dětma, které šly k 1. svatému přijímání, tak jsme jeli na pouť do vedlejší vesnice, kde najednou poznali, že je jenom 5 babiček, ale pro ty babičky to bylo zase obrovské povzbuzení, že tam za něma přijeli. Takže asi spíš takhle, potom spíš pro osobní využití třeba sport, který nám pomáhá kněžím se sejít a spolu prožít něco.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Tam je to otázka potom už toho, kdo jak koho vede, asi v tom sportu bych řekl, že to bude hodně záviset na tom trenérovi, jestli on bude natolik osobností morální, že najednou příklad nějaká sprostá slova, najednou, když to uslyší, tak si na to přirozeně začnou dávat pozor a... Takže v tomto si myslím, že toto je klíčové. Ten, kdo sport učí, jakou on je osobností a potom to může být velkým přínosem morálních hodnot do života těch, kteří se sportu věnují. Pak mě napadla jedna věc, když je součástí toho sportovního výkonu taky trošku pokora, že to nejsem jenom já, ten dobrý, ale právě za tím stojí třeba úsilí někoho, kdo se mi věnoval. U nás křesťanů taky to, že dokážu Bohu poděkovat za talenty, které mi dal a já jsem je s pomocí druhých rozvinul. Tak tohle je potom velmi přínosné si myslím.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Tak já rád, když můžu, tak taky nějaký sport provozuju, takže je to zvláštní až v době kněžství, tak jsem třeba pravidelněji začal chodívat, byl to squash. V současné době právě

s partou kněží je to badminton, kdy se sejdeme spolu a takhle třeba jednou za týden spolu strávíme ten čas a asi všechno to, o čem mluvím, tak vidím jako velký přínos vrcholového sportu. Otázkou je, jestli média dneska chtějí ukazovat na tady tyhle hodnoty anebo si vždycky smlsnou na nějakých kauzách, které sport bych řekl.... Ano, jsou ve sportu teda, nějaké dopingové aféry a další, ale že jedna taková aféra může překrýt strašně moc dobrého, když se jich věnuje příliš mnoho času, což ale dneska média bohužel dělají nebo styl současného zpravodajství, takže v tom vidím velké nebezpečí, ale jinak jako vrcholový sport jako inspirace pro mladou generaci, právě proto jsem vděčný třeba za různá svědectví sportovců, kteří třeba i díky sportu dospěli k víře v Boha a dokážou o tom mluvit, tak to má úplně jinou vypovídající hodnotu pro život druhých, než někdy kázání kněze, protože v určitém období potřebují vzory a jestliže to řekne můj idol, tak to pro mě znamená na určitou etapu života strašně moc.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Tak vrcholově asi ne. Závodně určitě, to byla atletika na základní škole a v současné době tak relaxačně, takže jsem říkal squash nebo badminton nebo cyklistika.

Doc. Dr. Rudolf Smahel, Th.D. Salesiánský kněz. Vyučující na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Pro věřícího člověka je především důležitá důvěra v Boha, ale také vytrvalost v dobrém a já bych chtěl říci, že člověk může posilovat svoji vůli k dobrému také skrze přiměřený sport. Nemusí to být přímo intenzivní sport, ale třeba i vycházky a rozhodně pohyb jako takový. Myslím si, že je možná i meditace v pohybu, například když člověk jde přes park a nechá na sebe působit okolní přírodu. Sport rozhodně člověku pomáhá, jsem o tom přesvědčený. Vede člověka ke správnému životnímu stylu, dodává mu optimismus a také svým způsobem pročišťuje hlavu, jak to říkají mnozí lidé. Přiměřený sport pěstují i já.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Ano, je to dobré, ale zase přiměřeně věku a zdravotním možnostem. Podstatné je, aby člověk byl v kondici pro dobro, aby překonával svou pohodlnost i egocentrismus. Aby byl prospěšný druhým. Aby vlastně i ten sport pomáhal člověku být v kondici pro druhé.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorače? Je vůbec pro pastorači vhodný?

Rozhodně ano. Já jsem jako salesián pastoračně působil na děti a mládež, pracoval jsem se skupinami chlapců i děvčat. Chlapcům jsem vždycky říkal: Kluci, jednou máte být správní chlapi, tak to chce pěstovat svaly a také vůli. Na faře jsem vždy měl malé a větší činky. Snažil jsem se motivovat chlapce, aby jejich prohlubující se vztah k Bohu byl provázen i dobrými skutky a jistou náročností k sobě. Byla to takzvaná chlapecká pastorače. Řekli jsme si prostě, chceme být v kondici, tak si teď zacvičíme. Menší sadu činek jsem převážel z jedné farnosti do druhé, kam jsem byl přeložen. Sám jsem dříve pravidelně také cvičil.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastorači?

Ano. Často jsem pro chlapce i děvčata organizoval pěší turistické pochody, buď někde v Beskydech nebo v Jeseníkách. Mělo to svůj smysl, pro celou skupinu to byl zážitek. Vybízeli jsme ty mladé, aby si všímali, jak krásná je Bohem stvořená příroda kolem nás. Když jsme došli na nějaký vrchol, na chvíli jsme se zastavili a modlili jsme se třeba za celou Moravu nebo i za celý náš národ. Tak měli mladí zážitek nejen sportovní, ale i duchovní.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Rozhodně ano. Sport posiluje vůli i tolik potřebné sebeovládání. To vše přispívá k mravnímu růstu, k uvědomění si hodnot a jejich přijetí jako za svoje. U mladého člověka dochází postupně k niternému přijetí hlubokých lidských hodnot. Sport jako takový a dobře zvolené volnočasové aktivity pomáhají jedinci v jeho růstu, pomáhají proti nuditě, proti vylehávání s tabletem nebo u televize, kdy se prostě přepínají televizní programy nebo nějaká videa. Mladí lidé, kteří pravidelně sportují, nefetují a neberou drogy. Jsou pozitivně orientováni, mají své cíle a rozvíjejí celkově svou osobnost. Sport jim v tom velmi pomáhá.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Já osobně od jara do podzimu jezdím na horském kole a využívám cyklostezky tady na Hané i v Nížkém Jeseníku. Když jsme jeli jako skupina, nechali jsme se vlakem zavézt do Vsetína a potom jsme společně jeli cyklostezkou kolem Bečvy přes Přerov až do Olomouce. Takže je to cyklistika na jaře, v létě a trochu i na podzim a v zimě spíš to plavání na bazénu. Já osobně tíhnu k Jeseníkům, byl jsem tam často se skupinami mládeže. Jako salesiáni tam míváme tzv. víkendovky nebo i letní tábory, které jsou realizovány pro různé věkové skupiny. Vrcholový sport, tak už se člověk na to zacílí a vydá ze sebe všechno. O tom se hovoří i

v Bibli. Apoštol Pavel píše, že sportovec usiluje o věnec vavřínový, ale my bychom měli usilovat o ten věnec věčné radosti po dobrém životě, ve kterém jsme zanechali stopy lásky v srdcích lidí. Čili toto propojení tady vidím a rozhodně povzbuzuji mladé, aby rozvíjeli svou osobnost, a k tomu jistě přiměřený sport také patří.

Sportujete nebo jste někdy pravidelně sportoval?

Ano, na horském kole jezdím posledních 30 let pravidelně a někdy i delší vzdálenosti. Když mám čas, tak jedu třeba směrem na Prostějov a Dražanskou vrchovinu, nebo opačně na Šternberk a dál na Moravský Beroun. Někdy vyrazím na Dub a Tovačov. Rád také využívám cyklostezku v Litovelském Pomoraví. Je tam opravdu krásná příroda. Co se týká letního plavání, nejraději jezdím směrem na Lipník na bývalé přírodní štěrkoviště Výkleky, kde je voda vždy čistá a studená.

P. ThLic. Josef Mikulášek. Kaplan v katedrále sv. Václava v Olomouci.

Myslíte si, že sport má pro křesťana nějakou hodnotu? Pokud ano, jakou?

Já bych řekl, že má určitě hodnotu tak jako cokoli tělesného. Někdy v křesťanství, v církvi je hodně zdůrazňována duše, důraz kladen na duši a je trochu opomíjeno tělo, ale je jedna zajímavá oblast, ve které je zapojeno tělo, a to je oblast liturgie, která se děje na prvním místě na úrovni těla, gesta, jednání atd. Takže určitým způsobem je tělo důležité pro křesťanskou liturgii a určitě i péče o tělo spadá do těch povinných jaksí do povinností našeho života. Nejsme jenom nějaké pohybuující se duše, a tak pečovat o své tělo, rozvíjet ho je určitě v rámci nějaké zdravé zodpovědnosti za svůj život a k tomu samozřejmě sport přispívá na úrovni rozvíjení sebe, svých schopností, které jsou taky fyzické, nejenom nějaké intelektuální a duševní nebo duchovní. Takže sport je určitě přínosem pro integrální rozvoj osobnosti. Tak jako všechno se může stát modlou, idolem, a tak jako ve všem, ve spoustě věcí, které děláme, je třeba mít zdravou míru, najít zdravou míru. Cokoliv se nám může stát takovým pseudonáboženstvím, idolem a sport je jednou z oblastí, která klasicky... Takoví ti zarytí fanoušci, hooligans, to všechno je jakési paralelní náboženství. Tak určitě když se snažíme jako křesťané mluvit o sportu, tak je třeba být nejdříve pevní jaksí zakořenění ve svém křesťanském přesvědčení a nenahrazovat sport náboženstvím, vírou.

Je dobré vést křesťana k tomu, aby sportoval?

Asi by to navázalo na to první, co jsem řekl – důležitost těla. Je dobré vést určité křesťany k tomu, aby sportovali, protože sport, zejména kolektivní sport, je důležitým prostředím, možností, jak se učit jakési týmové spolupráci, která není soustředěna na výkon jednotlivce, kdy nechci vyniknout nad ostatní já, ostatní zahanbit, ale zejména kolektivní sport je často dáván jako taková metafora života. Fotbal, hokej, cokoliv. Klasicky fotbal je krásnou metaforou, takovým obrazem života, kde prostě jsme tým, žijeme jako lidé, jakožto tým lidí, společenství a když tam bude nějaký takový egoista, sobec, sólový hráč, tak není přijat týmem nebo je viděn nějak přes prsty. Dobrý tým se nemůže skládat ze sólových hráčů, kteří hrajou pro sebe na úkor ostatních, a tak je tu... jestli to můžu na příkladu toho fotbalu. Je tu nějaké pole, ve kterém je na jedné straně náš tým, na druhé straně nějaký jiný tým a já musím organizovaně, týmově přemýšlet, hrát, mít taktiku, která stmeluje a ne rozděluje. Musím využívat taky někdy zpomalení, momentu zpomalení, momentu zrychlení přihrávek na to, abychom mohli týmově něčeho dosáhnout. Pro mě osobně, není to nějaká teoretická, obecná odpověď, pro mě osobně je důležitý a tady na tu otázku proč vést křesťany k tomu, aby sportovali, protože prostě ten kolektivní sport je jakýmsi obrazem života, takovou učebnicí života, aniž si to uvědomujeme. Já se musím umět učit hrát kolektivně, tedy jaksi nesobecky, uvědomit si, že jsme tu jako parta, jako tým.

Jak by se dal sport využít v rámci pastorace? Je vůbec pro pastoraci vhodný?

Tady bych zase navázal na to, co jsem řekl teď. Ne nadarmo v různých farnostech, nejenom salesiánských oratořích atd. jsou rozvíjeny kolektivní sporty, protože prostřednictvím těchto sportů se můžeme leccemus také naučit. Nikdo nemá rád nějaké suché učení, vzdělávání, ale přes aktivity, které děláme, ať je to práce, nějaká týmová práce, ať je to týmové sport, tak se dá mnohému naučit. Takže ne nadarmo jsou někde paralelně k farnostem, k farním nějakým sálům budovány často i tělocvičny, sportoviště. Já jsem studoval několik let v Itálii, kde skoro u každé farnosti mají oratoř, hřiště multifunkční nějak zařízené, ve kterém se dá sportovat, ve kterém je možné různé skupiny, různé generace pozvat, dát jim nejenom nabídku na nějaké smysluplné využití času na té lidské, sportovní úrovni, ale učit se jakoby nenápadně, implicitně té týmové hře, jakémusi zápalu pro hru, smysl pro čestnost, spravedlnost, radost ze hry. Čestnost, spravedlnost a radost to jsou potom hodnoty, které obecně potřebujeme, principy, které potřebujeme pro náš život a které se nenaučíme takhle, že si něco přečteme a budeme o tom přemýšlet, ale naučíme se je skrze různé aktivity a sport je určitě jednou z nich. Takže určitě pro pastoraci je vhodný, řekl bych nutný. Pro pastoraci musíme využívat všechno, co je zdravé, lidské, a to určitě sport je, co

nám pomáhá rozvíjet člověka. Tak jako nějaká obecná kulturní, humanizační formace člověka má probíhat prostřednictvím pastorace, výchova, formace k nějakému zdravému lidství, tak tam musíme být začleněna nutně, kromě toho, že to je jakýsi pragmatický prostředek, šikovný prostředek, jak pozvat lidi na něco, tak musí být do pastorace začleněn i sport podle mě.

Využíváte nebo jste někdy využíval sport pro pastoraci?

Zase asi to navazuje na to, co jsem řekl. Využíval jsem, využívám. Možná to bude taková vsuvka bokem, která jde asi mimo rozhovor. Říkal jsem, že jsem sedmým rokem knězem, 5 let z toho jsem strávil na studiích v zahraničí, takže jsem nebyl příliš času ve farnosti, ale z toho, co jsem byl, určitě v minulém působišti, kdy jsem byl kaplanem ve Vsetíně, tak jsme dělali samozřejmě pro ministranty, nějaké ministrantské schůzky s možností sportu, různou formu vánočního turnaje pro všechny generace a pro muže i ženy. Myslím, že to mělo velký úspěch toto, kdy se podařilo seskládat 8 týmů včetně týmů maminek, holek ze scholy, ministranti, chlapi, mladší, starší, všechno možné a v takových těch svátečnějších dnech nějaké využití času mezi Vánoce nebo v době vánoční mezi vlastním svátkem Vánoc a Novým rokem. V té době jsme pořádali vánoční turnaj prostě ve fotbale, na který si přišli lidé nejenom si zahrát, ale taky se podívat, fanoušci, dědečci, babičky sledovat své příbuzné.

Myslíte si, že sport může nějak přispět k mravnímu růstu?

Už jsem na to vlastně odpověděl v té minulé otázce. Určitě, sport je tou možností, prostředím, okamžikem života, kdy se učím určitým pravidlům, kdy taky chápu, aniž by to bylo taky explicitně vysloveno, kdy je nutné mít určitá pravidla pro život a nejenom pro život jednotlivce jako nějakého egoisty, individualisty, ale že pro společný život nás lidí je potřeba mít nějaká společná pravidla, která společně respektujeme, a v tomto je sport úžasným prostředkem zejména pro rozvoj těch 3 principů, které jsem říkal – čestnost, spravedlnost (to, co bysme mohli nazvat fair play) a taky jakási ta radost ze života, kromě toho, že rozvíjíme sami sebe, své schopnosti, možnosti s hrozbou nebo vykřičníkem, který tam je, ale to, aby se nám něco nestalo modlou, že mu budeme sloužit sportu víc, než sobě, Bohu ve smyslu křesťanském.

Jaký je váš osobní pohled na sport a jak se díváte na sport vrcholový?

Tak já určitě rád sportuji. Nevynikám v žádném sportu, ale takové ty klasické, jak jsem říkal týmové, fotbal, hokej dřív jsem hrával, když byla nějaká možnost, volejbal mě baví hodně, ale taky individuální sporty, kolo, běh, plavání, squash, badminton. To všechno se

nějak snažím... občas, když je možnost. Pravidelně chodíme, jestli je to taky zajímavé, máme takovou skupinu kněží, takovou partu, se kterými se pravidelně každý týden scházíme a snažíme se to nějak střídat ty sporty. Teď hrajeme zrovna badminton, takže se cvičíme, trénujeme badminton, že se jednou za jednou týden setkáme, domluvíme a zahrajeme si. Vrcholový sport... samozřejmě otázka... kam vstupuje otázka financí, kde jsou finance, tam jsou i problémy, kde se z toho, něčeho radostného, to, co má člověka motivovat jakoby samo pro sebe, radost z té hry se proměňuje v trošku jinou motivaci, motivaci těch peněz. Nicméně jsem pro vrcholový...já bych tam možná dodal ještě jedno adjektivum, a to ten placený, profesionální sport. Určitě pro to jsem. Ty postavy, ti sportovci vrcholoví můžou být taky nebo měli by sloužit jako jakési příklady osobního rozvoje novým generacím nebo nám všem a také, jestli to není moc z říše snů, být jakýmsi vzorem života, můžu to tak nazvat, etickým vzorem. Prostě že to, co dokážou, není jenom někde na úrovni hřiště atd., ale když se stávají vzory, protože každý potřebujeme příklady, vzory pro svůj život, kdy se stávají vzory pro zejména mladé děti, tak aby se potom o nich někde na stránkách novin nedozvěděli z nějakých skandálů, kterými moc příklad nedávají, kterými můžou spíš vnášet zmatek do hlav lidí. Takže pro vrcholový sport jsem určitě, otázka samozřejmě těch financí, motivace a pak taky těch různých skandálů.

Sportujete nebo jste někdy sportoval?

Tak na to jsem v podstatě už odpověděl. Od malička mě sport bavil. Nevynikám rozhodně v žádném odvětví, spíš se mi to tak různé střídalo podle možností, taky podle toho, kde jsem se v těch minulých letech vyskytoval. Hodně mě chytlo před léty plavání, ale neznamená to, že to umím nějak skvěle, ale baví mě plavat. Kolo, hodně cyklistika a teď nějak tíhnu k těm raketovým sportům, rád bych se naučil tenis pořádně, ale je to složité, už jsme na to moc starý, je potřeba začít dřív. Takže ten squash, badminton se mi líbí a volejbal tak nějak dlouhodobě.